EENZAMEN

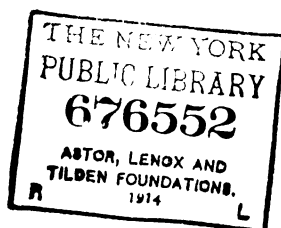
EENZAMEN

DOOR

W. G. VAN NOUHUYS

AMSTERDAM
VAN HOLKEMA & WARENDORF
1893

INHOUD.

Blz.

EENZAMEN (1892) 1
NOG MISLUKT (1891) 15
EEN WEERZIEN (1889) 35
TANTE MARY (1892) 49
VROUWELIST (1888) 65
IDYLLE (1886) 78
EEN SPROOKJE VAN GELOOF (1886) 84
DE SCHOENTJES (1889) 103
DOES (1891) 114
EEN AANZOEK (1891) 125
ZIJN LAATSTE GROET (1889) 136
DE VREEMDELING (1892). 147
EEN EINDE (1891) 159

EENZAMEN.

Avond.

Dicht bij het strand een met helm begroeide plek in het duin.

Zij zijn stil geworden bij het staren over de zee naar de eentonige grauwheid van nevel, die langs den gezichteinder naar weerszijden zich ver en verder uitstrekt en het doodsche water omvademt als met armen van droefheid.

O — wat is alles droef -- àlles. . .

De zee het ruischen moede; — het matte gebruis der branding als klagen. . .

Voor het laatst zijn zij samen, — voor 't allerlaatst.

Elke minuut die voorbijgaat, neemt iets mede dat nooit terugkomt.

Zwijgend staan zij bij elkaar met het weeë gevoel van toch niet te kunnen uitspreken de groote smart.

Morgen zal het voorbij zijn — voorgoed.
Zullen zij elkander nog ooit weerzien?
Misschien niet. — Beter niet.

Want te midden van het genot elkander te ontmoeten, de hand te drukken en te spreken; van het samenzijn waarbij elk woord getuigde van de wonderbare sympathie die hen tot elkander trok, met een kracht waartegen geen van beiden zich verzetten kon of. . . wilde — leefde toch van dag tot dag in hen het treurige, door niets te verdringen bewustzijn, dat zij elkander te laat gevonden hadden... Te laat!

Zij konden niet samen blijven — zij mochten niet.

Dat wisten zij beiden — dat was hun een zekerheid die geen oogenblik van twijfel toeliet. Zij mochten zich niet vleien met illuzies, ondanks het nieuw-opleven van hun innerlijkzijn, ondanks hun liefde...

Morgen zal het voorbij zijn — voorgoed.

Die wanhopige zekerheid maakt het hun tot een plicht te trachten de sterke passie te dooden, of tot iets zoo onwezenlijks en krachteloos te vervormen, dat zij, gescheiden, er mee kunnen voortleven. Ze is in hen gegroeid zonder dat zij 't wisten of wenschten en heeft, toen zij nog onbewust waren van haar bestaan, hen vaak vervuld met jubelende vreugde. Doch

nu is ze tot hevige smart geworden. Want zij zijn te wijs, te volwassen om niet te beseffen welk een ramp het zou brengen ook over anderen, als zij nu de kracht misten om te doen wat het leven van hen eischt.

Wat een eenzaamheid vóor hen!

Alles zal leeg en stil worden, doodsch en droevig als die zee, — zij zijn er zich ten volle van bewust, en in een gevoel van verlatenheid en hulpeloosheid zoeken zij als bange kinderen elkanders handen, om die zoo lang mogelijk nog vast te houden.

Zij keeren zich af van de troosteloos grijze zee.

Vóor hen nu de versteven duin-golven in bruine ruigte.

Daarachter de donkerte van dicht hout.

En terwijl zij staren naar een in helderheid toenemende lichtstreep boven de dennentoppen, rijst allengs een groote maan, als een blauw-witte bloem op onzichtbaren stengel, uit de duisternis van het bosch.

Dan ziet hij haar aan. Een wonderlijke glans beeft op haar gelaat, en haar oogen, fluweelig als donkere violen, zuigen smachtend de lichtstralen in. Hij strijkt voorzichtig een wilde zwarte vlok van haar voorhoofd en streelt haar met teederheid langs haren en wangen.

Wat zijn haar wangen bleek en koud — koud...

Zij trilt.

Als beschermend legt hij zijn arm om haar schouder, en willoos leunt zij tegen hem aan.

Hij buigt zijn gezicht naar het hare en kust haar op de lippen.

Zij sluit de oogen, en hij kust haar heel zacht op de gesloten oogleden, op de lange wimpers...

Maar als hij dan opeens hartstochtelijk zijn beide armen om haar heen wil slaan, maakt zij zich los en ziet hem door groote tranen aan...

Zij reikt hem de hand.

— Vaarwel...

— Vaarwel...

Met gedoken hoofd schreidt hij in de zwarte schaduw der dennen naar de stad.

Zij wandelt langzaam in het wondervolle licht den duinweg over naar de villa, die zij morgen verlaten zal.

De zee tintelt van nieuw licht-leven.

Een kamer in de villa, door een lamp voor een gedeelte verlicht.

Haar man zit te schrijven.

Papieren en boeken overal.

Hij wendt even het hoofd om, als zij binnentreedt.

— Nog een duinwandeling gemaakt?

— Ja.

Hij schrijft weer door.

Zij gaat lusteloos in een lagen stoel zitten in het donkerste gedeelte van het vertrek en steunt het hoofd met de hand.

Alles is zoo vaag, zoo wonderlijk. De te groote droefheid maakt haar dof, gevoelloos — 't is of ze niet tot het begrip kan komen van haar smart.

Langzaam en als werktuigelijk strijkt haar hand zacht heen en weer over haar oogen, waar ze nog zijn kussen voelt...

Dan laat zij de handen in den schoot rusten en blijft voor zich zitten staren.

Het krassen van de pen houdt even op.

Haar man kijkt om, maar onderscheidt in de duisternis achter zich niets dan het wit ovaal van haar gelaat — als iets zwevends — en daarin de dof zwarte plekken van haar oogen.

Dan schrijft hij weer, en zij ziet het lampeschijnsel glimmen tusschen de dunne haren van zijn gebogen schedel.

Zij zit als in een droom...

Vier weken zijn zij hier geweest.

Vóor dien tijd kende zij dien ander nog niet, had zij geen vermoeden van zijn bestaan. Zij

kan zich nu bijna niet meer voorstellen, hoe het haar was vóor zij hem kende. Waar heeft ze vroeger aan gedacht?... Wat heeft toen haar leven gevuld? Zij begrijpt het niet...

Hoe heeft zij vier-en-twintig jaar geleefd?...

Leefde zij niet nu voor 't eerst?...

Zij pijnigt zich met pogingen om hèm weg te denken. Die vier weken zal ze voortaan moeten beschouwen, als waren ze er niet geweest. Het leven weer opnemen juist zooals het was vóor ze hier kwam. Dat kòn toch wel.

En opnieuw vermoeit zij zich met zich voor te stellen hoe zij vroeger leefde en tevreden was in haar zoo eentonig bestaantje, maar zij kan tot geen heldere voorstelling komen. 't Is zóo ver teruggeweken in haar herinnering!... Altijd en altijd weer ziet zij hèm...

O, die eerste morgen aan het strand toen hij haar werd voorgesteld!.... Die stem — die oogen! 't Was als een openbaring.

Een dier eerste dagen had zij hem met zijn vrouw gezien.

Waarom begreep zij toen zelf niet, — maar het had haar pijnlijk aangedaan, als hij tot zijn vrouw sprak, of zelfs als hij zoo zorgzaam was voor zijn dochtertje dat schelpjes zocht.

Meer en meer had ze hem daarna ontmoet,

zonder zich rekenschap te geven van wat die ontmoetingen zoo aantrekkelijk maakte. Zij had veel sympathie voor hem en vond het zoo heel natuurlijk, dat hij die sympathie beantwoordde. Want er was een wonderlijke overeenstemming tusschen hen .... Hoe kon het zijn dat zij hem vroeger nooit gezien had? Hij kwam haar terstond zoo bekend voor.... zij begrepen elkander altijd onmiddellijk — een halve volzin, een enkel woord was soms voldoende .... Hoe kon dat zijn?

Doch allengs was er een verandering in hun samenzijn gekomen.

Zij vond hem niet zoo onbevangen meer. Hij zag haar dikwijls zoo ernstig aan en sprak minder .... 't Was of hij nu en dan onrustig werd in haar bijzijn.

Eens, terwijl zij zaten te praten, en zij vertrouwelijk zich wat meer tot hem overboog, schoof hij plotseling iets verder van haar weg, als werd hij bang .... Dan was hij twee lange dagen niet op het strand gekomen, en het trof haar hoe slecht hij er uit zag, toen zij hem weer ontmoette.

En daarna — die avond!

Zij hadden de zon zien ondergaan, en het was stil om hen heen geworden op het breede strand. Dicht aan de zee stonden zij te staren

naar de laatste rosse opflikkeringen van 't verdwenen licht.

En als onder den indruk van de grootsche verlatenheid vóor hen, waarover de schemering zweefde als een droeve nevel, begon hij te spreken over de innerlijke eenzaamheid waarin zoo velen door het leven gaan.

Opeens zweeg hij — zag haar met angstig-vragende oogen aan — greep haar hand en drukte ze aan zijn lippen....

Toen was er een volheid in haar bestaan gekomen. Nooit had zij zich zóo beweldadigd gevoeld!

Wat werd de kalme genegenheid, die haar tot een huwelijk geleid had, arm en klein in vergelijking met de hooge en rijke liefde, die haar op dat oogenblik doortrilde en in haar ziel een jubel wekte van geluk....

Aan geen verleden, geen heden, geen toekomst dacht zij.... zonder voorbehoud leefde zij dagen aaneen als in een droom van vreugde.

O, die dagen!....

En nu zal dat alles voorbij zijn? — onherroepelijk weg?.... voor altoos?....

Een neiging tot verzet doet het nog vage besef van smart meer tot bewustheid komen. Zij voelt zich bekneld, als werd de band, waarin het leven haar ziel gevangen houdt,

opeens vaster aangetrokken. Als een die eerst door een hevigen slag verdoofd werd, begint zij nu pijn te lijden, — van oogenblik tot oogenblik feller pijn!

Het wordt haar zoo bang....

Zij kan niet langer zitten, gaat naar het venster, trekt het wijd open en blijft in hulpeloosheid staren naar de donkere boomgroepen, naar de wemelende maanlicht-sprankels op grasperken en paden, en dan omhoog naar de bleekblauwe lucht met het ijle sterrengetintel.

Het is alles zoo stil en leeg, — zoo leeg....

Ach, kon zij maar sterven.... Ja — hier sterven, en begraven worden op het kleine kerkhof in de duinen — en wilde winde-klokken op haar graf... Daar zou hij dikwijls komen...

Een hand wordt zacht op haar schouder gelegd.

Zij huivert.

— Denk aan de zeelucht — het wordt al herfstachtig.

Haar man staat naast haar en sluit bedaard het venster.

Zij keert zich lusteloos om en ziet met wezenloozen blik naar de roode lampekap. Het schijnsel doet haar gelaat opleven tot warmer tint.

Hij neemt haar hand, die willoos in de zijne blijft, en ziet haar vragend aan.

— Wat heb je toch?

— Niets.

— Voel je je niet goed?

— Jawel.

— Is er iets dat je hindert?

— Neen.

— Kun je 't mij niet zeggen? .... Kan ik niets voor je doen? ....

Hij wacht angstig op het antwoord: zij haalt de schouders op.

— Och — 't is niets .... niets .... Ik ben zoo moe — zoo moe .... Ik zal maar gaan slapen.

Uit gewoonte wendt zij haar wang naar hem toe. Zacht kust hij die, en langzaam gaat zij heen.

Met oogen vol smart ziet hij haar na.

Dan gaat hij weer zitten — strijkt een paar maal met de hand langs het voorhoofd, als wilde hij iets wat hem hindert verjagen — neemt de pen op en schrijft verder ....

In een straat een huis tusschen huizen.

Daar is de ander in een gezellige kamer, waar het gas suist en het theewater een zeurig wijsje zingt.

Hij zit met een courant aan de tafel.

Over hem zijn vrouw.

Beiden zwijgen.

Zij ziet nu en dan van het tijdschrift op, waarin zij bladert, en kijkt naar hem met onrustigen blik.

Want zij bemerkt heel goed dat hij geen woord leest — dat hij bij het turen met starre oogen op dat gewriemel van letters aan iets anders denkt...

Waaraan?

Hij is zoo vreemd geweest de laatste weken — òngewoon. Zoo afwisselend van humeur, soms luidruchtig vroolijk, dwaas vroolijk, en dan weer heele dagen stil en somber.

Waarom toch? —

Zij kan de reden niet gissen. Zij durft niet. Maar het kwellend besef laat haar geen rust, dat er nu iets in zijn leven bestaat wat voor haar verborgen blijft.

En nog wel iets zoo gewichtigs, dat het hem geheel beheerscht.

Tegen haar is hij heel goed, vriendelijk en gewoon, — maar zij zou liever iets onaangenaams van hem hooren, dan dag aan dag die nietszeggende gewoonheidsfrazen.

De laatste dagen heeft zij opgemerkt dat hij vaak zich druk bezig houdt met zijn dochtertje, haar als in een opwelling van innigheid op zijn knie trekt en, met iets afwezigs in zijn

oogen, haar zacht, heel zacht op de haren kust.

Is er dan een teederheid in zijn ziel ontstaan, die hij voor háar alleen niet kan of wil uiten?

Dien middag nog, toen zij stil de kamer binnentrad, zat hij met het kind te spelen, streelde het over de bloote armen, sprak het toe met iets droef-trillends in zijn stem en een ongewone liefheid van innige woordjes.

Haar bespeurende, was hij dadelijk opgestaan, als deed hij iets wat zij niet weten mocht ...

Weer ziet zij naar hem.

Nog altijd richt hij starre blikken naar dezelfde plaats in de courant.

Wat bezielt hem toch?

Zacht noemt zij zijn naam ... Hij hoort het niet ....

Zij houdt het niet langer uit — staat op — en gaat naar boven, naar de kamer waar haar dochtertje slaapt bij het droomerig schijnsel van het roze nachtlampje.

En met een gevoel van verlatenheid zet zij zich bij het bedje neêr.

Het kleine meisje is onrustig en wendt zich om — van haar af.

Zij weet dat dit toeval is, maar toch doet het haar pijn. Zij voelt haar oogen vochtig worden.

Zij buigt zich over het bedje en fluistert zacht een vleiwoordje, heel voorzichtig, bevreesd het wakker te maken. Dan nog een zoet naampje,.... nog een....

Het kind slaat de oogleden even op, flauwtjes, — en in halve sluimering ontsluit het de lippen tot een zweem van lachen, als blijk van herkenning.

Dan doet het de oogen weer dicht en slaapt door.

Zij blijft nu nog een poos heel stil zitten, niets ziende dan het zoo rustig gezichtje, dan de schemerende donkerheid der haren op het kussen....

Maar in het gevoel van weeke teederheid altijd nog het bewustzijn van iets smartelijks... iets zwaars....

Zij gaat de slaapkamer weer uit en blijft boven aan de trap luisteren....

Zij hoort haar man beneden in de kamer loopen: heen-en-weer, — den tred van een man die peinst — peinst....

Hoe tergend geregeld het geluid van zijn schreden door de kamer.... Zij ziet hem met gebogen hoofd voor zich uit staren met den rechten, strakken blik van een visionnaire...

Wat ziet hij?.... Wat vult zijn gedachten?....

Zij weet het niet en gevoelt dat hij het háar niet zeggen zal — nooit!

In de stilte van het huis, van de straat, van de stad, van alles om haar heen, — in de eenzaamheid die ze zich nu bewust wordt, — hoort zij niets dan den eentonigen tred van den peinzenden man, dien zij meer liefheeft dan iemand ter wereld, — en die niet meer denkt aan haar....

NOG MISLUKT.

Hij huiverde; de kaarten trilden even tusschen zijn vingers, terwijl hij den slag opnam en schijnbaar kalm doorspeelde.

Hij gevoelde duidelijk dat het hem nu geheel de baas was geworden. Wel een jaar lang had hij zich met het denkbeeld bezig gehouden, er zich mede vertrouwd gemaakt, als het ware er mee gespeeld, nu eens een poos doende of het nooit bij hem was opgekomen, en dan plotseling weer moedwillig het voor zich verlevendigend — maar altijd met de vaste overtuiging dat hij als machthebber het beheerschte.

En nu — de laatste dagen had hij er onophoudelijk strijd mee moeten voeren.

Tot zijn groote verbazing, soms ontzetting,

kwam het meermalen op een oogenblik dat hij er niet op verdacht was. Het werd iets zelfstandigs, als een macht buiten hem, en het wilde niet meer wijken, het liet zich niet meer verjagen, als hij het weg wilde hebben — wèg!... Het begon hem te vervolgen, met onoverwinnelijke koppigheid, en hij kon het nergens meer ontvluchten. Bij elke bezigheid, in elk gezelschap voelde hij het weer naderen, en dan klampte het zich aan hem vast. Het plaagde, het kwelde hem — in éen woord: het werd een obsessie.

Toch — hoezeer hij ook dien avond den invloed er van sterker voelde worden van uur tot uur, — was en bleef hij bizonder opgewekt! Helderder van geest, rapper van tong, gevatter in zijn repartie, dan hij in lange geweest was. Hij vond er iets genoegelijks in, zoo meesterlijk zijn rol te vervullen, zoo iets vreeselijks te kunnen geheim houden voor de argelooze vrienden met wie hij aan het speeltafeltje zat. Nu en dan schudden zij van plezier, als hij een zijner leuke, half gemoedelijke, half cynische aardigheden afbeet, en terstond met onbewegelijk gelaat doorspeelde. Hij voelde zich tusschen hen weer zoo de meerdere, zoo groot, zoo forsch, zag nu en dan de kamer rond, staarde even in het lamplicht, streek met zijn keurig

verzorgde vingers langs wang en kin, en zette zijn hoofd fier op in zijn hoogen stijven halsboord.

— Twee aan trek, vier honneurs! riep zijn partner, — wat heb je veine van avond, wij zijn al weer uit.

Hij glimlachte vergenoegd, nam een teug grog en trommelde zacht met zijn vingers op het groene laken, het oog op de pendule richtend.

Half-elf.

Dus waarschijnlijk nog een groot uur.

Ja, dan zou het moeten gebeuren.

Ja — het mòest... Over een uur, — hij wist het zéker, — zou hij er heen gaan...

Toen hij weer even in de gasvlam gestaard had, zag hij het heel duidelijk. Het week wel langzaam terug als in een nevel, maar toch kon hij alles onderscheiden, vóor het in de donkere plooien der overgordijnen verdween.

Hier de dijk — daar het afwegje tusschen twee noteboomen, — dan de smalle kade midden door het ijs, — dan de sluis, — en iets verder naar de rivierzijde die donkere plek. Overal ijs — overal op de uiterwaarden en op de rivier een brokkelige witheid, en alleen dáar — o hoe duidelijk zag hij het! — die donkere plek... Nu hoorde hij ook — was het gesuis van de gaslamp? — het ruischen van water, van

snel verder schietend water — sterk ruischen zonder ophouden....

— Zeg eens, mijn invite, bespotte hij een tegenspeler, die in zijn lange kaart trok.

— Dank je!

Hij legde den trek bij en speelde door met een zekerheid, vlugheid en opgewektheid, alsof hij er met geheel zijn denkvermogen en vollen lust bij was, zoodat zijn medespelers bij zichzelven de opmerking maakten, dat hij in langen tijd niet zoo op zijn dreef geweest was. Volmaakt weer de oude!....

Hij had er behoefte aan zich nog eens in zijn volle kracht te toonen.

Dikwijls was het den laatsten tijd gebeurd, dat hij zich lusteloos en afgemat, dof en slaperig gevoelde.

Dan zat hij aan de speeltafel te soezen, te suffen; en door een nu en dan opkomende tinteling in de vingers van zijn linkerhand, een gevoelloosheid die hem soms zeer hinderlijk werd, liet hij wel eens een of meer kaarten vallen. Aanmerkingen, terechtwijzigingen en spotternijen van zijn jongere medespelers waren niet uitgebleven, en hoewel hij er niets van had laten blijken, hadden ze hem diep gegriefd. Moesten zij hèm bedillen?

Van meet af had hij zich in het kleine stadje omhoog gewerkt.

Hij was door eigen werkkracht, door eerzucht en een scherpen blik op maatschappelijke verhoudingen, welke hem op het juiste oogenblik altijd den juisten maatregel deed nemen, den voor hem meest voordeeligen kant deed kiezen, hoog genoeg geklommen, om op de meeste zijner tegenwoordige kennissen — wier ouders de meerderen der zijne geweest waren — met een bewustzijn van ambtelijk of verstandelijk overwicht neer te zien.

In gezelschappen was hij steeds een gewilde gast — vaak een hoofdpersoon, — en door zijn nooit boven het begrip zijner toehoorders reikende, met onmiskenbaar talent voorgedragen aardigheden of anecdoten, een kostelijk, te allen tijde zeer gewaardeerd element. En hij gevoelde zich gelukkig in de pozitie, door zijn werkzaamheid verworven, en leefde onbezorgd het leven van een ongetrouwd, gevierd klein-steedsch heer.

Tot vóor een jaar ongeveer.

Toen was de verandering gekomen, — voor anderen eerst na eenige maanden, voor hemzelven terstond merkbaar. Hij had zich plotseling o u d voelen worden.

Wat hij met zijn betrekkelijk jeugdig uiterlijk en door-en-door krachtig lichaam nog heel

in de verte waande, naderde in eens, onverwacht, overviel hem verraderlijk als een dief in den nacht. Hij twijfelde of er iets in zijn hoofd gebeurde, wat niet goed was. Hij had wel eens hooren spreken van „stille beroerten,” die haast onmerkbaar en zeer langzaam den mensch sloopen, trapsgewijze doen verzwakken in lichamelijke en geestelijke vermogens, tot hij allengs een voorwerp wordt van spot of medelijden.

Dat denkbeeld had hem ellendig gemaakt.

Moest hij op vijf-en-vijftig-jarigen leeftijd een sukkel worden!....

Te veel wereldwijsheid had hij in zijn ongehuwd leven opgedaan, om niet te weten hoe gauw zoo iemand een lastpost wordt voor vreemden, ja zelfs voor bloedverwanten.

Oud worden — stumperig — gebrekkig... misschien wel kindsch!....

En hij had nachten doorgewaakt in onverdrijfbaren angst; in spanning en onrust zich heen en weer wendend in zijn bed, herhaaldelijk zich de pols voelend en naar zijn hartslag luisterend, of die ook ongewoon werd; tot hij eindelijk met bonzende slapen en klam voorhoofd over de kamer heen en weer liep, in groot verlangen naar de eerste schemering.

Soms overviel hem te midden van zijn amb-

telijke werkzaamheden een zucht tot slapen, een onoverwinnelijke neiging, waaraan hij toe moest geven. En een paar maal was het al gebeurd, dat men hem zoo slapende boven zijn papieren gevonden had.

O — als dat zoo door ging — erger en erger.... wat een toekomst!

Als dat tintelig gevoel in zijn linkerarm en hand en die doofheid in zijn vingertoppen eens de voorboden waren van een beroerte, die hem met verlamming of sprakeloosheid slaan zou, of met beide?....

Dan was het maar beter dood te zijn — veel beter....

Maanden waren zoo voorbijgegaan, zonder noemenswaarde verandering te brengen.

Maar zelf gevoelde hij zich verminderen in velerlei opzicht.

Zijn tred bleef nog even forsch en veerkrachtig, maar hij vermeed lange wandelingen — hij werd gauwer moe.

Zijn werk viel hem zwaarder: vaak had hij moeite tot een juist begrip, tot een helder inzicht te komen. Dan was het hem of er een nevel zweefde tusschen zijn oogen en het papier voor hem, en herhaaldelijk moest hij de pen neerleggen.

Ook lezen begon hem te vermoeien. Hij

betrapte zich meermalen, dat hij bij het omslaan van een bladzij niets meer wist van den inhoud der voorgaande, en heele kolommen van een dagblad gingen nu en dan als een grijs gewriemel van letters zijn bevattingsvermogen voorbij.

Hij verminderde lichamelijk en geestelijk. Dit stelde hij voor zich zelven vast met de zekerheid en het helder bewustzijn of het iemand anders gold, en tegelijkertijd wist hij het met verwonderlijke zelfbeheersching bijna geheel voor de buitenwereld te verbergen.

Hij wilde niet een voorwerp van medelijden, misschien van spot worden, — nogeens — dan was het maar beter dood! Veel beter!....

En zoo had het denkbeeld van zelfmoord, eerst vaag en als iets onwezenlijks, zelfs als iets onwaarschijnlijks opdoemend, langzamerhand meer macht over hem gekregen. Hij had er mee gespeeld, beurtelings er toe aangetrokken en voor terugschrikkend, — hij had het van alle kanten met angstige belangstelling beschouwd, aanvankelijk nog als geheel buiten hem staande, dan met de ontzettende bewustheid dat het leefde en groeide in hem. Na die eerste tijden van strijd, van weifeling en verzet was er kalmte in hem gekomen: de gelatenheid van den hopeloos-zieke, die weet dat hij

gauw sterven moet, maar niet wanneer. In dat tijdperk had hij zich met zijn idée fixe vereenzelvigd, uit machteloosheid.

Het zou er toe komen — hij voelde het toen met groote zekerheid.

Maar wanneer?.... en hoe?....

Ja — hoe?....

Dat vooral werd een kwellende vraag.

Hoe?.... Hij begon na te gaan, hoe anderen een einde maakten aan hun leven, niet wat de grove hoofdzaken betreft, die ieder bekend zijn, maar wat de meer fijne, intieme bizonderheden aangaat. In de dagbladen zocht hij de zelfmoord-berichten met angstige gretigheid. Over elk bizonder geval peinsde hij dagen lang, en sprak er over met anderen, op kalmen, onverschilligen toon, alleen met het doel het uitspreken van meeningen uit te lokken.

Zoo gingen weken voorbij, en hij kon maar niet tot een besluit komen.

Er bleef altijd nog iets, waarmee hij geen raad wist — een onoverkomelijk bezwaar. Na de daad, — op welke wijze hij ze ook volvoerde, — zou men hem vìnden: dat verontrustte hem. Dan zou ieder weten en spreken van zijn zelfmoord — dat was het ergste! Ieder zou weten dat hij de hand aan zichzelven had geslagen....

Hij had zich door jaren van arbeid en met veel maatschappelijk overleg op een voetstuk weten te plaatsen, in een omgeving waarin men licht kon uitmunten. En hij kende dien kleinen kring te goed, om niet te beseffen hoe hij als zelfmoordenaar plotseling zou dalen. Zijn beste vrienden zouden het in hun kortzichtigheid, in hun onvermogen om zijn zielsangst te begrijpen, zeer onaangenaam, voor hen zelven eenigszins compromittant vinden. Het oòrdeel van minderen en onverschilligen is allicht hard, en derhalve zou zijn naam door zulk een einde veel schade lijden. Dat denkbeeld hinderde hem. Zijn heele leven had hij aan uiterlijken schijn geofferd, — moest hij nu zelf door een schandaal het werk van zooveel jaren te niet doen?...

Nu was alweer de winter gekomen, vóor hij een besluit kon nemen. En de winter was streng, buitengewoon streng geworden. De breede rivier voor het stadje raakte overdekt met drijfijs, dat eindelijk zich vastzette. Een brokkelige korst verbond dijk met dijk. De uiterwaarden waren grootendeels bedekt.

Het was bijna Nieuwjaar, en het vroor elken nacht met toenemende hevigheid. De ijskorst werd door aandikken aan het stroomvlak dagelijks massiever. Toch bleef er hier en daar dicht aan den kant een open plek, waar men

de donkere strooming zien kon. Zulk een vanzelf ontstane bijt bevroor niet, ondanks de feller en feller wordende koude.

Hij had al dagen lang op zulk eén wak het oog gehouden. Verschillende malen was hij 's middags bij mooi weer langs den dijk gegaan, waar hij het op een afstand zien kon, en eens, geheel alleen zijnde, had hij den lust geen weerstand kunnen bieden het van dichterbij te beschouwen. Na een blik rechts en links, om zich te overtuigen dat niemand hem opmerkte, was hij den dijk af, en de kleine kade over geloopen tot bij het sluisje.

Daar zag hij vlak voor zich de opening.

Eerst nog een paar meters breedte ijs aan den kant, en dan een vak schielijk stroomend water, donkergroen aftonend tegen den witten karteligen ijsrand, wiens sneeuwig kristal tintelde in het bleeke zonlicht. Snel schoot de strooming door het wak met een doffe klotsing als van water in een kelder. Als wezenloos stond hij eenige oogenblikken te staren op die somber-groene wieling, tot hij opeens zich bezon, met schrik omzag en vlug weer naar den dijk ging.

Van dat oogenblik was hem die donkere plek niet uit de gedachten. Overal zag hij ze in haar omlijsting van brokkelig wit. Overal

toonde zijn verbeelding hem met groote duidelijkheid het sluisje, de kleine kade, het steil afwegje en de grauwe dijkmassa, die als breede wal den horizon afsloot.

Dat was het lang gezochte: het antwoord op de vraag die hem maanden lang gekweld had!....

Wie in die bijt sprong werd door den stroom meegevoerd, — was ineens wèg — voorgoed verdwenen.... Nooit zou men een spoor van hem vinden, nooit zou men met zekerheid van zelfmoord kunnen spreken.... Er was in dat onverklaarbaar verdwijnen iets aanlokkelijks — iets als een apotheoze — een opgenomen worden in het grootsche N i e t.

Daarbij — de dood in het ijzig koude water zou oogenblikkelijk zijn....

Ja — dat wak gaf de lang gewenschte uitredding. Daar kon hij bevrijd worden van den radeloozen angst, die hem het leven tot een kwelling maakte....

— Kerel, stook eens op! zei hij tot zijn gastheer, met een huivering.

De toegesprokene stond op, voorzag den haard, en schoof een der overgordijnen een weinig op zij om op den buiten hangenden thermometer te zien.

— Acht graden Fahrenheit — vierentwintig graden vorst!

De gordijn werd weer zorgvuldig gesloten.

De spelers waren opgestaan, voorzagen zich aan het buffet van een nieuw grogje en gingen handenwrijvend weer zitten.

Het spel ging geregeld zijn gang.

Een heele poos werd de stilte alleen verbroken door het zingen van het water in de bouilloire, het tikken der pendule, het knapperen van de blokjes in den haard en het suizen van het gas; al deze geluiden nu en dan een oogenblik overstemd door een uitroep, of het overluid noteeren der afgespeelde manche.

Ting!.... de pendule.

De spelers zaten met bizondere aandacht. Blijkbaar was er iets gewichtigs ophanden.

— Klein slam! riep hij triomfantelijk, met een nadruk vol zelfvoldoening den twaalfden trek bijleggend. Een waardig einde!....

Zijn eigenaardig doordringende, schoon iets gedempte stem klonk zoo opgewekt mogelijk. En hij stond op, plaatste zich even met den rug naar het haardvuur, liet den partner de punten tellen, wendde zich dan om en stak een sigaret op. Met welgevallen zag hij bij het schijnsel van den lucifer in den spiegel het glinsteren van zijn goed onderhouden gebit.

Men rekende af — hij stak met groote onverschilligheid de winst op, — en daarna werden de jassen binnen gebracht.

Druk pratend bleef men toen nog een oogenblik staan.

— Dat is nu de laatste keer geweest.... van dit jaar, voegde hij er snel aan toe. Een prachtig einde!

Dan namen ze afscheid. Met de kragen op gingen ze de gang door, al bevreesd voor de koude buiten.

Vlug werden op de stoep de laatste handdrukken en groeten gewisseld.

Zoo scheidde men.

Hij liep alleen.

Het zich snel verwijderend piepend geluid van de voetstappen der anderen drong nog eenige oogenblikken tot hem door. Dan hoorde hij niets meer dan zijn eigen stappen en voelde het geknapper der sneeuw onder zijn voeten.

De straat was geheel stil: een rechte breede allengs versmallende witheid, laag liggend tusschen de aan weerszijden donkere verhoogingen der gevelrijen, op hun beurt zoo dwergachtig laag onder de grootsche hoogte van den diepdonkeren hemel. De sterren trilden en schitterden....

Hij stond voor zijn woning. Door de getraliede deur zag hij het kleine licht in de gang, dat altijd werd klaar gezet als hij uit was. Dat lichtje wachtte op hem: zou het blijven wachten?.... Hij aarzelde — maakte half werktuigelijk, half bewust een beweging met de hand, als tastte hij naar den huissleutel — trok dan weer de hand terug en liep door, den tred versnellend... Hoog boven de huizen, in de holle luchtruimte, ruischte een zware zucht, en de ijzige Oostenwind greep hem in den nek. Hij haalde den kraag van zijn duffel hoog op en liep door, als gejaagd.

Hij naderde het eind der straat. In de benedenhuizen was het donker, alleen nog op een enkele bovenkamer zag hij licht.

Hij hoorde het langgerekte schreeuwen van een klein kind, hartstochtelijk, onbedaarbaar gekrijt.

Hij dacht aan een warm kinderbedje — en dan plotseling aan zijn jeugd, zijn ouderlijk huis. Toen overviel hem een besef van groote verlatenheid. Hij voelde zich opeens zoo alleen met zijn wanhoop, met zijn doodsplan. Hij dacht aan het goedig oud gezicht van zijn vader, wiens lieveling hij geweest was, aan zijn vriendelijke oogen.... Op het kerkhofje aan de andere zij van het stadje had hij hem mee be-

graven al jaren geleden, en nu maakte de gedachte hem week: „wat zou vader een meelijden met me hebben, als hij dit weten kon!" Met veel helderheid zag hij hem naast zich op een warmen zomerdag, voelde hij die groote en sterke hand weer om de zijne... Vader zou met hem meegaan om een vlieger op te laten daar buiten op de breede uiterwaard.... de vlieger drong zich tegen zijn rug, en hij hoorde het ritselend bollen van het vloeipapier achter zich... Nu ging hij naar dezelfde waard...

Hij werd door die herinnering zoo klein, zoo kinderlijk klein...

Hij was nu aan het einde der straat. Vóor hem lag de schemerig-witte weg. Hij keerde zich om en keek met starren blik nog eens de straat in, als tot afscheid. 't Bleef alles stil en verlaten. De wind kwam aanhuilen tusschen de huizenrijen en drong zoo fel tegen hem aan, alsof hij hem den terugtocht wilde verhinderen.

Naar adem happend wendde hij zich weer om, volgde den hoogen straatweg een eindweegs en stapte dan den dijk op.

Nu de stad achter hem lag, kwam er iets moedwilligs in hem. Hij braveerde tegenover zich zelf met zijn plan en begon te spreken, overluid, met uitroepen en lachen. Soms uitte hij een vloek of een verwensching, dan weer

een bravo. Hij stootte korte klanken uit en zette de tanden vast op elkaar. Nu en dan beschreef zijn hand een lijn in de lucht alsof hij een menigte toesprak. „De comedie is uit!" — grijnsde hij.

Hij had geen wil meer en voelde zijn beenen als geheel onafhankelijke wezens, die hem voortdroegen. Hij hoorde het geregeld gepiep van de sneeuw onder zijn voeten als iets onwezenlijks, als den maatslag van een geheimzinnigen metronoom. Met wijde oogen en halfopen mond liep hij te luisteren.

De luchtsuizing die met kalme, breede vlucht uit het donkere Oosten kwam aanvliegen over de doodsch-witte rivier, en enkele dorre bladeren aan de noteboomen langs den dijk in voortdurend geritsel hield, drong hem door zijn overjas en deed zijn wangen en handen tintelen.

Als in een droom zag hij aan de binnenzijde van den dijk de kalmte op dat lage land — een beschutte veiligheid. Hier en daar de donkere afteekening van een boom als doffe houtskoolstrepen, maar voor het overige alles in een krachteloos-stille witheid...

Die kalmte stemde hem opnieuw tot groote droefenis. Hij stond stil en wendde zich nogeens om, met een laatst opleven van wilskracht.

Daar lag het stadje, waar hij zijn heele leven

had doorgebracht: iets donkers en vormloos in de grenzelooze duisternis. Daarboven een hel schitterende ster in de grootsche oneindigheid. En niemand in dat stadje vermoedde nu dat hij hier stond, eenzaam en met doodsgedachten, — en niets stoorde zich er aan daar omhoog in die onmetelijke ruimte vol onbekendheid.

Tranen vulden zijn oogen, en in weekheid wuifde hij zacht met de hand, en riep hij iets met gebroken stem....

Dat was de laatste aarzeling.

Hij vervolgde nu zijn weg, klappertandend, zonder omzien. Met de regelmaat van een werktuig bewogen zich zijn armen en beenen. Hij zou nu niet meer kùnnen stilstaan, ook al wilde hij. Dat besefte hij met groote zekerheid. Hij móest nu. Met onverbiddelijke gestrengheid dreef hem zijn noodlot voort — zijn leven ten einde. Alle opwinding of zwakheid was voorbij...

Zoo kwam hij aan het afwegje.

Met behendigheid en overleg zette hij zijn voeten, bij het afklauteren van het steile, hier en daar gladde paadje. Dan ging hij den dam over. De tanden nu vast op elkaar klemmend, de vuisten ballend en met starre groote oogen naar het wak zoekend,

trad hij over het smalle hobbelige wegje.

De inspanning maakte hem ongevoelig voor de kou....

Hij stond nu bij de sluis. Vóor zich hoorde hij het klotsen van den stroom door de bijt, waarvan hij nu ook duidelijk den omtrek waarnam.

Hij hoorde het geruisch van het water.... in het zelfde oogenblik het gesuis van gas.... zag weer de helverlichte kamer.... de speeltafel.... het laatste spel — alles in éen seconde....

Hij sloot even de oogen en stapte dan vastberaden het ijs op.

Voorzichtig moest hij zijn: de enkele meters breede strook, die hem van het wak scheidde, was zeer glad. De angst voor vallen deed hem zich stijf houden.

Voet voor voet, heel langzaam schoof hij voort — niet meer denkend, niet meer overwegend, met vasten wil in de starre oogen.

Maar plotseling, — hij was nog een paar passen van zijn doel verwijderd, — bonste zijn hart hoog op van schrik. Hij voelde het ijs onder zich bewegen!...

Krak.... krak.... Hij wilde terug.... kráak.... het was te laat, het ijs ontzonk

hem met verbijsterend geraas van opzwalpend en uitspattend water....

Weer had hij bodem onder zijn voeten.... het water drong in zijn kleeren.... maar zijn hoofd bleef vrij....

Met groote snelheid werd het bloed naar zijn hersenen gedreven, en in een oogenblikkelijke helderheid van denken wist hij zijn plan mislukt.... mislukt!....

Hier zou hij sterven.... hier....

Men zou hem vinden!....

Hij voelde zich onbewegelijk staan, met de schouders vastgeklemd in de opening, — wrong zich met inspanning van uiterste kracht nog even tusschen de ruwe randen.... en kreunde in wanhoop....

EEN WEERZIEN.

— Anna! ....

— Henri?! ....

Zij stond haastig op uit den windstoel, waarin zij had zitten lezen, en stak hem de hand toe. Een blos van verrassing overtoog beider gelaat, en eenige oogenblikken bleven zij elkaar aanstaren met blijde verwonderde blikken.

— Hoe toevallig dat ik je hier ontmoet! Hoe maak je 't toch? Wat een eeuwige tijd sinds we elkaar het laatst gezien hebben. Maar ga weer zitten, ik zal hier een stoel nemen, als je 't goedvindt? .... zoo sprak hij, snel achtereen, blijkbaar zenuwachtig door de onverwachte ontmoeting.

Hij wenkte tevens een witkiel.

— Natuurlijk, antwoordde zij en sloeg het boek dicht dat zij nog geopend in de linker-

hand gehouden had. Dan ging zij weer zitten en keek naar hem, de enkele seconden dat hij op den stoel wachtte.

Hij was knapper geworden, veel knapper. Hij had iets forsch, iets manlijks gekregen. Het dwepende in zijn gelaat had plaats gemaakt voor een trek van flinkheid, van kracht. Een zware donkere knevel gaf hem een streng voorkomen, dat merkelijk getemperd werd door de vriendelijkheid van zijn mond, als hij sprak.

Hij schoof zijn stoel dicht bij den hare en zei:

— Toe, vertel mij nu eens een en ander, want ik moet tot mijn schande bekennen, dat ik je geheel uit het oog heb verloren. Ik weet dat je getrouwd bent, maar verder niet. Waar woon je, waar is je man, wat....?

— Hei, hei, niet te veel opeens! lachte zij. Vertel mij liever eerst iets van jou, en wat je hier voert zoo alleen. Je bent immers ook getrouwd, hè?

Haar toon werd een weinig stroever.

— O, ja, al acht jaar!

— En je vrouw?

— Die is wat ziekelijk en nu voor herstel van gezondheid te Baarn. Zij is erg zenuwachtig en overspannen. Zij schrijft — en....

— Heb je ook kinderen? viel zij in.

— Neen.

Dit laatste klonk kortaf, en toen zij zijn gelaat zag versomberen, begon zij over zichzelve te spreken.

— Ik ben hier al een paar weken. Mijn man kan alleen 's Zondags komen. Wij wonen te Rotterdam, en hij heeft het heel druk. Altijd zaken, kantoorwerk. Daarbij vermoeit hem de zeelucht, hij kan er ook niet goed tegen, vooral 's avonds niet. Hij is niet heel sterk. Maar de kinderen vinden het hier heerlijk en hun geldt de kuur hoofdzakelijk.

Meteen wees zij met haar parasol naar een paar blonde kindertjes, die onder opzicht van een burgermeisje zanddammetjes maakten. Het waren een paar magere wezentjes met zeer dunne armen en beenen. Henri dacht aan den vader die „niet heel sterk" was, terwijl hij weer de frissche, blozende moeder aanstaarde.

— Wat zie jij er goed uit, je bent geheel dezelfde gebleven! riep hij uit, en met een teeder welgevallen liet hij zijn blikken vol onverholen bewondering rusten op dat fleurig gelaat, op de goudglanzige haren en de fraai gevormde, niet te volle buste. Zij had de jeugd der blondinen, die vaak de dertig ongekrenkt overschrijdt.

Anna bloosde en gaf dadelijk het gesprek

een andere wending door hem te vragen naar kennissen, en weldra zaten zij druk te praten en zich te verdiepen in herinneringen uit hun jeugd. Maar onder dat kouten over veel en velerlei, wat hun beiden belang inboezemde, had elk hunner een vraag in de ziel, een vraag die uit al die oude herinneringen oprees en toch door geen van beiden zou worden uitgesproken:

— Zou hij het vergeten zijn?

— Zou zij er aan denken?

Het was nu dertien jaar geleden.

Op een zoelen Augustus-avond wandelden zij toen samen langs den hoogen rivierdijk. Zij keerden huiswaarts van een uitstapje. Vóor hen slenterde nog een paartje in zacht gesprek, en met hun vieren vormden zij de achterhoede van een partijtje vroolijke jongelui, wier lachen en schertsen vrij luid over den dijk klonk.

Zij hadden eerst een groote wandeling gemaakt en waren daarna gaan zitten uitrusten voor een buitenherberg. Daar waren de meegebrachte gebakjes opgedischt en de wijnfesschen ontkurkt ten aanschouwe van een bende bruingebrande boerenkinderen, die vol verbazing hen aangaapten en nu en dan over elkaar

spartelden op den stoffigen grintweg om een of ander versnaperingetje op te grissen, door een moedwillige hand hun toegeslingerd.

Daar waren toosten geslagen, dwaasheden verteld en door enkelen een potpourri van opera-melodiën gezongen, zóo kluchtig dat allen het uitschaterden. Anna en Henri hadden niet veel meegelachen. Zij zaten tegenover elkaar, en er was dien avond iets vreemds over hen gekomen, zoodat zij elkaar dikwijls hadden aangezien.

Toen de zon maar even meer de hoogste populierentoppen verlichtte, hadden eenigen het plan geopperd om een kleinen bouwval te bezichtigen, die dichtbij als verscholen lag tusschen zwaar iepenloof en kleine laantjes van elzen- en akkermaalshout. Zij hadden zich dadelijk aangesloten, doch waren wat achtergebleven.

In een dier laantjes zag Anna eenige trossen donkerblauwe, wazige braambessen onder een elzestruik. En terwijl zij schielijk bukte aan den slootkant om ze te plukken, sloeg Henri den arm om haar middel. Toen zij met de bramen in de hand weer rechtop stond, hield hij zijn arm zoo en trok haar dichter naar zich toe, en zocht met zijn lippen de hare. Zij bood niet veel weerstand, maar vlijde zich tegen hem en leunde haar hoofd aan zijn

schouder. Hij had met vreugde gevoeld dat zij zijn kus beantwoordde.

En van dat oogenblik hadden zij zich afgezonderd gehouden.

Zij liepen nu langzaam over den dijk, druk pratend of fluisterend. Hij deelde haar al zijn grootsche plannen voor de toekomst mee en kon niet laten haar dikwijls in de trouwe blauwe oogen te zien, die hem bij zijn geestdriftige woorden soms verwonderd aanstaarden, en hoe langer hoe donkerder werden, al bleven zij helder schitteren.

Om hen heen viel de schemering. De stadstoren, dien zij aan de overzijde boven een vormelooze massa boomtoppen en daken zagen nitsteken, zond het geluid van negen zware slagen over den stroom. Hier en daar werden gaspitjes zichtbaar.

Zij naderden het veer.

Het tiental jongelui, dat vooruit liep, stapte aanstonds in de roeiboot, die juist aangekomen was, en liet den veerman van wal steken. Toen werd er gewuifd met zakdoeken, en plagende woorden klonken van uit de boot het achtergebleven viertal tegen, dat zich voor de leus zeer krachtig tegen deze handelwijze verzette, doch het inderdaad zoo erg niet vond op een volgende gelegenheid te moeten wachten.

In het gras aan de dijkglooiing gingen zij zitten, Anna iets hooger dan Henri, en allengs liet hij bij het fluisteren zijn hoofd in haar schoot rusten. Dan zwegen zij beiden. Nu en dan streek zij met haar koele hand langs zijn wang en voorhoofd, en over zijn haar, terwijl hij met verlangenden blik tot haar opzag. Dan neigde zij haar gezicht naar het zijne en kuste hem zacht, onhoorbaar zacht.

Onder de spoorbrug in het Oosten begon de gezichteinder te gloeien, en de maan rees allengs bloedrood uit den stroom. Een sleepboot met eenige schepen achter zich stampte langzaam stroomopwaarts: een reeks van vreemdvormige donkerheden, met roode en groene lichtjes besprenkeld.

Voor het overige was alles doodstil. Zij hoorden niets dan het klotsen der raderen tegen het water en den gelijkmatigen riemslag der roeiboot die weer naderkwam.

Zij zochten hun plaats achterin, samen op een smalle bank, en steelsgewijze nam hij onder haar doek haar hand in de zijne. Zoo zaten zij, terwijl de boot in schuinsche richting de rivier doorsneed, en staarden naar de klimmende maan, wier sprankels op het beweeglijk water een breede lichtbaan vormden in de gansche lengte van den stroom tot aan den

horizon toe. En het was hun of zij in een betooverde wereld leefden . . .

Lang nadat Henri Anna had thuisgebracht bleef hij dien avond ronddolen, en vergeefs beproefde hij dien nacht in slaap te geraken. Vroeg in den ochtend werd hij alweer na korte sluimering wakker. Wonderlijke droomen hadden hem geen rust gegund. Hij ging naar buiten.

En — toen hij na al die onrustige uren op een bank aan de rivierzijde naar den overkant zat te staren, toen hij op het water het gewone dagelijksche gewoel aanschouwde, week langzamerhand de betoovering. Het was of de brutale helderheid van het zonlicht hem ontnuchterde.

Wat had hij gedaan? . . . . Hij begon zich rekenschap te geven van het gebeurde, en de onaangename gewaarwording van ontevredenheid met zichzelven maakte zich van hem meester.

Was hij verliefd op Anna? . . . . Neen. Had hij ooit aan háar gedacht, aan haar met wie hij van jongsaf was opgegroeid, die hij kende of 't zijn zuster ware, wanneer hij in zijn dichterlijk droomen zich een schoone slanke gestalte voor oogen tooverde, die hij zoeken zou, die

hij vinden wilde en dan dienen en aanbidden met een hooge, groote liefde? .... Neen, nogmaals neen! En snel stond hij op en gejaagd liep hij rond met een gevoel, of er eensklaps iets zwaars in zijn borst was gegroeid.

Toch moest hij zonder ophouden aan haar denken, en naar huis gaande koos hij zijn weg langs haar woning. Op haar kamer was het venster hoog opgeschoven, en hij zag haar zitten.

Zij hoorde zijn tred en zag op. Zij knikte hem lachend en vertrouwelijk toe, met iets verwonderds in haar blik, toen hij vrij stijf zijn hoed afnam.

Zij had wel gehoopt dat hij vroeg zou langs komen. Zij had niet willen slapen: zij had den heelen nacht voortgeleefd in den verrukkelijken liefde-roes! .... Zij gevoelde zich zoo geheel veranderd sedert den vorigen dag. Al haar gedachten streefden samen, altijd opnieuw naar éen persoon, naar Henri. Zij was zoo gelukkig, want reeds lang had zij in stilte veel van hem gehouden, meer van dan iemand anders. Zij was zoo gelukkig! ....

En nu, — zijn groet was haar een wreede ontgoocheling. Zij gevoelde dat zij bleek werd en oogde hem na in de hoop, dat hij nog wel eens even zou omzien. Maar vergeefs. Zij legde de hand tegen haar voorhoofd,

waarachter het zoo sterk begon te kloppen.

Maar de zekerheid, dat alles voorbij was en Henri haar niet liefhad, kreeg zij den avond die nu volgde. Zij waren beiden op een partijtje genoodigd, en hij scheen die gelegenheid aan te grijpen om door geheel zijn houding te toonen, dat hij liever het gebeurde van den vorigen avond vergeten wilde. Hij vermeed haar bijzijn en hield zich druk met anderen bezig, zóo druk, dat het opzet duidelijk merkbaar werd.

Hij vond haar ook leelijk dien avond, zoodra zij binnen kwam. Zij zag bleek en had roode vlekken op het voorhoofd. Haar oogen waren flets en onrustig, en hare handen maakten zenuwachtige bewegingen. Daarbij sprak zij luider: en haar stem klonk wat heesch.

En terwijl hij naast een behaagzieke brunette, die een wals van Chopin mishandelde, aan de vleugel stond om de muziekbladen om te slaan, gevoelde hij haar blik telkens op zich gevestigd. Hij hoorde boven het armzalig getjingel haar stem, telkens als zij iets zei, wat in het bizonder voor hem bestemd scheen.

Maar toen hij later de brunette zijn arm bood voor een wandeling door den tuin en Anna rakelings voorbijging, zweeg zij plotse-

ling en bleef het overige van den avond stil. Eens nog keek hij haar aan, en toen werd hij beklemd door haar treurige oogen. Doch hij wendde zijn blik af, want het moest uit zijn, voorgoed uit; hij mocht haar niet in een verkeerden waan laten.

En het was uit — voorgoed! Het lot scheidde hen spoedig daarna, en in meer dan tien jaar tijds wisten zij ternauwernood elkanders woonplaats. Hij huwde een zenuwachtige, artistieke vrouw, wier schoonheid hem aanvankelijk het onaangename van haar humeur deed voorbijzien, — en Anna schonk na eenige jaren haar hand weg uit r a i s o n.

Aan dit alles dachten zij op dien zonnigen zomermorgen aan het strand, terwijl de westenwind zijn spel speelde met de wild bruisende branding. En al pratend zagen zij elkaar aan, of staarden zij over de zee naar den verren gezichteinder, waar al die beelden uit het verleden met verwijtende getrouwheid schenen op te doemen, van hen gescheïden door een onoverkomelijken afstand.

Zij spraken druk en lachten en sloegen het spel der kinderen gade en maakten opmerkingen over het publiek, dat in lediggang hun voorbij slenterde, en middelerwijl doorleefde elk

hunner de oude geschiedenis tot in de fijnste bizonderheden, want een gebaar, een stembuiging, een gelaatstrek, een kleine eigenaardigheid van elkander opgemerkt, was voldoende een geheele reeks aandoeningen op te wekken. Zij speelden daar het oude comedie-spel, dat zoo vaak herhaald wordt als menschen woorden gebruiken om te verbergen wat er in hen omgaat.

Henri dacht aan zijn vrouw, aan de ijdele egoïste, die met haar grillige prikkelbaarheid hem het leven verbitterde, en vergeleek haar in stilte met de lieflijke verschijning daar vóór hem. Jaloezie vervulde hem jegens den man, die tot zich genomen en voor altoos aan zich verbonden had, wat zijn jeugdig onverstand hem roekeloos deed verwerpen. En ook in haar kwam een bitterheid, toen zij bespeurde dat hij niet gelukkig was. Had zij daarvoor het mooiste moeten verstikken wat in een meisjeshart leven kan! Zij gevoelde nu van oogenblik tot oogenblik meer en meer dat het niet gestorven was in haar, en het werd haar benauwd, zoodat zij hem niet goed meer durfde aanzien. Het gesprek stokte....

Toen zag zij op haar horloge en zei dat het voor haar tijd werd om naar het hôtel te gaan.

Hij vroeg verlof haar een eindweegs te mogen

vergezellen, wat zij eenigszins aarzelend toestond. Zij riep de kinderen. Zoodra deze bij haar waren, werd zij rustiger, en zij liet ze den vreemden mijnheer een handje geven. Met wat zenuwachtige drukte gaf zij haar orders aan de bonne, die met het tweetal vooruit zou gaan.

Zóo kwamen Henri en Anna dan achteraan gewandeld.

Het drukke praten was nu ook van zijn kant uit, en een zekere gedwongenheid van weerszijden onmiskenbaar. Hij zag haar verschillende malen van terzijde aan, doch zij bleef vóor zich kijken, terwijl haar tred allengs iets haastiger werd. Zoo vervolgden zij hun weg tusschen de stoelen door en bestegen zij het terras.

— Blijf je nog wat hier? vraagde zij, schijnbaar alleen uit onverschillige beleefdheid.

— Ik denk, nog een paar dagen. Ik hoop je nog wel te ontmoeten....

Hij aarzelde, alsof hij eenige aanmoediging verwachtte.

Maar zij scheen dit niet te bemerken en waarschuwde haar oudste kind, dat het wat rechter moest loopen.

Dan wendde zij zich tot hem, reikte hem de hand en zei met iets luchtigs, koels en vormelijks in haar toon:

— Hier scheiden zich onze wegen weer, adieu.

— Het heeft mij ontzachlijk veel genoegen gedaan je weer te ontmoeten! sprak hij snel, en dan na eenig dralen: — Au revoir! . . . .

Zij zagen elkaar een paar seconden strak in de oogen met vragenden blik; dan nam hij diep zijn hoed af, en zij knikte, half buigend. . . .

TANTE MARY.

Zij was een poosje in den tuin geweest, keerde nu met tragen tred terug, en klom langzaam, heel langzaam de houten trappen op, om de serre binnen te gaan.

Het was al warm zoo midden op den dag. Het slenteren over de breede, dik-zandige paden had haar gauw vermoeid. De Meimaand maakte het mooi, al dagen aaneen, met een rijkdom van zonlicht en blauwe luchten, waarlangs enkele vlokkige helwitte wolken langzaam voortdreven.

Ja, — 't werd al warm, — en die warmte maakte Mary loom. Zij liet in de serre nog een jaloezie vallen, en ging dan in het kleine kabinet, daaraan grenzend, op de mollig gevulde bank zitten, heel lui, tusschen de vingers een takje meidoorn, waarvan ze nu en dan den bedwelmenden, zoeten geur met wijdgeopende

neusgaten opsnoof. Dan leunde ze droomerig tegen de kussens, en strekte zich langzamerhand in haar volle lengte op de rustbank uit, en bleef liggen in een mijmerig niets-doen, in een weekheid van stemming, die haar niet toeliet verstand of gevoel meer dan enkele seconden met hetzelfde bezig te houden. Een heele poos bleef ze zoo soezen en haar reukzenuwen streelen met den amandelgeur der zachtroode bloempjes, tot zij er van verzadigd werd en het takje achteloos op een tafeltje wierp.

Zij was lusteloos. De eerste warmte weefde als een fijn netwerk om haar ziel....

Zij begon allengs te denken aan haar toekomst. Allereerst aan den komenden Zomer. Zij wist niet, wat zij met dien Zomer doen moest, met de mooie, zonnige dagen van vrijheid, die hij haar brengen zou.

Haar rouwtijd was nu om: de crême-kleurige peignoir met de lichtblauwe plissés getuigde het, — en nu kon zij als jonge weduwe haar eigen weg gaan. Zij had niemand rekenschap te geven van haar daden — bezat fortuin genoeg, om veel van het leven te genieten, — om zichzelve veel wenschen in te willigen.

Welnu — wat wilde ze dan? Wat zou ze nu beginnen?

Vrijheid! — Vrijheid! — Wat had ze er vroeger naar gesnakt!

Eerst als jong meisje in een huishouden, waar alles heel nauwgezet overlegd, heel nauwkeurig op zijn goedkoopst uitgerekend moest worden, waar de zucht naar iets buitengewoons terstond doodliep tegen het onverbiddelijke: „'t Is te duur, — dat kunnen wij niet doen!"

Vrijheid!.... Later als getrouwde vrouw, als de echtgenoote van een man, die dertig jaar ouder was en veel meer hield van een gezellig, kalm interieur dan van uitgaan; die veel liever met zijn jong vrouwtje alleen thuis zat, waar hij genoot van haar bijzijn, haar bewonderde als een vreemde, mooie bloem, die hem alleen toebehoorde, dan haar te brengen in gezelschappen, waar alle anderen meer recht op haar schenen te hebben dan hij zelf, waar zij in een oogenblik omringd was door lieden, die haar geheel in beslag namen.

Neen, in haar huwelijk had zij zeker geen vrijheid gekend.

Och, haar man was goed voor haar geweest, lief en vol kleine, dagelijks terugkeerende oplettendheden, — hij had naar zijn beste kunnen voor haar gezorgd, ook voor haar toekomst, — maar 't waren wel taaie jaren, die zij met hem had doorgebracht. Vooral het

laatste half jaar vóor zijn dood, toen hij haar voortdurend bij zich wilde hebben, toen zij haast geen schrede van zijn stoel en op 't allerlaatste van zijn bed mocht wijken.

Maar zij had het volgehouden, en in zijn dankbaarheid, in zijn aandoenlijke aanhankelijkheid een belooning gevonden.... Zij was zijn pleegzuster geweest tot zijn laatste oogenblikken...., de lieve vertroosting in zijn hulpeloos lijden....

Met zelfvoldoening zag zij op dien tijd terug...

Toen was er een leegte om haar heen gekomen, iets dat haar droevig stemde. Het sterven van haar man veroorzaakte een gemis, geen innige smart. Zij betreurde hem als een goed vriend, die voorgoed was heengegaan. Zij had steeds tegenover hem haar plicht gedaan, met liefde — maar niet uit liefde.

En daarna was de rouw gekomen, de stille tijd vol eentonige alledaagschheid. De tijd, waarin zij den mooien bloemknop van haar jong leven met gelatenheid had weten te voegen in de sombere, donkere schutbladen eener conventioneele piëteit; de tijd, waarin haar jonge ziel als in een langen Winter doodstil de komst van een nieuwe Lente moest afwachten.

Maar langzamerhand was die doodsche eentonigheid, die zachte stemming in eenzame

kamers, die geruischlooze rust haar lief geworden, en zij vond het al een groote gebeurtenis in haar weduwleven, als de broer van haar echtgenoot met zijn vrouw een avond bij haar doorbracht, of als hun jongens van zeventien en veertien jaar met hun harde stemmen in de breede marmeren gang de echo's kwamen wakker schrikken.

Op den zwaren rouw was ten gestelden tijd de lichte gevolgd, als overgangstoestand tot het normale leven, in haar uitwendig voorkomen eenige verandering brengend, in haar innerlijk bestaan alles hetzelfde latend.

Maar nu — op den mooien Mei-morgen, toen bij het openslaan van haar venster haar een aandoening van verjonging toewoei, en ze zich door het geluidvolle gezang van een merel, door bloemengeur en zonneschijn een weinig opgewekter gevoelde, had ze het gewaagd een lichten peignoir aan te trekken. Voor uit te gaan zou ze vooreerst nog iets stemmigs houden, maar in huis wilde ze weer gewennen zich in lichte kleuren gekleed te zien. Wat voelde zij zich eerst vreemd, toen ze zich ten voeten uit in haar grooten spiegel zag. 't Was of ze een vreemde aanschouwde in dit stille huis; 't was of zij in haar nieuwe jeugd niet meer paste in dit kader van stemmige rust.

Toch — ze zou er zich aan wennen: — lichte kleuren waren haar altijd een genot geweest, toen ze nog jong was: zeventien.... achttien jaar....

Terwijl zij nu weer daarover soesde, had zij een gewaarwording, kreeg ze een onbestemd besef, dat dit al zoo lang geleden was.... Wat lag haar jeugd al op een afstand! Vijf jaar was zij getrouwd geweest, maar die eentonige opvolging van stille dagen, weken, maanden tusschen haar twintigste en vijf-en-twintigste jaar leek haar nu een breede mistlaag, door wier grijsheid ze maar flauwtjes en als met moeite het verleden zien kon en zich zelve daarin. Na lang en ingespannen turen werden die beelden wel iets duidelijker, maar toch hoe ver — ver weg! Ze hadden iets schimmigs, iets onwezenlijks....

Waar lag dit aan? — Was ze dan oud geworden, zonder het zelf te merken?.... Zou ze, nu een nieuwe toekomst zich vóor haar uitstrekte, als een verwezenlijkte droom van vrijheid, als een zonnige werkelijkheid, niet meer in staat zijn ervan te genieten, weer jong te worden als vroeger? Zeven-en-twintig jaar — te oud?....

Zij zuchtte, en richtte langs de schuin opgenomen portière, die het kabinet afscheidde

van de breedere kamer ernaast, haar blikken op een spiegel recht over haar. En zij zag zich liggen in het lichte ochtendkleed met de lichtblauwe omplooisels. Zij zag haar frisch, weliswaar wat bleek gelaat, en den overvloed van blond haar, glanzig golvend, waarvan enkele kruifjes haar blanken hals omspeelden, en dat in vol gekroezel haar slapen en voorhoofd omlijstte. Zij bleef nu naar zich staren met stil genot, en keek zich zelf in de donkere oogen, nog donkerder door den afstand, met iets vragends in de uitdrukking, alsof zij maar niet ontraadselen kon de vreemde stemming, waarin zij nu geraakt was. Zij begreep zich zelf niet, — hoe was dit wonderlijke over haar gekomen? Iets onrustigs gevoelde ze in haar rust, iets weemoedigs in haar tevredenheid, en telkens trilde op haar lippen de onuitgesproken, de alleen nog maar in haar innigste wezen opwellende vraag: te oud?....

Zij was in haar mijmerig niets-doen zóo weggezonken, dat zij schrikte, toen er gescheld werd. Het hoofd een weinig oprichtend, luisterde zij. Zij nam een meer zittende houding aan, toen ze voetstappen hoorde in de gang. Ze hoorde woorden wisselen met de meid, en dan schreden in de andere kamer, die nader kwamen.

— Dag tante, klonk het vriendelijk, en

terwijl hij met de linkerhand de portière nog iets meer terzijde schoof, trad Frits — haar zeventienjarige, forsch opgeschoten neef — het kabinet binnen.

— Zoo Frits, ben jij het? zei ze, traag opstaand en hem de hand reikend.

Maar hij bleef met verbaasde oogen haar aanstaren, en hield een paar pas ontloken theerozen onbewegelijk in de rechterhand.

— Jongen — wat is er? .... Wat heb je prachtige rozen meegebracht! Zijn die voor mij? En meteen strekte zij er de hand naar uit.

— Ja zeker, tante, die rozen zijn voor u.... stotterde Frits, haastig, haar de rozen gevend. Maar....

Zijn oogen voltooiden den zin.

— Je hebt me in lang niet zoo licht gekleed gezien, hè? vraagde zij met een vriendelijk lachje. Toe — ga zitten, als je nog tijd hebt, en laat ik je eens bedanken voor de lieve attentie. Of moet je al naar 't gymnasium?

— Neen, tante — nog niet, hernam Frits, iets van zijn verbazing bekomen. En hij nam een stoel.

Mary vulde intusschen een kleine vaas met water, en zette er de rozen in. Zij plaatste ze toen vlak bij zich op het tafeltje, en ging weer zitten.

— 't Is een pracht, jongen! .... Hoe kom je er aan? Ik heb er nog geen enkele.

— 't Zijn bij ons ook de eerste, tante. Maar over een paar dagen zijn er volop.

— Zoo zoo — en breng je mij de eerste? Dat is allerliefst van je, hoor!

Frits bloosde, met een opstijging van bloed naar zijn wangen, voorhoofd, hals, tot in zijn nek. Toch trilde er een glimlach van zelfvoldoening om zijn lippen.

Zij deed, of ze het blozen niet merkte, en praatte door.

— Wat een heerlijken geur hebben thee-rozen toch — vind je ook niet? Zoo iets fijns, iets onbepaalds, dat overeenkomt met die zachte nuances der blaadjes. Het doet me altijd denken aan iets, waar je geen woorden voor hebt, aan iets onuitsprekelijk teeders. Vooral als de rozen nog maar half open zijn, zooals deze.

Zij nam het vaasje in de hand.

— Ik mag zoo graag in die diepte kijken naar de albasten blaadjes. Daar in die mysterieuze innigheid wordt de zoete geur geboren. Kijk eens — elke roos is nu net een bekertje: een kunstig bewerkte beker voor een kostbare essence .... Maar wat zit ik weer door te slaan! viel zij plotseling en met een lach zich zelf in de rede. Wat is tante zwaar op de

hand vandaag, Frits! — Vervelend hè, die bespiegelingen?

Maar Frits schrikte, toen ze hem opeens rechtstreeks toesprak.

— Ja — neen — stamelde hij, blijkbaar verward door haar onverwachte vraag.

Mary zag hem even aan, en wilde hem meer op zijn gemak brengen. Zij begon over iets anders te praten, bij zichzelf opmerkend dat Frits vreemd was vandaag. Hij was anders altijd tamelijk vrijmoedig, hoewel nooit brutaal, maar nu bleef hij daar zoo stil zitten, en zei niets.

Terwijl ze druk doorpraatte, keek ze hem nu en dan aan, en zag dan in zijn flikkerende bruine oogen die haar strak aanstaarden een uitdrukking, die ze er nog nooit in gezien had.

Frits zat maar onbewegelijk te luisteren. Hij was als onder een betoovering. Zoo had hij tante Mary nog nooit aanschouwd. Wel had hij al lang in stille aanbidding van haar geleefd. De dweepzucht, aan zijn leeftijd eigen, had in haar een voorwerp van vereering gevonden, dat hoog genoeg boven hem stond, om als onbereikbaar ideaal gehuldigd te worden. Zij was voor hem de vleeschwording van het eeuwig-vrouwelijke, waartoe zijn jonge ziel zich machtig voelde aangetrokken.

Juist dat onbereikbare had aan hare poëtische, stemmige, door het rouwkleed droevige persoonlijkheid een groote bekoring verleend. Zij was ver boven hem verheven gebleven, de madonna zijner onzinnelijke aanbidding, de schoone edelvrouwe van zijn ridderlijke toewijding. Haar stille woning was voor hem een heiligdom, en telkens als hij een bezoek bracht, gevoelde hij iets als eerbied bij het treden over het zachte tapijt, kwam hij in een pieuze stemming tusschen de wanden, waar zij leefde.

Ook ditmaal waren de maagdelijke theerozen, in haar blanke ongereptheid, als een offer op het altaar zijner verliefde vereering voor de in zijn schatting zoo hooge, zoo verhevene, met haar nimbus van ontoegankelijke heiligheid.

Want zoo had hij haar beeld als in een nis geplaatst in zijn jonge ziel, en als hij alleen was, knielde hij er voor in den geeste....

Maar nu — zij was gedaald, ineens, onverwachts; zij was afgestegen van het voetstuk waarop zijn overdreven dweepzucht haar verheven had.

Zij was opeens van godin m e n s c h geworden. In plaats van een heilige madonna, — een jonge, bekoorlijke vrouw.

En het bloed bruiste hem naar de slapen; hij voelde het suizen achter zijn ooren, nu hij haar daar voor hem in half liggende houding op de rustbank zag. Voor het eerst van zijn leven begon hij haar lichaam te beschouwen, te détailleeren, zooals het nu uitkwam in het verjeugdigende ochtend-kleed. Was hij dan tot nu toe blind geweest, dat hij nooit iets anders gezien had dan haar diepe donkerblauwe oogen, haar aureool van korenblonde haren en den vriendelijken glimlach, waarmede ze hem altijd toesprak? Was hij dan blind geweest?

Zijn hart klopte sneller, en zijn keel werd droog, toen hij een gedeelte van haar blanken arm opmerkte, dat in zacht slinkende ronding aan haar mouw ontglipte, — toen hij den kleinen, hooggewreefden voet onder den rand van haar peignoir zag spelen met een coquet muiltje. Het werd hem zoo warm in het kleine vertrek, en terwijl hij niets meer verstond van haar gebabbel, dat als een getril van kristallen tonen aan zijn ooren voorbij ging, veegde hij een paar maal met den zakdoek langs het voorhoofd.

— Frits, wordt het je tijd niet? vraagde zij, terwijl ze op de pendule zag. 't Is kwart voor tweeën.

— Ja zeker, tante — ik moet weg.

Hij stond haastig op, bukte zich, om zijn vilten hoedje op te rapen, wat zijn kleur nog verhoogde, en ging dan met eenige aarzeling naar haar toe, om afscheid te nemen.

Zij bleef in dezelfde houding liggen, en zag vriendelijk tot hem op.

— Nu, nog wel bedankt voor de allerliefste attentie, jongen! zei ze, en reikte hem de hand.

Frits nam haar koele zachte hand in de zijne, die gloeide, en bleef een oogenblik als besluiteloos staan. Hij zag nu van zoo dichtbij die fijn gebloosde wangen, die mooie diepe, donkere oogen, die gelijke glinsterende tandjes, door een vriendelijken glimlach ontbloot, die volle lippen en dat haar .... dat haar .... Het was hem nu, of hem iets bedwelmends naar het hoofd steeg, of hij duizelde. Dan opeens zijn zelfbeheersching verliezend, en bezwijkend voor een vlaag van hartstocht, voor een geweldig ontwaken van zinnelijke begeerte, bukte hij snel, zoo snel, dat zij niet den tijd had, om haar vrije hand afwerend op te heffen, en drukte een langen, heftigen kus op haar halfgeopenden mond ....

— Frits! — riep ze toornig, toen hij haar losliet.

Maar Frits liep weg, snel — of hij vreesde achterhaald te worden, de kamer uit, de gang door, — en zij hoorde weldra de voordeur achter hem dichtvallen.

Onthutst was zij opgestaan met hijgende borst en gloeiende wangen. Zij bracht de handen aan haar hoofd, om de wanorde aan haar kapsel te herstellen, ging naar den spiegel, en zag zichzelve met toornige blikken aan...

— Zoo'n jongen!....

Maar de eerste opwelling van toorn ging vrij gauw voorbij — het was eigenlijk meer om te lachen dan om boos te worden.... Nog voelde zij dien wilden kus trillen op haar lippen. Zóo had nog nooit iemand haar gekust!.... Wat had Frits toch bezield?.... Zij had wel opgemerkt, dat hij vreemd deed, dat hij zoo dikwijls van kleur veranderde, terwijl zij zat te praten — wel had zij gevoeld, dat zijn hand beefde....

Zou hij soms verliefd zijn op haar? —

Zij lachte overluid om dit denkbeeld. Een lang opgeschoten, onhandige gymnasiast verliefd op haar!....

Nu — zoo iets gebeurde wel meer, en al leek háar dit nu belachelijk, voor hem kon het wel degelijk iets ernstigs zijn.... En het was toch ook een bewijs, dat zij voor zoo'n

jongen nog iets aantrekkelijks had. Veel zelfs. — Anders zou hij zich niet zoo vergeten. Hij zou het zeker niet gedaan hebben, indien hij haar als een veel oudere vrouw beschouwde, — als iemand van den leeftijd zijner moeder bijvoorbeeld....

Al peinzend glimlachte zij, en keek nog eens in den spiegel.

En langzamerhand van de eene gevolgtrekking tot de andere komend, week haar boosheid voor een andere stemming. Frits had iets heel ongepasts gedaan, hij had zich onhebbelijk gedragen — dit was zeker, en ze zou hem voortaan op een afstand houden. Ze zou hem duidelijk laten merken, zonder er een woord over te spreken, dat zij zoo iets nooit meer dulden wilde.

Maar voor het overige, — het was haar, of een weldadige zekerheid haar begon te doortrillen. Het was, of die hartstochtelijke kus iets in haar deed ontwaken, dat altijd gesluimerd had. De twijfel, of zij niet te oud zou zijn, om nog een nieuw leven te beginnen, was ineens verdwenen: zij voelde plotseling een nieuwe jeugd in zich opleven.

„Jong, weer jong!" ruischte het door haar geheele Zijn, als een voorjaarskoelte, die de bloesems wakker schudt in hun windselen.

„Jong, weer jong!” .... Dankbaar en zalig, met verhoogden blos en sneller deinende borst trad zij uit de kamer weer in de serre, en trok de jaloezie op, hoog op, om het zonlicht vrij te doen binnenvallen, als een zinnebeeld van het overweldigende licht, dat nu doorgedrongen was tot in de duisterste hoekjes harer ziel.

„Jong, weer jong!” .... De serre-deuren rukte zij open in haar volle breedte, en zij kon nu haar oogen niet verzadigen aan de heerlijkheid daar vóor haar, en een tintelig gevoel in haar borst, iets innig-blijs en erkentelijks deed haar oogen vochtig worden, en een zacht liedje uit haar jeugd, een kinderdeuntje op haar lippen komen ....

Zóo mooi, zóo zonnig had zij haar tuin nog nooit gezien, en met vlugge treden ging zij de trap af, om over de paden te dwalen, tusschen groen en bloemen ..., om zich als op te lossen in de jeugdige heerlijkheid der Lente, in een schitterende apotheoze van bloesems en zonnelicht ....

VROUWELIST.

Wij hadden dien middag bij hem gedineerd, mijn neef Wouter en ik, en zaten nu — 't ging tegen tien uur — onder een glas Brauneberger en een geurige Havana, te genieten van den mooien Juli-avond, in groote stoelen voor de wijd-open vensters.

Het gesprek, dat onder het thee-drinken een beetje gesleept had, werd langzamerhand wat opgewekter, nu het onderwerp — de vrouwen — ons blijkbaar animeerde.

Oom Dirk — destijds een kloeke zestiger en zeer praatgraag, zat met zijn glimmend hoog voorhoofd onder de lamp en zorgde dat de glazen niet lang leeg stonden.

„Les femmes, les femmes, il n'y a que ça!" neuriede Wouter.

— Ja jongen, daar heb je gelijk in, zei Oom, maar 't is een listig goedje, je moet er drommels voorzichtig mee zijn!

Ik lachte om dien uitval, en Wouter bromde half binnensmonds:

— Nou, nou, zóo erg is 't niet.

Oom keek hem eenige oogenblikken strak aan en schudde het hoofd.

— Als je lust hebt te luisteren, zal ik je eens een geschiedenisje vertellen waar je misschien je voordeel mee doen kunt, als je tegen de vijftig gaat.

— Graag! riepen wij beiden.

Oom zette zich heel gemakkelijk, trok een paar maal aan zijn sigaar en begon:

„Je weet dat ik vroeger in de buurt van Breukelen heb gewoond. Dat zal nu al een jaar of acht geleden zijn. Ik had er een alleraardigst villatje gehuurd met koetshuis en stalling, niet te groot, alles bij elkaar, en leefde er heel vergenoegd met mijn ouwe Margriet, die het huishouden regelde zóo alles op de minuut, afsof er een Friesche klok in plaats van een hart in haar borstkas tikte.

's Morgens las ik mijn kranten, 's middags legde ik een kaartje op de societeit, en na den middag maakte ik meestal een rijtoertje. Als het mooi weer was, wist Frederik precies hoe

laat hij vóor moest zijn met het lage wagentje, en dan ging het nu eens links, dan weer rechts door de allerliefste Vechtstreek. Bij onzen terugkeer passeerden wij meestal hetzelfde tolhuis en daar stond dan een oud moedertje om het dubbeltje in ontvangst te nemen. „Dankje, meneer! Goeien avond, meneer!” Zoo klonk het altijd nog achter mij, als Betsy alweer in gang was.

Zoo was het dagen gegaan. Maar....

Eens op een avond, het ging tegen acht uur en de laatste zonnestralen streken schuin over het land en over den straatweg, kwamen wij aan het tolhuis, maar de boom was dicht. Nu had Frederik mij al vóor eenigen tijd gezegd dat er een andere tolgaarder zou komen, maar dit was mij ontgaan. Het huis zag er ontredderd uit, en eenige meubelen stonden nog buiten.

— Heila, ho! riep de koetsier, daar Betsy blijkbaar met het oponthoud geen genoegen nam.

Na nogmaals hard roepen hoorden wij eindelijk gerammel aan de voordeur. De deur ging open en.... zie je jongens, ik wou dat ik nu eens welbespraakt genoeg was om je een idee te geven van het vrouwspersoon dat buiten kwam.

Heere-bewaar-me, wat een mooie jonge vrouw! . . . .

Ze had zich blijkbaar even wat opgefrischt, vóor zij buiten kwam, maar zij zag er nu ook uit! . . . . Wat een prachtig bruin haar, wat een kleur, wat een figuur! Als zij lachte — en zij lachte allervriendelijkst, terwijl ze excuus vroeg voor het laten wachten — liet zij mooie kleine tanden zien, en kwamen er kuiltjes in haar kin en wangen. Maar wat alles in mooi overtrof — dat waren haar oogen. Zulke oogen heb ik nooit meer gezien. Groote bruine, onschuldige kijkers, die je in eens tot in je ziel vóelde! . . .

Stel je nu zoo'n vrouwelijk wezen voor, blozende en lachende, bij kwijnend rossig licht, en je zult begrijpen, dat ik waarachtig een beetje vreemd werd in mijn binnenste . . . .

Ik kon dan ook niet nalaten tegen Frederik te zeggen: „Dat zag er goed uit! — hè?" en het maakte mij een beetje kregel, toen hij op zijn eigenaardigen, leuken toon zei: „Jawel mijnheer." Zoo'n knappe jonge kerel, die voor niets in geestdrift geraakte, dan alleen voor paarden! . . . Want het was een kranig koetsier, die leuke Frederik met zijn zwaren blonden knevel.

Gebeurde het vroeger vaak, dat wij het tol-

huis passeerden op onze rondritjes, het werd voortaan regel — en telkens kwam de mooie tolgaardster met het vriendelijk lachend gezicht naar het rijtuig en hield bij het portier haar hand op. Onwillekeurig zocht ik nu wel eens een poosje naar het dubbeltje, dat ik in vroeger dagen altijd van te voren al klaar hield, en maakte dan een praatje over het weer of zoo iets.

Op een warmen Juli-avond zei ze op eens, terwijl zij ook een vluchtigen blik wierp op den koetsier, die stijf als een paal op den bok zat: „Wil mijnheer niet een lekker glas bier drinken? Wij hebben pas een nieuw vat, en 't is koud in den kelder."

Ik antwoordde toestemmend, en weldra bracht zij een groot glas schuimend gerstebier, dat inderdaad uitstekend was. Ik liet Frederik ook een glas geven, en na nog eenige oogenblikken getoefd te hebben, terwijl zij met het ledige blad in de hand bij het portier bleef staan, betaalde ik haar. Zij moest mij geld terug geven, en nu had ik de wonderlijke ervaring, dat zij werkelijk haar vingers iets langer, heel weinig, maar toch iets langer dan noodig was, op mijn hand liet rusten.

Ik moet je zeggen, jongens, dat ik wonderlijk gestemd naar huis reed. Voortdurend

voelde ik nog die vingertoppen in mijn hand, en ook voortdurend maakte ik mijzelven wijs, dat het niets dan verbeelding geweest was. Maar vecht eens tegen wat je graag gelooft! Dat is onbegonnen werk. Langzamerhand begon ik ook al de argumenten bij mijzelven op te sommen, die in mijn voordeel waren. Ik was altijd heel vriendelijk tegen haar; ik zag er voor mijn leeftijd — ik was even over de vijftig — nog heel goed uit; alleen mijn haar liet te wenschen over, maar ik had altijd mijn Panama opgehouden, dus daar kon zij niets van gezien hebben.

Ik droomde 's nachts van het mooie vrouwtje, en den anderen ochtend stond ik voor den spiegel mij te monsteren, en kwam tot de bevredigende concluzie, dat het volstekt zoo ongehoord of ongerijmd niet zijn zou, als zij voor mij eenige neiging had opgevat.

Het werd nu bijna regel dat ik een glas gerstebier bij haar dronk, en op een avond dat het wat winderiger was, vraagde zij of ik niet even binnen wou gaan. Ik gevoelde dat het binnengaan van mijn zijde geen geheel onschuldige daad was, maar de omstandigheden leidden er immers toe, en bovendien kwaad stak er toch ook niet in, 't was een publiek lokaal, die gelagkamer!

Ik zette mij aan een der tafeltjes in het eenvoudig, maar door-en-door zindelijk vertrek, en zag haar nu met bewondering in al haar bewegingen. Zij had zoo iets gemakkelijks, zoo iets bevalligs in al haar doen, dat de koelste man wel onder betoovering moest raken. Daarbij klonk haar stem bizonder welluidend. Toen zij naar buiten ging om den koetsier een glas te brengen, zag ik werkelijk tot mijn verbazing dat die stijve Frederik zich verwaardigde een vriendelijk gezicht te zetten.

Natuurlijk vond ik het bierdrinken in de gelagkamer veel amuzanter dan buiten. Met het brengen en betalen kwam zij vlak bij mij staan, zoo dat de rand van haar kleedje mijn schoen raakte; ja eens voelde ik duidelijk, terwijl zij langs mij reikte om een lucifer aan te steken, een oogenblik, één klein verrukkelijk oogenblik, haar knie tegen de mijne.

Eens had ik den onzaligen inval haar naar haar man te vragen. Ik wist al dat zij geen kinderen had. „O, zei ze, die is altijd zoo wat in den tuin aan het knutselen. Hij is maar zwakjes, ziet u, en de dokter zegt dat hij veel in de lucht moet zijn. Hij heeft aan de achterkamer heel netjes een veranda getimmerd en daar zit hij nu nog al eens. Wil u eens zien?"

Natuurlijk wou ik zien, — ik wilde alles wat

zij vroeg!... Ik volgde haar door een nauwe gang naar den tuin.

„Piet! riep zij, Piet!" en achter een bed met hooge boonestaken kwam een mannelijk wezen te voorschijn. „Piet! hier is die mijnheer, en die kwam eens naar den tuin en de veranda kijken."

Kuchend en langzaam loopend kwam een man naar mij toe van stellig diep in de dertig, met een bleek gezicht en groote holle oogen. Er was iets lijdends en sympathieks in zijn gelaat dat mij aantrok, zoodat ik al spoedig met hem in gesprek was.

Wij liepen langzaam met ons drieën rond, en ik was getroffen door den lieven, hartelijken toon, waarop zij haar man toesprak. Na den tuin bezichtigd te hebben kwamen wij terug en bij de veranda, die zeer primitief maar inderdaad heel praktisch getimmerd was. Toen ik mijn goedkeuring te kennen gaf, glinsterden de oogen van den man helder op. „Ja, ja, mijnheer, — 't is eigenlijk mijn vak, timmeren, — maar ik heb het niet kunnen volhouden — een beetje op mijn borst, ziet u." En een doffe kuch legde welsprekend getuigenis af van dat „beetje".

„Wil mijnheer hier soms een oogenblik zitten?" vroeg het vriendelijke vrouwtje.

En terwijl ik nog aarzelde, had ze al een stoel bij het tafeltje geschoven, en liep vlug om mijn half glas bier uit de gelagkamer te halen. Zoo zat ik dan in de veranda met beiden. Ik zag hoe het den ziekelijken man genoegen deed, dat ik notitie van hem nam, en hij vertelde mij dat hij nog een draaibank in een klein schuurtje had staan, waar hij nu en dan wat aan werkte als het regenachtig weer was. De vrouw liep af en aan, vlug en bedrijvig, en na een kwartiertje toevens stapte ik op. Frederik scheen het wachten op den bok verveeld te hebben, ten minste hij stond naast Betsy, en een stoel vóor het huis deed mij vermoeden dat hij ook een oogenblik gezeten had.

Eerlijk wil ik bekennen, dat ik een beetje ontevreden was onder het naar huis rijden. Zonder mij een bepaald doel voor oogen gesteld te hebben bij het maken van mijn dagelijksch bezoek, had ik er toch stellig niet op gerekend, dat het mij brengen zou tot gemoedelijke praatjes met een aamborstigen tolbaas, onder een verandatje, uitziende op eenige bedden met boonen en uien. Een weinig ontstemd en brommig kwam ik thuis, en besloot den volgenden dag een andere richting uit te rijden. En zoo gebeurde het. Frederik keek mij een

oogenblik verbaasd aan, toen ik mijn orders gaf, maar ik liet het daarbij. Met een gevoel van verlichting reed ik rond en was eenigszins beschaamd dat Betsy al zoo aan den vasten toer gewend geraakt was, dat zij bij elken tweesprong verzet toonde. Doch wonderlijk — terwijl ik met een glorieus besef van overwonnen te hebben thuis kwam — kon ik, alleen op mijn kamer zittende, geen rust er bij vinden. Ik stelde mij het afgelegen tolhuis voor, en zag haar tegen het gewone uur uitkijken over den eenzamen straatweg, zoo lang en zoo eentonig, en verbeeldde mij levendig haar teleurstelling. 't Was toch eigenlijk dwaas van mij. Wilde ik een eind maken aan de idylle — aan de idylle! .... — waarom dit dan niet langzamerhand gedaan? .... En zoo al wikkend en wegend kwam ik na lange overpeinzing tot het besluit den volgenden avond er weer aan te rijden, doch dan heel koel te zijn en het kort te maken. 't Was toch wat al te gek! O, jongens, de menschen zijn vol bedrog, maar waarachtig, zij zijn nooit slimmer, dan als zij zich zelven willen bedriegen!

Toen wij den volgenden avond het tolhuis naderden, stond zij werkelijk al op den uitkijk, en een blos kwam op haar wangen bij ons stilhouden. „O mijnheer, ik was zoo bang

dat u ziek waart, toen u gisteren niet langs kwam!" zoo klonk het met het vriendelijkste stemmetje, dat men zich denken kan.

Ik werd er werkelijk aangedaan van en durfde niet eens zeggen dat wij gisteren ook gereden hadden. Zij zag er zoo bizonder mooi uit, dat ik mijn oogen niet van haar kon afwenden. Om kort te gaan, ik was ingerekend, geheel en al, en met de zoetste praatjes werd ik in de veranda gelijmd. Daar bleef zij gezellig bij ons, wel eens even heen en weer gaande, want over het geheel was zij wat onrustig, maar voor het overige lief tegen haar man en allerliefst tegen mij. Bij het betalen gevoelde ik weer duidelijk haar zachte vingers in mijn hand, en eens, terwijl ze zich over de tafel boog om iets neer te zetten, leunde ze een oogenblik tegen mijn schouder, wat mij een rilling langs den rug joeg. Ik was betooverd.

Wat doet het er toe waar het einde zijn zal, zoo peinsde ik op den terugrit, laat ik van het oogenblik genieten, geen zorg vóor den tijd!

En de geregelde bezoeken namen weer een aanvang.

Ik leefde niet anders meer dan voor die bezoeken, en was gejaagd en onrustig vóor de tijd daar was. Onder allerlei voorwendsels

werden zij telkens een paar minuten langer gerekt. De ziekelijke man fleurde op van een gezellig praatje, en het zwevend af en aan gaan van zijn mooi wijfje maakte het onbeschrijflijk gezellig.

Wel verbaasde het mij dat zij zoo vaak weg ging, en als ik daarop zinspeelde was het altijd: „och, mijnheer, een vrouw heeft altijd zoo veel te doen!"

Op zekeren avond — o, beste jongens, als ik dien avond uit mijn herinnering kon verbannen, ik gaf er goud voor! — zaten wij weer heel rustig pratend in den tuin te kijken, toen in de verte een donkere wolk kwam opzetten.

„Dat kon wel eens onweêr worden", zei ik.

„Ja, mijnheer, en ik heb achter in den tuin nog wat fruit staan, dat zal ik eens even binnenhalen, als u 't goedvindt," antwoordde de tolbaas.

„Ga gerust je gang, ik zal ook maar zorgen thuis te komen."

De vrouw was er weer niet, en nu bekroop mij de lust om haar eens te bespieden. Ik moest toch eens zien wat zij uitvoerde. In het kleine keukentje was zij niet. Toen sloop ik zacht de houten gang over naar de gelagkamer. De binnendeur bestond voor de bovenste helft uit glas, waarvoor een wit gordijntje gespannen was. Aan den kant gaapte dit een beetje, en

ik gluurde door die opening. Ik hoorde, daar zoo stil staande, al dadelijk gefluister en zag door het voorvenster heen dat Betsy alleen stond, en de leidsels om een post van het tolhek geslagen waren. Opeens viel mijn oog op een penantspiegeltje en daarin ontwaarde ik.... Jawel, hoor, er was geen twijfel aan! Op een stoel kort bij het buffet zat mijn waarde vriend Frederik, — en op zijn knie met de armen om zijn hals.... zat z ij!

Ik meende door den grond te gaan, mijn knieën knikten. Toch bezat ik mijzelven nog een oogenblik, want ik wilde luisteren, — ik wilde nog meer foltering hebben....

Zij kuste hem en aaide hem langs zijn wangen en knevel, en hij liet zich dat welgevallen als een pacha. „Pas toch maar op, zei hij zachtjes, mijnheer moest eens komen." „Ben je mal, lievert, de oudjes houden elkaar gezelschap," antwoordde zij, veel luider, want de liefde maakt vrouwen wonderlijk stoutmoedig.

Nu was het uit.... ik opende de deur.... zij stoven op.... en —

En niets meer, neefjes, niets meer.

Ik heb je alleen willen vertellen hoe listig een vrouw zijn kan."

En Oom veegde eenige droppeltjes van zijn voorhoofd....

IDYLLE.

Het schaftuur sloeg.

Met vluggen zwenk wendde de bouwknecht den ploeg om den hoek van den akker, terwijl Willem met moeite langs den vrij steilen slootwal voortstrompelde, nu en dan een kleinen sprong wagend en de paarden tot het volvoeren der snelle wending met luid geroep aanzettend.

Ho! klonk het; de paarden stonden stil, en de ploeg bleef in de vette klei steken.

De bouwknecht wischte zich het zweet van het glimmende, bruine aangezicht. Willem maakte de strengen los en gaf daardoor aan de dampende bruinen gelegenheid aan de dijkzijde in de schaduw te grazen.

Toen ging hij naast zijn metgezel op den boomstam onder den dijk zitten rusten.

Anneke, 's ploegers dochtertje, had de kruik met koude koffie en het zakje met brood bij dien stam neergelegd en was door het hooge gras tegen den dijk opgeklommen.

Zij stond nu boven en keek naar de rivier.

De namiddag-zon deed in het Westen den stroom flikkeren en flonkeren, dat zij de oogen moest dichtknijpen voor het verblindend geschitter. In het Oosten stroomopwaarts, was de breede watervlakte effen blauw. Als blanke zwanen streken in de verte de scheepszeilen langzaam en statig voorbij. De riemen der veerboot, krachtig door den schipper bewogen, doken elk oogenblik op als uit een bad van vloeibaar goud en spreidden gouden sprankels in 't rond.

De westenwind streek verkoelend langs Annekes slapen. Zij nam een steentje op en wierp het over het witte hek heen naar beneden in het water; dan nog een, wat verder — nog een... en nog een...

't Was een knap kind. Een frissche kleur, blond haar en bruine oogen, diep en vriendelijk, maakten haar tot een aardige verschijning. Zoover ze dag in dag uit aan de zon werd blootgesteld, was haar huid gebronsd, doch zooals nu door de beweging de bovenarm wat verder ontbloot werd, stak het anders be-

—

dekte gedeelte sterk in blankheid tegen het overige af.

— Anneke! klonk het van beneden. Anneke, hoor eens!

Zij wendde zich om.

— Hoor eens! riep Willem weer, kom eens hier!

Zij schudde het hoofd en keek weer naar de rivier.

Willem klom nu ook de helling op en zei:

— Luister nu toch eens, ik heb wat gevonden en dat wil ik je laten zien.

— Wat dan? vraagde zij, terstond zeer nieuwsgierig.

Zij stonden daar tegenover elkaar in het volle zonlicht op den rivierdijk, de donkere, zestienjarige forsche knaap en het vijftienjarig meisje, nog half een kind.

— Wat dan?

— Ik weet een nestje, ginder, in het griendje! en meteen wees hij naar een wilgenbosch aan het ander einde van den akker. Kom maar gauw mee!

Zij spoedden beiden nu den dijk af en renden langs den slootkant den akker over, Willem voorop en Anneke achterna.

— Sst! Sst! fluisterde hij toen zij dichtbij het boschje gekomen waren.

Zij baanden zich een weg door het dicht ineengedrongen wilgenopslag en kwamen op een pad, aan weerszijden door een breede sloot begrensd. Beiden waren zij overdekt met tallooze pluisjes van wilgebloesem.

— Daar! zei Willem, op een knotwilg wijzend.

Zacht slopen zij nader.

Het was een open plekje in de griend, zoo kalm en rustig, dat het gekwaak van een kikvorsch en het gesjilp van een rietmusch er als krachtige geluiden konden gelden.

Willem had den vorigen dag al eenige steenen gezocht, die hij opstapelde, teneinde daarop staande in een kleine, bijna niet waar te nemen holte in den stam te kunnen zien.

Hij deed dit nu weer en na zich verzekerd te hebben dat de eitjes er nog in lagen, maakte hij voor Anneke plaats, die op haar beurt zien wilde.

Weldra stond zij op het vrij wankel voetstuk, doch bleek nog een handbreed te klein te zijn. Al ging zij op haar teenen staan, nog kqn zij met haar oogen niet op één lijn met de holte komen.

— Wacht, sprak Willem, ik kan je helpen. Steun maar op mijn schouder, dan zal ik je wel een beetje oplichten.

En zoo gebeurde het.

Doch op dat oogenblik gebeurde er meer. Het werd Willem zoo vreemd te moede toen hij zijn arm geslagen had om dat slanke lijfje, toen hij haar zoo geheel tegen zich voelde leunen.

Het was hem of er iets wonderlijks in hem plaats greep, en hij wist zich geen rekenschap te geven van wat hem bezielde...

Anneke was zijn kameraad geweest van zijn vroegste jeugd af, als buurmeisje zijn speelmakkertje op straat en buiten, de middagen dat zij geen school hadden...

En nu — hij voelde de warmte van haar lichaam door het dunne kleedje heen.... hij zag hoe het halfversleten jurkje nog maar met moeite de zich ontwikkelende vormen omspande.... Haar linkerhand had zij tusschen zijn kraag en hals gestoken... hij trilde bij die aanraking, neigde het hoofd naar die zijde en voelde zijn wangen gloeien.

Alles was stil in het rond. Nu en dan klonk uit de verte de slag van een vink, of van meer nabij het gekwaak van een kikvorsch. Het zonlicht drong door de ijle wilgentoppen en wemelde grillig over het voetpad. Een geur van grasbloemen en wilgebloesem zweefde om hen heen.

Opeens, 't zij dat Anneke zich hooger wilde oprichten dan mogelijk was, 't zij dat haar

helper een oogenblik wankelde — opeens raakte haar rechterhand het steunpunt tegen den wilgenstam kwijt, en moest Willem beide armen om haar heen slaan. Zij zou anders gevallen zijn...

Hij hield haar vast omkneld, ook nog toen zij reeds met de punt van haar voet den grond aanraakte, en haar adem tegen zijn wang beefde ... Het hart klopte hem in de keel.... Hij zag de kersroode lippen en blauwwitte tandjes zoo verleidelijk voor zich, dat hij eensklaps een langen kus drukte op haar half geopenden mond.... Toen liet hij haar los.

Een oogenblik keek zij hem aan met bevreemding in haar blik .... dan overtoog een hoogroode kleur haar wang, voorhoofd en hals....

. . . .

Toen zij eenige oogenblikken later op den akker terugkeerden, liepen zij zwijgend achter elkander.

Hij keek met iets teeders in zijn oogen naar het ranke figuurtje vóor hem, en dan weer droomerig over de vlakte....

Zij hield het kopje gebogen en zag vóor zich op het smalle pad....

Zij vònd het schijnsel der avondzon zoo warm, — hij vond het landschap zoo licht...

Zij renden niet meer en zij speelden niet meer... het was hun zoo wonderlijk!...

EEN SPROOKJE VAN GELOOF.

Tusschen lager hout prijkte een eik, die zijn kruin fier omhoog beurde.

Aan zijn voet hadden de mieren hun nest gebouwd, en krioelden zij in voortdurende drukte. Zij werkten, sloofden en draafden den heelen dag. Met nimmer verslappenden ijver leidden zij hun werkzaam leven. Slechts enkele dagen was er rust, dan hielden zij Zondag. Dan heerschte er een droomerige stilte in en buiten het nest, dan stonden zij aan groepen bijeen te luisteren naar wat één uit hun midden vertelde. Zij verdeelden zich in zeer vele groepen, en de leden van zulk een samenscholing schenen niet zeer vriendelijk gezind jegens degenen die een andere formeerden, want zij keken elkaar met toor-

nige, uitdagende blikken aan, en soms kwam het zelfs tot dadelijkheden.

Dit geschiedde echter alleen op zoo'n Zondag: op gewone dagen deden zij samen den te verrichten arbeid en schenen het dan te druk te hebben om boos te zijn.

Er bestond groot verschil in de wijze waarop de samenscholingen, door hen oefeningen geheeten, gehouden werden. Bij het eene groepje zag men op een gegeven oogenblik, als een groote zwarte mier een teeken gaf, al de omstanders op hun rug gaan liggen. Bij een tweede groep vlijden zij zich op de zijde, en bij een derde deed men alle mogelijke moeite op het hoofd te gaan staan, wat enkelen door oefening zeer goed schenen te kunnen. Deze waren hoog in aanzien en stonden het dichtst bij den redenaar, die onder een grooten paddenstoel ook op zijn hoofd stond op een kleinen.

Een eenvoudig mierenpaar leefde rustig en tevreden onder den grooten eik.

Zij zwoegden en sloofden dag aan dag naar hun beste krachten mede, en werden door hun stamgenooten als zeer geschikte, nijvere mieren geacht en gewaardeerd. Zij gedroegen zich in al hun handel en wandel net als de anderen, schaarden zich des Zondags bij de groep der Rugliggers, omdat al hun naaste bloedverwan-

ten dit deden, doch legden er zich op toe nooit vijandig naar een Zijligger of Hoofdstaander te kijken. Zij hadden daarover wel eens een berisping van hun voorganger ontvangen, want deze vond dat zij altijd hun afkeuring moesten doen blijken aan lieden die zoo'n geheel andere richting voorstonden, en daarbij tevens trachten hen ten goede te bekeeren. Dat dit en hoe dit juist geschieden kon door heftige vijandschap en felle bestrijding begreep ons mierenpaar niet best, doch zij vermoeiden er verder hun hoofd niet mede.

Deze eerzame mieren hadden een zoon, die hun veel zorg gaf, niet zoo zeer omdat hij slecht oppaste, dan wel omdat hij zoo heel anders was dan de andere jongelui. In zijn prilste jeugd deed hij reeds zijn makkertjes verbaasd staan door zijn moed in het klimmen. Als zij met hun vieren of vijven bij een hoog opgeschoten grashalm stonden, en een van allen zei: „wie durft er in?" — dan was aanstonds onze jonge mier de eerste. Hij rustte niet voor hij het topje bereikt had en zwaaide dan hoogmoedig met den bengelenden halm op en neder. Zijn makkers gaven hem den naam van Klim, en dien naam behield hij, ook toen hij reeds volwassen was. Als hij met een troepje in een rozenstruik of bloeienden heester geklou-

terd was, en de anderen druk in de weer waren bij de groene bladluizen, dan klom hij door tot het bovenste twijgje. Was hij op dat toppunt gekomen, zoo bleef hij stil zitten rondkijken en verlustigde zich in het schoone vergezicht. Zijn ouders maakten zich bezorgd, dat hij den mierenaard verloochende en neiging had tot luiheid, doch om het tegendeel te bewijzen arbeidde hij soms in éen uur meer dan anderen in een etmaal. Doch dat droomerig wiegelen op zoo'n zacht zwiepend twijgje was hem een behoefte. Hij zat daar wel alleen, maar hij had die eenzaamheid lief.

Hij was nu tot den leeftijd genaderd, waarop de mieren hun kinderen voor vast bij een of andere groep deden aannemen. Doch vóor dien tijd had hij reeds ernstige gesprekken met zijn ouders gevoerd. Hij had van der jeugd af gezien dat zijn ouders dagelijks bij sommige gelegenheden, bijvoorbeeld vóor de maaltijden, op hun rug gingen liggen en iets binnensmonds prevelden. Op zijn vraag tot wien zij aldus spraken, antwoordde zijn moeder: tot den Groote in den Eik, denzelfde tot wien ook in de Zondagsvergadering gesproken wordt. Op het verbaasde gelaat van Klim zeide zijn vader verder: dat het langzamerhand tijd werd van deze dingen wat meer

te weten, en derhalve verwees hij hem naar den voorganger der Rugliggers. Toen Klim vroeg of zijn vader en moeder niet genoeg ervan wisten om hem mee te deelen, kreeg hij van hen tot antwoord, dat de voorganger de rechte man was om hierover te praten; die was er voor aangesteld.

Klim ging vol wetenslust tot den voorganger.

Deze, een zeer ernstige mier, die nooit ander werk deed dan Zondags de vergadering leiden, en jonge miertjes onderwijs geven in .... nu dat wist Klim nog niet, — verhaalde hem het volgende: — Er is eens een tijd geweest toen de eik waaronder de mieren nu wonen, niet bestond. Dit was lang vóor éen mier leefde. De eik werd geplant door een groot onbekend wezen, dat men het best doet zich voortestellen als een mier van ontzachlijken omvang. Toen deze den eik geplant had, liet hij dien in zeer korte dagen zijn vollen wasdom bereiken. Daarna zaaide hij verschillende soorten van kruiden en gras aan den voet, deed heesters en wilde rozen groeien, gaf het aanzijn aan allerlei kleine dieren, waaronder ook de groene bladluizen, schiep toen de eerste mieren en stelde die als heerschers aan over de luisjes. Toen keek hij nog eens rond of alles in orde was en klom daarna

in den top van den eik, waar hij zich nog heden schuil houdt, voor ons onzichtbaar, doch waar hij steeds met zorg en liefde de mieren, die hij vormde naar zijne beeltenis, gadeslaat!

Tot zoover was de spreker voortgegaan, toen de vragende blik van Klim hem deed ophouden.

— Ik begrijp niet, zei deze, hoe dan al die verdeeldheid onder ons bestaat; vanwaar al die verschillende groepen van mieren?

— Die opmerking had ik verwacht, mijn jeugdige vriend, hernam de voorganger, en zij pleit voor uw gezond verstand. Doch gij moet weten dat tusschen onze oudste voorouders verschil ontstaan is over deze vraag: In welke houding bevond zich de eerste mier toen de Groote in den Eik hem geschapen had? Gij zult mij toestemmen dat de beantwoording dezer vraag lang niet gemakkelijk was. Ja, men zou oppervlakkig zeggen dat de beantwoording onmogelijk is, doch dat ware juist zeer oppervlakkig! De wijsten van het volk hielden zich bezig met die vraag, en men kwam tot vier verschillende oplossingen. Volgens de eerste, de ware, lag de eerste mier op zijn rug; — volgens de tweede op zijn zij; — volgens de derde stond hij op zijn hoofd, en volgens de

vierde, — verbeeld u eens! — op zijn pooten! Die vierde meening vond echter geen aanhangers, en heeft nooit den stoot gegeven voor een afzonderlijke richting. Gij weet dat uwe ouders en voorouders altijd behoord hebben tot de Rugliggers, en voor u breekt thans de tijd aan om u bij deze groep, waarvan ik de voorganger of, zooals men mij ook wel eens pleegt te noemen, de herder ben, te doen aannemen.

Toen Klim hierop vraagde, hoe de Rugliggers zoo zeker waren dat zij het bij het rechte eind hadden, en derhalve de meening der anderen konden bestrijden, antwoordde de herder:

— Dit is een erfelijke waarheid voor ons, die in den grijzen voortijd aan een onzer voorouders door den Groote in den Eik is geopenbaard.

Het is een overtuiging des geloofs, van welker kracht men zich telkens meer bewust wordt, als men in innige vroomheid vol eerbied op den rug gaat liggen. Hieraan valt niet te twijfelen, jeugdige vriend!

Doch de jeugdige vriend was tot zijn spijt niet overtuigd. Hij raadpleegde in alle stilte den voorganger eener andere groep en ontving tot zijn verbazing bijna hetzelfde antwoord.

Alleen was het slot wat krachtiger, want deze herder verklaarde boudweg, dat alle Rugliggers en Hoofdstaanders voor eeuwig verdoemd waren, en alleen de Zijliggers op de genade van den Groote in den Eik konden rekenen.

Op deze wijze geslingerd, dwaalde de arme Klim rond.

Het was een schoone zomer-namiddag en de zon wierp haar stralen schuin in den top van den eik. Geel, glanzig goud geleken de bladeren, die slechts zacht bewogen werden door de verflauwende koelte.

Klim staarde en tuurde omhoog, of hij ook iets zien kon van dat grootsche wezen, aan wien al wat zijn oog zag zijn wording te danken had. Hij wilde hemzelven vragen, wie gelijk had van de voorgangers. Hij gevoelde zich zoo ongelukkig, want noch als hij op zijn rug lag, noch als hij zich op de zijde neervlijde in het zachte mos, kwam de overtuiging des geloofs, die zekerheid zou geven.

En de avond begon te vallen.

De lichtstralen in den top van den eik staakten één voor één hun dartel spel met twijg en blad, schenen één voor één weg te vliegen. Waarheen? Dat wist Klim niet, en daarom bekommerde hij zich ook niet, want zijn blik zocht nog steeds naar dien grooten Onbekende.

En langzaam rijpte er in zijn geest een plan. Hij zou hem gaan zoeken. Hij zag wel, in het volle bewustzijn zijner kleinheid tegenover den boom met zijn onafzienbaar groote kruin en zijn ontelbare takken en bladeren, dat zijn plan moeilijk uitvoerbaar wezen zou. Doch hij was jong, moedig en vol verlangen naar zekerheid.

Hij ving zijn onderzoekingstocht aan. Langzaam vorderde hij, doch hij vorderde. Elken avond rustte hij op een hooger standpunt uit, dan dat van den vorigen dag, — elken morgen begon hij weer met nieuwen lust te zoeken. Geen tak, geen twijg, geen blad mocht worden overgeslagen. Want al was hij zeker dat de Groote' niet schuilen kon aan de binnenzijde van een klein blaadje, toch vervulde hem de hoop dat hij ergens een spoor van hem zou ontdekken. Doch de dagen kwamen en gingen, — en Klim vond niets. Hooger en hooger was zijn streven. Hij leed dorst en honger, worstelde met loomheid en afmatting, doch zijn vaste wil kwam alle bezwaren te boven. Angst overviel hem soms, als hij 's nachts zoo ver van al zijn stamgenooten eenzaam in een gleufje van de schors uitrustte, doch zoodra het eerste licht zijn groene schemering in den boom verspreidde, hervatte hij met moed en

opgewektheid zijn taak. Doch de dagen bleven komen en gaan, — en Klim vond niets!

Dan werd hij bang en droevig, want langzamerhand besloop hem de twijfel, of hij wel ooit zou vinden wat hij zocht. Indien er in den eik eens geen groote mier aanwezig ware! Hij durfde zich die mogelijkheid bijna niet voorstellen, hij durfde het denkbeeld haast niet dulden in zijn brein? Hoe? Zou al dat geloof, al die overtuiging daar beneden geen reden van bestaan hebben? Zou zijn moeder, die steeds met innige vroomheid dien Groote aanriep, — zijn vader, voor wien hij het heiligste verpersoonlijkte, — de voorganger, wiens gansche invloed op hem berustte, — zoude deze allen lijden aan zinsbedrog? Maar dat kon immers niet! Neen, hooger op! hooger op moest hij zoeken, daar zou hij vinden. Daar zou hij kunnen spreken van mond tot mond met den machtige; daar wilde hij hem vragen op welke wijze men hem dienen moest, om dan met dat antwoord, die blijde boodschap neer te dalen tot de zijnen, en hun toe te roepen: Staakt thans uw strijd, want ik breng u den vrede! En deze gedachte staalde zijn kracht, dreef hem voort, hooger en hooger .... doch hij vond niets, niets!

Eindelijk op een avond na lange, lange

dagen, zag hij boven zich een breed licht. Nu zou hij vinden, zoo juichte zijn ziel! En een heilige blijdschap vervulde hem. Hij spande alle krachten in om het ijler en ijler wordend loover door te komen. Daar schoot nog éen twijg bijna loodrecht naar boven. Dat was de hoogste, en haar bladeren waren nog geel gekleurd, terwijl het onder hem al donker begon te worden. Nog éen blad, nog éen, nog éen .... en Klim zat boven in het hoogste topje van den eik in groote ontroering en verbazing rond te staren. De oogen deden hem pijn van het verblindende licht, dat hem tegenstraalde. De luchtige koelte deed hem zachtkens heen en weer zwiepen met het twijgje, waarop hij zat, en bracht hem verkwikking na den moeilijken tocht. Hij staarde in het rond, doch wat hij zag was te groot, te ver, te schoon om genoten te worden. De machtige indrukken overstelpten hem en maakten hem duizelig.

Eerst langzamerhand kon hij zich rekenschap geven van die indrukken, en toen verloor hij zich een tijdlang in een zalige vervoering.

Doch opeens herinnerde hij zich weer in volle helderheid het doel waarnaar hij gestreefd had. In de zaligheid van zijn roes had hij den Groote in den Eik vergeten! Wat kon ook

schooner zijn dan de vuurbol aan den gezichteinder, die langzaam wegzonk tusschen roodgekleurde wolken, — wat grooter en grootscher dan omhoog die breede blauwe ruimte, waarlangs ontelbare rozen langzaam voortzweefden, — wat lieflijker dan de wijd uitgestrekte vlakte, met haar verscheidenheid van tinten en kleuren, haar spitse torentjes en gele korenvelden, haar golving van welig groen!

Lang zat hij daar stil — heel stil...

De vuurbol dook neer, het licht smolt weg. Boven hem werd het donkerder, en kleine vonken van verschillende helderheid begonnen te glimmen. Hoe hoog? — daarvan wist hij zich geen denkbeeld te vormen, maar hij werd niet moede te staren op die onbekende heerlijkheid. En de nachtwind bewoog hem met zachte slingering heen en weer. Zoo viel hij in slaap en droomde:

Hij was weer zoekende in den boom en had den Groote gevonden. Hij zag hem duidelijk voor zich, onbewegelijk op een tak. Zijn hart bonsde van vreugde, en blijde riep hij uit: „o Groote in den Eik, zeg mij, zeg mij hoe de mieren u dienen moeten!" Doch de Groote bleef onbewegelijk zitten. Klim kon aan niets bespeuren of hij het gehoord had. Nog eens riep hij, harder; dan nog eens, veel harder! Doch de Groote bewoog zich niet. Klim ging

naderbij en vond iets afgrijselijks in dat monsterachtige dier, iets wanstaltigs en onnatuurlijks! Nog nader waagde hij zich en betaste met zijn voorpoot een ontzachlijken klauw. Doch, o wonder, die klauw liet terstond los en viel naar beneden. Nu bekeek Klim huiverig en schroomvallig den kop en bespeurde hoe ook deze geheel los aan het lichaam zat! Geen twijfel, de Groote was dood! Doch al beter en scherper het monster beziende, werd het hem duidelijk dat deze mier nooit geleefd had. Zeker had het veel arbeids gekost en was er tijd noch talent gespaard om hem zoo bedriegelijk mogelijk te formeeren, maar 't was kunstwerk — geen natuur! De tijd had het ten halve doen vergaan en overal waar Klim het betastte, vielen er brokken af, die wegstoven als houtmolm. En eindelijk geraakte ook de kop geheel los en viel op een lageren tak tot stof. Toen hoorde hij duidelijk een stem uit de hoogte die hem toeriep: „Ga — en breng vrede!"

Klim ontwaakte.

De vonken daar boven verbleekten, en er kwam meer licht. Groote vuurstrepen werden over het blauw getrokken, en beneden werd alles weer duidelijk zichtbaar. En waar hij zijn oogen heenrichtte, overal was er overvloed van ruimte en licht.

Hij dacht aan de woorden, in den droom gehoord, en besloot tot zijn volk terug te keeren. Snel ging het thans naar beneden. Vreugde en dankbaarheid vervulden hem, en de liefde voor de zijnen vermeerderde zijn verlangen.

Zoo kwam hij aan den voet van den eik, vermoeid door den moeilijken tocht, vermagerd door inspanning en ontbering, veranderd naar lichaam en geest.

Vol teederheid snelde hij naar zijn ouders, om hun het heugelijke nieuws mee te deelen. Doch wezenloos van schrik staarden zij hun zoon aan. In droefenis kromp zijn moeder weg en wendde zich van hem af.

— O, moeder! riep hij uit, waarom die smart? Ik zal u vertellen van al het schoone dat ik zag hoog boven den eik!

— Hoe! barstte zij eindelijk los, hoe? gij zoudt den Groote verloochenen, in wien mijn ouders en al mijn dierbare betrekkingen geloofd hebben! Gij wilt mij den besten troost rooven, dien ik bezit! Gij wilt uw moeder ongelukkig maken met haar het geloof te ontnemen, waarin zij tot heden geleefd heeft, en waarin zij wenscht te sterven, als al de mijnen die vóor mij gestorven zijn! O, ga heen, ga heen!

Droevig ging hij vandaar, in de hoop dat eenig nadenken haar van meening zou doen veranderen. Hij wendde zich nu tot den geleerden voorganger. De mieren die hij voorbij ging keken hem met bevreemding na, want er was iets bizonders in zijn voorkomen. Hij was zoo oud geworden, sedert zij hem het laatst gezien hadden.

Bij den herder gekomen, sprak hij hem aldus aan:

— Wijze man en vaderlijke vriend! Ik kom tot u met blijdschap en tevens met groote droefenis. Al wat gij mij vroeger hebt meegedeeld, had mijn geest geprikkeld tot onderzoek. Ik heb honderd dagen besteed aan het doorzoeken van den grooten, eerwaarden eik.

Bij deze woorden verbleekte de voorganger van ontzetting.

— Ik heb gezocht en nagespeurd op elken tak en onder elk blad, doch ik kom u de verzekering geven dat er geen Groote Mier in te vinden is. En ik ben bovenmate verheugd, omdat er nu geen verschillende groepen meer behoeven te bestaan, geen twist meer kan gevoerd worden over de wijze van eer betoonen, geen scheuring of vijandschap meer mag zijn tusschen schepselen van gelijke beweging. Doch droefenis vervult mij, omdat mijn ouders

geen geloof schenken aan mijn woorden en mij verstooten hebben.

De herder was eenige schreden teruggegaan. Zijn oogen begonnen te fonkelen, zijn wenkbrauwen trokken zich dreigend samen, zijn mond plooide zich tot een boosaardigen lach.

— Gij, onwaardige! zoo viel hij uit. Hebben daarvoor uwe ouders u opgekweekt en liefgehad, opdat gij hunnen ouderdom zoudt komen vergiftigen met uw logentaal? Heb ik u daarom naar mijn innige overtuiging een hoogere waarheid geopenbaard, dat gij lichtzinnig en waanwijs zelf zoudt gaan zoeken? Scheer u weg!

En hij greep Klim aan en wierp hem buiten.

Mistroostig, doch steeds vertrouwende op zijn goed recht, ging deze verder, bezocht een voorganger der Zijliggers en daarna een der Hoofdstaanders. Doch overal wachtte hem en zijn blijde boodschap hetzelfde onthaal. Gehoond, bespot en gevloekt keerde hij onverrichter zake terug.

Hij zag vele mieren samengeschoold op zijn weg. Op hen zou hij nog een beroep doen.

Met vriendelijk gelaat trad hij nader en richtte het woord tot de schare. Met gloeiende taal schetste hij hun de schoonheid van wat hij gezien had boven den eik, na hun verhaald te hebben hoeveel zorg en ontbering, hoeveel

—

armoe en zieleangst hij geleden had vóor hij het toppunt bereikte.

— En thans, zoo riep hij uit, kunt gij het onderlinge twisten staken, want ik breng u een boodschap des vredes! Ter wille van den Groote in den Eik — behoeft gij elkander niet meer te haten, ter wille van zijn eeredienst — niet meer te bestrijden: leeft gerust in vrede. Helpt, steunt elkander en hebt elkander lief, want.... er is geen Groote in den Eik! Er bestaat iets veel schooners, veel heerlijkers dan een groot beeld van u zelven. Iets veel hoogers dan die eik!

Zie, zijn woorden schenen indruk te maken. Er waren onder die mieren enkele vreedzamen en zachtmoedigen, enkele verstandigen en rechtvaardigen, die zich aangetrokken gevoelden door de blijde boodschap, daar zij overeenstemde met den innigen, nooit uitgesproken wensch van hun hart. Zij schaarden zich bij hem en hielpen hem de mare des heils verspreiden.

En hij ging verder. Overal waar mieren waren, sprak hij luide tot hen, zeggende: „ik vraag u niet tot welke groep gij behoort, luistert naar mij.” En een gansche schare geleidde hem.

Dit verdroot de herders, en zij werden grimmig boos. Zij vergaten onderlinge veeten om

Klim, den gemeenschappelijken vijand, die de schapen uit hunne kudden roofde, te bestrijden.

Zij hitsten het volk tegen hem op; scholden hem een eerzuchtige, een bedrieger; verspreidden laster en achterklap en legden het toe op zijn verderf. En het volk liet zich ophitsen. Klim's aanhang verminderde allengs; nu trok de een weg, dan weer de ander, tot hij eindelijk alleen stond. Hij werd uitgejouwd en bespot, gehoond en achtervolgd. De wreedheid van het mierenvolk werd geprikkeld, en zij besloten den bederf-zaaier, zoo noemden de voorgangers hem, te dooden. Gewond en ten doode gejaagd, vluchtte Klim op een tak van den eik, waar hij zich neerlegde tot sterven.

De mieren zagen hem nooit terug, en langzamerhand begonnen zij na te denken over het schoone dat hij hun verhaald had. En groote spijt maakte zich van velen meester, dat zij hem gedood hadden.

Eerst werd het gedacht, — toen gefluisterd, — toen in alle stilte verteld — en eindelijk in het openbaar gezegd, dat hij iets heerlijks, iets heiligs had verkondigd. Dit bewustzijn won hoe langer hoe meer veld, en de oude voorgangers waren genoodzaakt zich te voegen naar den wensch der meerderheid. Zij traden af.

Doch nu ontstond er opnieuw strijd.

Wat had Klim eigenlijk verkondigd?

De jongeren hadden hem nooit gezien, de ouderen herinnerden zich haast niets meer van hem, doch hun grootvader en grootmoeder hadden veel van hem verteld.

En toen de woorden, bij overlevering van verschillende grootouders tot de jongeren gekomen, niet bleken overeen te stemmen, vormden zich opnieuw groepen, die fel vijandig tegen elkander optraden, elkander haatten en bestreden, kwelden en vervolgden, vervloekten en verdoemden.

En dit was te meer bevreemdend, daar in die overlevering éen punt van overeenstemming viel op te merken. In alle werd uitdrukkelijk gezegd dat Klim de mieren had aangespoord tot liefde, tot verdraagzaamheid!

Doch de eene grootvader had alleen gesproken van liefde, en de andere alleen van verdraagzaamheid, de derde van liefde en verdraagzaamheid, en de vierde van verdraagzaamheid en liefde.

Elk verdedigde nu het goed recht van zijn grootvader uit piëteit voor Klim, en bestreed zoo heftig en fel mogelijk den andersmeenende.

En zoo bleef het tot den huidigen dag — bij de mieren!

DE SCHOENTJES.

Het had heel wat moeite gekost.

'tWas een illuzie van Carel van Mander om eens met Nelly op reis te gaan. Sedert hun huwelijksreisje was dat niet gebeurd, en daar zij in den winter getrouwd waren en toen Parijs als hun toevluchtsoord kozen, bleef het aantrekkelijke van samen mooie natuur te zien totnogtoe buiten hun bereik. Niet dat het Nelly aan lust ontbrak, doch er was een „maar" . . . .

Een allerliefste „maar" ook.

Zij heette Annie, was onder-de-hand twee jaar oud, had een vriendelijk snoetje, blozende wangen, blauwe oogen, die nog grooter bekoorlijkheid ontleenden aan lange donkere wimpers, welke een schaduw wierpen in dat

blauw. Zij zou dan ook niet blond blijven, meenden de deskundigen, maar zeker is het, dat zij het voor dit oogenblik nog was. Annie had een lief engelenkopje met lange blonde haren. Geen wonder dat zij het troetelkindje, de hoofdpersoon in huis was. Overal hoorde men het geluid van haar snaterbekje.

Die „maar" stond Carel in den weg, als hij er over dacht of het plan opperde om met zijn vrouw op reis te gaan. Zoo graag zou hij met haar een uitstapje naar den Rijn maken, liefst niet te kort, om nog eens met haar te bezichtigen en te genieten al het mooie dat hij vroeger daar alléen bewonderd had. Doch toen hij in 't laatst van Juni met zijn reisplannen voor den dag kwam, zag hij het antwoord in een bedenkelijk hoofdschudden van Nelly.

— Wat wou je dan, man, het kind meenemen?

— Neen, dat zeker niet, dan zouden wij er niets aan hebben.

— Haar alleen thuis laten dus, met de meiden? Dat doe ik nooit, nooit!

Nu, dat begreep Carel ook wel; maar erger werd het toen vrouwlief er bij voegde:

— Ik zou ook onmogelijk lang van mijn lieveling af kunnen; dan had ik toch geen plezier.

Dat was nog het ergste. Toch trachtte hij eenig terrein te winnen.

— Maar als wij nu eens iemand in huis konden krijgen, die wij geheel vertrouwden? — Hoe zou je dàt vinden, Nelly?

Nelly keek hem eenige oogenblikken strak aan, schudde het hoofd en ging de kamer uit. Blijkbaar had ze genoeg van het onderwerp.

Doch Carel gaf het niet op. Hij zweeg eenige dagen over zijn plan, en begon toen opnieuw. Eindelijk — na herhaalde aanvallen — begon de belegerde sterkte tot overgave te nijgen. Maar op éen voorwaarde: Niet langer uitblijven dan een dag of tien.

Van Mander greep verheugd naar de pen en vraagde zijn zuster Marie in de beleefdste termen, of zij zoo goed zou willen zijn de zorgen voor hun kind op zich te nemen. „Het spreekt vanzelf dat het een post van vertrouwen is, maar daarom kunnen wij aan niemand anders dan j o u vragen, dien te bekleeden. Je zult er ons een grooten dienst mede doen."

Zuster Marie was gevoelig aan dat oor. Zij liet den brief aan eenige kennissen lezen — en antwoordde toestemmend.

Toen Nelly eenmaal het verzoek van Carel had ingewilligd, begon ze wel plezier in het plan te krijgen. Ze luisterde belangstellend,

als Carel over de te nemen route sprak en begon toebereidselen te maken voor de reis. Wel betrapte Van Mander zijn vrouwtje nu en dan, als zij Annie op schoot had, met iets vochtigs in de oogen, dat zij moeite deed voor hem te verbergen, doch hij hield zich ook maar of hij daarvan niets bespeurde.

Tante Marie verscheen eenige dagen vóor de reis zou aanvaard worden. Zij moest eerst behoorlijk door het moedertje op de hoogte gebracht worden van het heele toilet der jonge dame, en tevens goed met haar kennismaken. Want zooals elk kind, en vooral elk eenig kind, had Annie enkele eigenaardigheden, waarmee nauwkeurig rekening moest gehouden worden. Zij kon hier niet tegen en hield dáar niet van, was dol op dit en griezelde van dàt: altemaal gewichtige bizonderheden, de ziel of maag van het jeugdig Van Mandertje rakende. Tante Marie zette een heel belangstellend gezicht bij de diverze mededeelingen en beloofde geen duimbreed van de voorgeschreven gedragslijn te zullen afwijken.

Onder veel beredderiug en tallooze kleine zorgjes en druktetjes brak de gewichtige dag aan.

Tante bracht met Annie papa en mama naar het station.

Daar werd tot het laatste oogenblik nog

alles in het kort herhaald tot opscherping van het geheugen, en eindelijk floot de trein. Een laatste kus aan de achterblijvende tante, zooveel mogelijk zoentjes van en aan Annie, en na een herhaalde aanmaning sloot de ongeduldige conducteur het portier. Zoolang mogelijk keken de ouders nog naar het blonde kopje van hun lieveling, doch eindelijk — eindelijk — was er niets meer te zien, zelfs niet voor het moederoog.

Van Mander moest het feit vaststellen dat ook hij niet vrij van „kinderachtigheid" gebleven was, want hij had zijn zakdoek even noodig om het stof van zijn bril te wrijven. Zijn vrouw zat over hem door het raampje naar buiten te kijken en zag bleek; zij beet zenuwachtig op haar onderlip, terwijl een klein kuiltje in haar kin aanhoudend trilde.

Enfin — dat zal wel beter worden, dacht hij.

En het werd ook beter. Den volgenden ochtend zaten zij te Keulen aan het ontbijt al te genieten van een briefkaart van Marie, die het gewichtige nieuws behelsde dat Annie heel zoet was geweest, toen zij van het station naar huis waren gereden. „Zij heeft niet om Mama gehuild," stond er geruststellend bij, terwijl Papa buiten vermelding werd gelaten. Nelly zei:

— Dat schrijft ze maar om ons plezier te

doen, dat begrijp ik best. Het kind zal mij erg gemist hebben.

Geregeld kwamen de tijdingen hen volgen, met dien verstande dat ze elken dag wat later in handen der belangstellende ouders belandden. Te Bonn nog 's morgens aan het ontbijt, te Coblenz vóor de lunch, te Heidelberg aan het eten en eindelijk te Baden eerst 's avonds.

Maar alles ging uitstekend thuis, en ergo had Carel veel genot van zijn reis. Nelly was onder den indruk geraakt van het voor haar zoo geheel onbekende schoon, en zij begon werkelijk met opgewektheid uit te zijn.

Het was voor Carel een nieuw genoegen zijn vrouwtje, dat altijd thuis zat, alle mooie plekjes te mogen laten zien, door hem in zijn zwervenszieke jonkheid bezocht.

Als twee losgelaten vogels sloegen zij nu vrij de vleugels uit. Dag aan dag waren zij er op uit om toch zooveel mogelijk gebruik te maken van hun vrijheid. Met den gerustellenden brief in den zak klommen zij lustig naar den Rolandsbogen of op den Drachenfels, den nuchteren trein negeerende, staarden zij laat 's avonds nog op 't vredige Nonnenwerth, in sluimering onder 't maanlicht, hoorden zij den donkeren Rijn zijn lied zingen onder hun balkon, terwijl Carel in geestdriftig herdenken

van vroegere tochten den roemer Rijnschen wijn dapper hanteerde en Nelly schertsend tot meedoen opwekte.

In éen woord: zij genoten! Zij staarden van het trotsche Stolzenfels op het forsche Ehrenbreitstein, dachten aan Heine bij den Loreleifelsen, bewonderden de „hehre Germania" met kroon en zwaard, dwaalden door de ruïne van het Heidelbergerslot; kortom, zij deden wat honderden vóor hen gedaan hadden en nog na hen zullen doen.

Ten laatste na tien dagen reizens kwamen zij te Baden. Carel had zijn vrouw weten te bewegen de reis tot veertien dagen te rekken, als alles goedging. Dit was nog den laatsten avond vóor hun vertrek met tante Marie besproken. En nu alles zóo goedging had Nelly zelf plezier van haar besluit.

Wel waren er oogenblikken waarin het verlangen naar de kleine Annie haar ongevoelig maakte voor het natuur- of kunstschoon rondom, — oogenblikken, waarin het haar daarbinnen zoo week werd, dat zij wel even had willen schreien; — wel had zij nu en dan Carel toegefluisterd: „O, dat wij nu maar eens eventjes, al was 't om een hoekje, Annietje konden zien;" en dan was het portretje voor den dag gehaald en bekeken en gekust en

nog eens gekust,.... maar.... over het geheel viel het hem toch mede. Trouwens — hijzelf had ook wel eens een moment van zwakheid....

Met prachtig weer kwamen zij den tienden dag tegen den avond te Baden aan, en weldra zaten zij voor het Konversationshaus naar de muziek te luisteren en naar het eeuwigdurend va-et-vient van wandelaars te kijken, waarover de vlammende druiventros in den muziektempel zijn breeden lichtstroom uitzond.

Toen de maan hoog aan den hemel stond slenterden zij arm in arm nog een poos in de Lichtenthaler-allee, waar de lindebloesem geurde, en de Oosbach ruischte terzij van den weg, en daar begon Carel plannen te maken voor de volgende vier dagen. Er was nog zooveel moois te zien. Zij zouden het oude slot bezichtigen, dan een tochtje maken naar Ebersteinburg, naar de Felsen, den Mercurius bestijgen, of als zij graag wilde naar forellen hengelen in den Oosbach; — kortom, de laatste dagen van hun reisje zouden niet de minste zijn.

Nelly had onwillekeurig zijn arm wat vaster geklemd tusschen haar beide handen; zij vond haar man zoo door-en-door gezellig op reis. Hij was bereisd en gemakkelijk, overal dadelijk thuis. Nooit ondervonden ze iets onaan-

genaams, Carel beredderde alles: zij vond het bepaald een genot met hem uit te zijn. Thuis was hij altijd onrustig door het af en aan loopen naar 't kantoor, en nu had zij hem alle dagen geheel voor zich alleen. Zij begon in het reizen en het bewegelijke leven smaak te krijgen, en in tevreden stemming stapte zij naast hem voort naar hun hôtel terug.

Hij ging haar voor de trap op en den langen corridor over, waar hun kamers op uitkwamen. Hij stak, in hun klein salon gekomen, het licht op en keek eenigszins verwonderd om, toen hij haar miste.

— Carel! klonk het zacht roepend van de gang.

— Wat is er, Nel?

— Carel! kom eens hier!

Haar stem klonk hem vreemd. Het was of zij met moeite sprak. Hij ging naar de deur en zag haar staan. Zij keek hem aan, en hij bespeurde dat haar gelaat geheel bleek was en zag groote tranen in haar oogen.

Zij wenkte hem en wees naar iets. Daar hij pas in het helle licht gestaard had, kon hij niet best onderscheiden.

— Kijk dáar eens! snikte zij, vlak bij zijn oor.

Nu zag hij het.

Vóor de deur der aan hun appartementen

grenzende kamer stond een paar dameslaarzen en daarnaast.... een paar kinderschoentjes: twee van die kleine, innig lieve schoentjes, die in elk ouderhart de teederste aandoeningen kunnen opwekken, die doen denken aan een paar mollige roze voetjes, aan een heel klein heiligheidje van roze vleesch!... O, die schoentjes!....

— Net zoo groot als die van Annie! fluisterde zij.

Een heele poos bleven zij beiden zwijgend zoo staan, tot hij bukte, de schoentjes voorzichtig opnam en ze op zijn hand plaatste, met zorg en voorzichtigheid, of ze iets heel kostbaars waren. Daarna gaf hij ze haar. En er was groote teederheid in de wijze waarop zij ze weer onhoorbaar zacht voor de deur nederzette, naast de dameslaarzen.

In hun kamer ging Nelly dicht bij Carel zitten. Eerst spraken zij geen woord. De opgewekte stemming van straks was blijkbaar verdwenen.

Hun gedachten waren thuis bij Annie. Zij zagen haar voetjes met kleine schoentjes aan trippelen en trappelen over den looper in de gang en over het kleed van hun woonkamer. Zij zagen ze zonder kousjes of schoentjes speelsch plassen in het badje of moedwillig

spartelen in de lakens van haar bedje. Zij zagen het lieve blondkopje hun toelachen, zooals zij 's morgens deed als zij stil uit haar ledekantje geklauterd was.

— O Carel, 't was net of ik Annie „Ma" hoorde roepen, toen ik naar die schoentjes keek....

Hij antwoordde niets, maar glimlachte. Hij begreep haar.

En dien nacht sliepen zij weinig, want in hun ziel was een innig en groot verlangen ontwaakt, dat hun geen rust liet, — een der heiligste verlangens van het wonderlijke menschenhart. En den volgenden morgen vroeg zaten zij in den trein, die zoo snel mogelijk van Baden noordwaarts vlood....

DOES.

— Nu wordt het toch heel erg! zei mevrouw Verhorst, greep van de vensterbank de flacon met eau-de-cologne en goot een flinken scheut op haar zakdoek.

— Vind je het weer erger dan de vorige dagen? vraagde mijnheer, terwijl hij heel langzaam een dikke rookwolk uitblies en zijn neus daar eenige oogenblikken met blijkbaar welbehagen in deed vertoeven.

— Maar man — hoe kun je dat nog vragen!.... antwoordde mevrouw verontwaardigd van achter haar zakdoek.

— Nu, dan zal ik hem maar weer in den tuin brengen, sprak mijnheer op berustenden toon en stond op. Kom, Does!

In den hoek van het kleine vertrek, dat

met een venster op de straat uitzag, bewoog zich de oude poedel even, en zijn mand kraakte.

— Kom, Does! herhaalde de oude heer wat luider en bevelender. Kom!

Does schudde zijn ooren, die tegen zijn kop klapten, en sukkelde overeind. Dan zette hij na eenige trage en vergeefsche pogingen de harige voorpooten éen voor éen buiten zijn mand, trok met moeite de achterpooten, die over den rand schaafden, na en deed een paar passen naar de deur waar zijn baas hem wachtte.

Opeens jankte hij.

— Och heer, wat is er nu weer? riep mevrouw ontsteld.

— Hij stoot zijn kop tegen den rand van de deur, zei mijnheer meewarig. Arme ouwe sukkel! Zijn oogen worden met den dag slechter.

En de krasse zeventiger zag met een trek van meelijden op het goed oud gezicht naar den hond. Dan liep hij hoofdschuddend hem vooruit de gang in.

Does was de laatste maanden dikwijls het onderwerp van gesprek tusschen man en vrouw geweest. Zestien jaar hadden ze hem gehad, en het slimme, trouwe dier was hun een lief gezelschap geworden, toen de kinderen het ouderlijk huis verlaten hadden. Hij had eerst toebehoord aan hun zoon, die nu al jaren in

Indië was, en den volgenden zomer met verlof zou komen. De oudjes zouden het eigenaardig vinden als hij Does dan nog terug zag.

De poedel had zijn vast plekje in de kleine voorkamer, lag uren lang schijnbaar slapend in zijn mand, maar stak soms plotseling den kop omhoog als er iets gebeurde dat hem belang inboezemde. Dan gluurde hij zoo verstandig met zijn bruine oogen door de zwarte franje die er voor hing, dat mevrouw vaak gezegd had: „het spreken mankeert hem maar!"

Den laatsten tijd was er echter een blauwig waas over zijn oogen gekomen....

Does bleek steeds goedig van aard. Als hij op de stoep kwam, mochten de kinderen uit de buurt — hij had een heel geslacht zien opgroeien! — hem gerust over den kop streelen, en wanneer hij bizonder goed geluimd was verwaardigde hij zich soms op aansporen van zijn baas te „apporteeren" of eenige andere kunststukjes ten beste te geven, wat tot uitbundige vroolijkheid der kleine toeschouwers aanleiding gaf.

Zij trouw en waakzaamheid tegenover dieven waren wellicht nog nooit op de proef gesteld, maar met veel ijver en luidruchtige woede stormde hij steeds los op zijn natuurlijke vijanden — de katten. Wederkeerig hadden deze

het dan ook niets op hem. Wanneer hij met oorverdoovend geblaf haar als razend in den tuin achtervolgde, vluchtten zij met groote vrees in de vruchtboomen aan den kant, om van daaruit op den muur te springen. Zij kenden hem als een gevaarlijken vijand, omdat hij door zijn krullenden haardos niet onder het bereik viel van haar nagels, zoodat een vechtpartij, die wel eens plaats vond, als het Does gelukte er eene te overvallen, steeds tot groote smart der betrokken poes afliep.

Maar in het laatste jaar was Does zeer verminderd. Zijn hooge leeftijd werd voor zijn huisgenooten op zeer onwelriekende wijze merkbaar. Daarbij liep hij traag en voorzichtig met druilerigen kop en hangenden staart, en stootte zich nu hier dan daar tegen.

De heer en mevrouw Verhorst hadden er veel verdriet van en, bij afwezigheid van gewichtiger zorgen, tobden zij samen over Does. Wat moesten ze toch met hem aanvangen! Koelbloedige kennissen, die met schijnbare belangstelling reeds vaak een relaas van zijn toestand hadden aangehoord, zeiden ten einde raad: „laat hem verdrinken," maar dat denkbeeld vonden zij beiden afschuwelijk.

— Dat lieve trouwe dier laten verdrinken, hem aan een ruwen man meegeven om hem te

vermoorden — dat nooit! had mevrouw uitgeroepen en met deernis naar de zwarte massa in de mand gezien.

Mijnheer had den veearts eens gehaald, hopende dat er nog iets aan te doen zou zijn. Doch bij het zien van Does' wankelenden gang en het doorzakken van het achterlijf bij elken tred, had deze het hoofd geschud en iets gemompeld van: „lethaal verloop.” Dat was àl geweest.

Hem door den veearts te laten dooden, vond zijn baas een onzalig denkbeeld voor iemand die zelf al een dagje ouder werd, en dus het best kon weten dat ouderdom geen misdaad is, al blijkt hij ook anderen soms last te veroorzaken. Verbeeld je dat men het bij menschen in toepassing bracht!....

Toch — en dit was een geheim voor mevrouw — toch had de oude heer bij zijn apotheker met tusschenruimte van eenige weken een paar fleschjes chloroform gekocht, waarvoor hij behoorlijk zijn naam had moeten teekenen. Een watje met dit vocht tegen het voorhoofd was afdoende tegen hoofdpijn, — zoo luidde in de apotheek zijn voorwendsel. De fleschjes waren geborgen in een hoekje van zijn schrijftafel. Maar zij stonden daar al weken, en de oude man durfde zijn toevlucht

er niet toe nemen. Eerst moest de hond nog veel erger worden — en dan — zeker — dan zou hij .... Immers chloroform inademen was de zachtste dood. Doch Does werd van dag tot dag ellendiger — en er kwam niets van.

Langzaam volgde hij zijn baas door de breede, lange gang naar den tuin.

Bij het openen der deur zag de heer Verhorst op een pas bezaaid bloemperk een kat, druk bezig met krabben. Met een uitroep van toorn klapte hij eenige malen luid in de handen, en siste dan: kss! .... kss! ....

Dit was Does te veel. Hoewel nog meer verblind door het volle licht en dus waarschijnlijk niet eens het voorwerp van zijn haat bespeurende, vloog hij met een wanhopige inspanning van alle krachten de plaats over. Maar hij struikelde over de hardsteenen rollaag en smakte met zijn kop tegen den ijzeren voetkrabber. Dan bleef hij liggen, bijna zonder beweging, zacht kreunend, met het zwakke geluid van een klein kind, dat ziek is.

— Does! Does! had de oude man vergeefs waarschuwend geroepen.

Nu ging hij snel naar hem toe, staarde met meelijdenden blik op het dier dat even flauwtjes den staart bewoog, als wilde het vergiffenis

vragen voor zijn onvoorzichtigheid. Hij streelde hem zachtjes over den kop en bleef toen eenige oogenblikken besluiteloos staan. Langs het rechteroor van den hond sijpelden heel langzaam na elkaar eenige bloeddroppels.... Wat een ellende!....

De grijsaard bukte, tilde den machteloozen Does met eenige moeite zeer voorzichtig op en droeg hem in een bijgebouwtje, een waschhok, waarin behalve het fornuis nog een paar oude stoelen aanwezig waren. De middagzon scheen er in, — het was er warm. Met zorg legde hij den hond in een hoek op een halfversleten mat neer.

Toen ging hij een oogenblik zitten uitrusten, met den zakdoek langs zijn voorhoofd vegend.

Does kreunde voortdurend.

Blijkbaar in tweestrijd keek de oude man met onrustige blikken herhaaldelijk naar den hond.

Opeens stond hij op. Zijn vingers trilden zenuwachtig, en nog eens streek hij met zijn zakdoek langs het voorhoofd. Dan zich vermannend, ging hij het hokje uit, de deur achter zich dicht trekkend.

Voorzichtig, met groote stille treden liep hij de plaats over, de gang in en sloop daar onhoorbaar zacht in zijn kamer, die in den tuin uitzag. Haastig en bevend opende hij zijn

schrijfbureau, greep de twee fleschjes en een spons die er bij lag, stopte alles in zijn zakken, sloot het bureau en sloop dan weer even voorzichtig, met ingehouden adem en geruischlooze schreden naar buiten.

In het waschhok lag Does nog stil in zijn hoek, zacht te kreunen.

Hij zette nu de fleschjes op den rand van het fornuis, draaide van éen de kurk af en goot den inhoud voorzichtig over de spons uit. De chloroformlucht verspreidde zich en steeg zoo sterk omhoog, dat hij het gezicht een oogenblik moest afwenden. Dan ging hij met de spons naar den hoek en hurkte daar bij het dier neer. Hij trilde over zijn geheele lichaam, maar zichzelf met geweld beheerschend, legde hij de rechterhand op den nek van Does, om hem te beletten den kop af te wenden en duwde hem met de linker de spons tegen mond en neusgaten.

Doch nu bleek Does iets minder zwak dan de oude man vermoed had. Met een heftige beweging ontweek hij de chloroform en deed zelfs, luider kreunend, een poging om op te staan.

De heer Verhorst werd vuurrood van zenuwachtige inspanning, verschoof de spons en drukte de hand krachtiger op den nek van het dier.

Does worstelde tegen, kroop brommend een weinig uit den hoek terug langs den muur en zag zijn baas met zijn verglaasde blauwe oogen strak aan.

Nu maakte zich een vreemde aandoening van den grijsaard meester. Hij kneep de lippen op elkaar, stond driftig op, ging naar het fornuis, opende het andere fleschje en goot het leeg op de spons. Dan keerde hij zich weer naar den hond, die vast tegen den muur lag. Hij ging op zijn knieën liggen, en greep Does opnieuw in den nek. Met krachtigen greep hield hij hem zoo onbewegelijk vast, en drukte de spons opnieuw aan. Zijn tanden klemde hij vast op elkaar, en er kwam een strakke, wreede uitdrukking in zijn oogen. Hij beefde als met schokken, en de zweetdroppels gudsten van zijn voorhoofd, maar hij hield vast met krampachtigen greep en voelde den hond trillen en krimpen onder zijn hand.

Does deed een laatste poging. Gesmoord grommend en kreunend, spande hij al zijn spieren en trachtte zich op te richten, al wijkend van den muur. De heer Verhorst voelde den heeten adem in zijn gezicht. Het werd nu een treurig gevecht tusschen den ouden man en het oude dier.

Maar de eerste overwon.

Hij voelde allengs den weerstand minder en minder worden, tot eindelijk het dier den kop boog, neerzakte en de pooten machteloos uitstrekte.

Met een zucht van voldoening drukte de grijsaard nu de spons weer tegen mond en neusgaten van den hond, die zich dit thans moest laten welgevallen. Hij bespiedde met angstige belangstelling de veranderingen die langzamerhand merkbaar werden, het zich ontspannen van alle ledematen, het nog meer verflauwen der doffe oogen, het vertragen der ademhaling. Nu en dan liep een rilling over het lichaam van den hond, die meer en meer als een logge, zware, ontkrachte massa op de bruine vloertegels lag.

Hij bleef een geruime poos in dezelfde houding. Hij durfde den nek van het dier niet loslaten en evenmin de spons wegnemen, uit vrees dat het nog eens te schielijk zijn zou, en Does weer zou bijkomen. Zoo lag hij dan op zijn knieën in het warme waschhok, met strakke oogen op den hond te staren, terwijl de zon hem op het achterhoofd begon te schijnen en de opstijgende chloroform-damp hem dof en duizelig maakte....

Opeens werd de deur geopend....

Mevrouw Verhorst trad binnen.

— Gut man, waar zit je toch! — riep zij ten hoogste verbaasd en verschrikt uit, even terugdeinzend voor de bedwelmende lucht, die haar tegensloeg.

Een schok voer den ouden heer door de leden. Vol schrik kwam hij snel overeind, maar zakte terstond op een stoel neer.

Daar zat hij — sprakeloos — met hevig trillende handen.

Hij staarde haar met wezenlooze oogen aan.

Toen deed zij een uitroep van schrik, en plotseling alles begrijpende, keek zij vol ontsteltenis beurtelings naar haar man en naar het plekje zwarte ellende daar op den vloer tegen den muur....

EEN AANZOEK.

Zij waren langzaam voortwandelend achter in den tuin gekomen en bleven nu stilstaan. Zij staarden zwijgend over het weiland, dat in breede roode schittering zich tot den horizon uitstrekte, met hier en daar een boomgroepje of eenzaam staanden knotwilg, fijn uitgesneden in de groote helderheid van het westen.

De regen had opgehouden, maar alles fonkelde van vochtigheid. Achter hen in den tuin tikte het aanhoudend vallen van droppels in het gebladerte. Er was een frischheid en geurigheid in de lucht die hen diep en met wellust deed ademhalen, terwijl zij staarden naar den wijduit vlammenden gezichteinder.

De zon ging haast onder. Zij kwam langzaam achter een groote grauwe wolk uit zak-

ken, zweefde eenige oogenblikken geheel vrij en naderde verder dalend een breede strook valen nevel. Maar juist in die donkere omlijsting was de gloed heller, die als een rossig brandschijnsel zich voortbewoog, langs vurige banen over de wolkgevaarten tot aan het zenith. Eenige seconden bleef de zon als rusten op den nevelwal, dan daalde zij er achter.

Lize voelde dat hij nu spreken zou.

Zij voelde het — en wachtte het af, kalm en vol bewustheid van wat komen zou, zooals zij in groote kalmte met hem over het pad gegaan was naar deze eenzaamheid. Zij hadden meest over onverschillige zaken en zelfs vrij druk gepraat, losweg en vluchtig een en ander aanroerend om het pijnlijke van het zwijgen te voorkomen. Maar hun gesprek was geluid van woorden geweest — meer niet.

Anton was zeer zenuwachtig, dat merkte zij duidelijk.

Maar zij bleef kalm en lusteloos, als passief voorbereid op iets dat haar eigenlijk minder aanging. Zij staarde met droomerigen blik in de vuurlucht en zag niet eens ter zijde, toen hij zich naar haar toe keerde en haar in het met rooden zongloed overtogen gelaat staarde. Alleen boog zij het hoofd een weinig toen hij begon te spreken.

Hij sprak zacht, maar met nadruk en overreding. Hij beheerschte zijn aandoening zooveel mogelijk, doch nu en dan kwam er iets heesch in zijn anders welluidende stem.

Zij bleef stil luisteren met onbewogen gelaat. De beteekenis der woorden ging haar ziel voorbij, en zij luisterde alleen naar de klanken, niet zonder genoegen, zooals zij soms 's ochtends op haar kamertje half soezend had liggen luisteren naar het kloekend gekabbel van den regen door de dakgoot.

Zij wist toch wel wat hij zeggen zou. Zij had lang verwacht dàt hij het zeggen zou — zij had het lang gevreesd! — en nu het gebeurde, en de indruk ervan zich vermengde met de indrukken die zij kreeg van dien mooien westerhemel en de streelend zachte lucht, vond zij het niet onaangenaam en was 't haar of zij hem in een droom hoorde. Trouwens 's middags aan tafel had zij het al aan hem gemerkt, dat hij nog dezen dag haar vragen zou, en na tafel had zij het hem met overleg gemakkelijk gemaakt, al bespeurde hij daar niets van. 't Moest immers toch gebeuren!

Zij had als met opzet er toe meegewerkt, en nu was het bijna of het buiten haar omging. Daar in de verte hechtte zij haar blik, alsof zij het vast wilde houden, aan een klein

gedeelte van den bovenrand der zon.... kleiner.... kleiner.... Nu zag ze het niet meer.

't Werd op eens dof op het landschap. De lange slierten der knotwilgen aan den slootkant werden zacht heen en weer bewogen. Zij ritselden, en eenige regendroppels kletterden neer in de sloot.

Anton zweeg nu.

Lize huiverde even, en zag hem toen aan. Diep haalde zij adem, terwijl zij hem de hand reikte. Maar haar gezicht bleef zoo bleek, zoo gewoon, haar ziel blijkbaar zoo afwezig van wat zij deed, dat hij aarzelend haar hand aannam en die half angstig tusschen de zijne hield.

— Lize, je wilt dus?.... vroeg hij, haar heel zacht naar zich toe trekkend.

Kalm maar beslist maakte zij haar hand los.

— Kom morgen-middag maar met Oom spreken. En ga nu heen, Anton.

— Maar, zei hij en kwam zoo dicht hij haar, dat zij zijn adem op haar hoofd voelde, ik begrijp je niet goed, je bent zoo vreemd, lieveling.

Zijn stem werd teeder. Maar Lize deed een stap terug.

— Anton — ik bid je.... Nu niet. Kom morgen-middag.

Zij reikte hem nogmaals de hand.

— Ga nu heen.

Hij zag haar een oogenblik twijfelend aan — en ging....

Zij bleef staan en luisterde naar zijn voetstappen. Dan werd alles weer stil; alleen het tikken nog van droppels in de bladeren....

Met gebogen hoofd slenterde Lize langzaam naar huis. Zij had hoofdpijn, haar slapen gloeiden, en toen zij onder een kastanjeboom door liep met laag duikende takken, bleef zij staan, nam een paar vochtig-koele blaren en hield ze een poos tegen haar voorhoofd.

't Was dan toch gebeurd: Anton had haar gevraagd.

En zij had ja gezegd — natuurlijk.

Wat moest zij anders?

Oom en tante waren oud en onbemiddeld. Zij hielden veel van haar en hadden duidelijk laten merken, dat een huwelijk met Anton hen van veel zorg voor haar toekomst ontheffen zou. Zij zouden haar anders onverzorgd moeten achterlaten, want andere familie, die zich harer zou aantrekken, had zij niet.

Waarom zou zij het dan ook niet doen? Omdat zij geen groote liefde voor hem gevoelde?

Maar die had zij immers nog nooit gevoeld:

groote liefde, hartstochtelijke genegenheid voor een man!

Nooit?.... Ook niet voor.... dien ander?....

Zij zag hem weer opeens voor zich met zijn ondeugenden blik, zijn donkeren knevel, de hooge manlijke gestalte.... als in een droom.... even maar.... Kom — onzin! Dat was nu al vier jaar geleden, die ontmoeting, en die „ander" al twee jaar getrouwd. Wat dacht zij daar nu nog aan — dat moest dood zijn, voorgoed dood.

En Anton was een goed, degelijk, flink man, die nu al een jaar lang werk van haar had gemaakt. Zij had veel achting voor hem. Zij hield ook wel van hem, zeker; — en moest zij dan op haar drie-en-twintigste jaar wachten tot dat vroegere, dat dwaze romantische gevoel voor iemand weer in haar wakker werd?

Maar waarom was ze dan zoo koel tegen hem geweest? Waarom had ze dan niet gewild dat hij zijn arm om haar heen sloeg? — waarom hem afgeweerd toen hij haar een kus wilde geven? — hem verzocht heen te gaan?

Dat was heel onaardig van haar geweest; zij had er nu spijt van, want het moest hem gegriefd hebben, en dat had hij niet verdiend. Morgen zou zij dadelijk anders zijn, als hij kwam.

Langzamerhand, terwijl zij over het smalle voetpaadje onder de overhangende boomtakken naar huis slenterde en als gedachteloos in het langs loopen een paar bloemen van de hoog opgeschoten stengels rukte, begon zij opgewekter te worden. Een besef van zekerheid, van veiligheid begon haar te verblijden bij het denken aan Anton en zijn trouwe aanhankelijkheid, zijn flinkheid en groot verstand, aan het onbezorgde leven dat met hem haar wachtte. Zij vond nu zichzelf onzinnig en kurig, omdat zij zoo onverdraaglijk koel tegenover hem gestaan had, en wilde dat goedmaken door met veel vriendelijkheid en teederheid aan hem te denken.

En toen zij in huis kwam, vertelde zij met een blos en vroolijke oogen aan oom en tante van het bezoek, dat hun morgen gebracht zou worden. Hun aandoening en dankbare stemming deden haar goed.

Anton kwam den volgenden middag. Maar hij vroeg niet naar haar oom, — hij liet vragen om háar te spreken.

Zij schrikte even, toen de meid haar de boodschap op haar kamertje bracht, en ging met sneller kloppend hart naar beneden.

Zij trad de kamer in met een vriendelijke

uitdrukking op het gelaat, met het lachje dat haar zoo onweerstaanbaar maakte, groette hem gulhartig en reikte hem terstond de hand.

Doch zij schrikte, toen zij zijn gelaat zag.

Hij zag rood. Zijn blik was zoo koel, zoo ernstig, zoo vreemd. Even raakte hij haar hand aan, en zij voelde dat zijn vingers koud waren.

Zij gingen zitten. Hij was teruggeweken en zat op een afstand van haar.

Wat was hij zonderling: zij gevoelde zich opeens verlegen en niets op haar gemak onder dien scherpen blik.

Zij zweeg, zag vóor zich en wachtte af.

Hij begon weer te spreken. Maar hoe heel anders dan den vorigen avond. Zijn stem klonk nu en dan hard, scherp.

Hij zei dat hij geen rust meer had gehad na hun laatste samenzijn. Zij had hem gekrenkt, gegriefd door haar houding. Daarvoor wilde hij een verklaring. Hij had haar liefde gevraagd — maar verlangde geen offer, nog minder een aalmoes.

Hij was niet als een bedelaar gekomen, maar had haar zijn hand aangeboden, met het besef dat zijn aanbod waarde had, voor haar waarde mòest hebben, even goed als hij hoog schatte wat hij haar vroeg. Dat moest zij

begrijpen, dat wilde hij haar nadrukkelijk zeggen. Er mocht geen misverstand tusschen hen zijn. Hij kon zich niet weggooien; niet slaafsch en onderworpen worden ter wille van zijn liefde, — dan zou hij zichzelven moeten verachten. Hij wilde geen koelheid ontvangen, als hij gloed gaf.

Hij had gestreefd naar haar liefde, niet naar iets minders. Hij wilde geen vrouw die hem niet liefhad, en uit haar houding kon hij niet anders opmaken, dan dat de liefde die hij zocht bij haar niet bestond. Als zij met hem trouwde, en hij ooit de zekerheid kreeg dat zij dit uit raison gedaan had, dan zou hij haar gaan minachten, als een vrouw die zich verkoopt.

Die ellende mocht zij niet over hen beiden brengen.

Lize zat verslagen te luisteren.

Zijn woorden gingen nu niet als ledige klanken haar brein voorbij, — zij hechtten zich als haken in haar bewustzijn.

Zij werd beurtelings rood en bleek, en zag nu en dan als ter sluiks naar hem, terwijl zijn kloeke taal haar als overweldigde. Zij gevoelde hoe waar, hoe overtuigend het was wat hij zei, en verbaasde er zich nu over, beschaamd en mismoedig, hoe zij dien man zoo onwaardig had kunnen behandelen.

Hij was opgestaan.

— Je hebt gisterenavond gezegd „ga nu heen," toen ik het innigste had uitgesproken wat een man zeggen kan, toen ik je gevraagd had om met mij op te bouwen het heiligdom van ons geluk....

Dat was het eenige antwoord, Lize, dat je mij geven kon.... 't is mij een bewijs geweest — al kost het mij moeite mijzelven te overtuigen.... en pijn om afstand te doen van de heerlijkste illuzie — dat je niet van mij houdt zooals ik van jou.... En daarom.... ga ik nu heen....

Zijn stem weifelde herhaaldelijk.

Lize zag dat hij allengs doodsbleek geworden was, en terwijl zij vergeefs naar woorden zocht, om hem te antwoorden, kreeg zij het angstig besef dat ze nu iets zou verliezen, wat zij nooit weer terug zou krijgen, — dat een groot geluk haar zou voorbijgaan.

Zij had hem bewonderd in zijn manlijke fierheid, en zij gevoelde zich zoo klein en schuldig tegenover dat open en verstandig gelaat, tegenover die sprekende, eerlijke, hartstochtelijke oogen.

O — als hij nu wegging — dan was het te laat!....

Zij bleef nog gebogen zitten met de oogen

naar den grond. Haar adem ging sneller en haar slapen klopten.

Op eens verhief zich een groote ontroering, een heerlijke vreugde in haar, — en toen hij met zachten tred naar de deur ging en, den blik op haar gevestigd houdend, de hand op den knop legde, vloog zij plotseling op en ging naar hem toe.

— Anton!....

Zij sloeg de handen om zijn hals, drukte haar gelaat tegen zijn borst en snikte hevig.

Dan hief zij het hoofd op, en zag hem door haar tranen met groote innigheid aan.

— Ga niet heen!.... smeekte zij zacht....

ZIJN LAATSTE GROET.

De wekker liep af.

Met vlugge beweging deed Mevrouw Verster de ratelende schel ophouden, trok dan aan het koord naast haar ledekant om de meid te wekken en stond op.

Het was goed geweest dat zij den vorigen avond den wekker had opgewonden. Rusteloos had zij liggen woelen de eerste uren van den nacht, tot zij eindelijk tegen den morgen was ingesluimerd; nu zou ze zich hoogst waarschijnlijk verslapen hebben.

Vlug kleedde zij zich aan. Terwijl zij voor den spiegel stond, trof het haar weer, dat zij zoo oud geworden was in korten tijd. Haar vroeger zoo mooi bruin haar had in eenige maanden een twijfelachtige kleur aangenomen, een

vale tint; en al waren haar oogen nog even levendig als vroeger, de „pattes d'oie" ter weerszijden van de slapen getuigden onweerlegbaar van haar acht-en-dertig jaren.

Trouwens — de tijd alleen had het haar niet gedaan.

Toen zij als twintigjarig, met den handschoen gehuwd vrouwtje de reis naar Batavia aanvaardde en op het schip door haar eigenaardige verschijning bij de mannelijke medereizigers veel sympathie, bij de vrouwelijke een gevoel van jaloezie wekte, dacht zij zich de toekomst zoo geheel anders! „l'Heureux coquin!" had een jong luitenant gemompeld dien zij, pas aan boord komend, op het dek passeerde, en zij behoefde niet te gissen wie met die verzuchting benijd werd.

Helaas — „l'heureux coquin" had van zijn geluk niet lang mogen genieten!....

Slechts twee jaren leidde hij met zijn vrouwtje een o zoo genotvol leven in een der schoonste streken van Java; toen stierf hij plotseling. Anna bleef met een klein kind alleen te midden van een vreemde bevolking achter. Toch zat zij niet in wanhoop en moedeloos neer. Zij bukte diep voor den slag die haar trof, maar met veerkracht hief zij spoedig het hoofd weer op. Toen zij de

schoonste bloemen had neergelegd op het graf van haren doode, beheerschte zij hare droefheid. Haar man, haar besten vriend had zij verloren — haar kind, haar hulpeloozen Willem hield zij over. Met vrouwenmoed zag zij de toekomst onder de oogen, geen oogenblik zich ontveinzend hoe moeilijk haar leven worden zou.

Zij trok met haar zoontje naar Nederland. Middelen bezat zij niet. Zij moest zien te leven van haar klein pensioen, en — haar pen. Deze had zij de laatste jaren laten rusten, doch wat vroeger een speldegeld had verdiend zou nu brood geven.

Zoo was zij dan als weduwe in het vaderland teruggekeerd, als gebrokene, en lange, lange jaren had zij geleefd het stille eentonige leven, vol dagelijksche, steeds terugkeerende beslommeringen, voor zichzelve niets meer eischend en geen hooger verlangen in haar illuziën opnemend dan den wensch te blijven leven om haar jongen te verzorgen, tot hij zichzelven zou kunnen redden. De gedachte, de angst te vroeg te zullen sterven, had haar soms nachten slaap geroofd.

Doch gelukkig had zij haar taak kunnen afwerken. Dapper had zij zich er doorgeslagen, den dagelijkschen strijd gestreden, die

zooveel moeite, inspanning en toewijding kost, omdat hij gericht is tegen afmattende, als paddestoelen uit den grond oprijzende kleine bezwaren. Zij had wonderen gedaan met haar klein inkomen en met haar schrijftalent gewoekerd om aan de jaarlijks grooter wordende behoeften het hoofd te kunnen bieden. De laatste jaren vooral was het een harde dobber geweest.

Willem had lust bij de marine te gaan, en zij liet hem zijn keus volgen. Doch daar haar middelen haar in de verte niet veroorloofden hem als kostleerling op de erkende drilschool te plaatsen, moest hij als extern de lessen daar volgen. Hard moest hij werken. Leiding en toezicht had Anna op zich genomen, beseffende dat deze hoog noodig waren. 's Avonds laat zat zij zich nog in te spannen om in zijn lessen thuis te geraken, ten einde ze hem 's morgens onder het ontbijt te kunnen overhooren, en vroeg in den ochtend was zij zelve steeds het eerste bij de hand, om te maken dat het haar jongen aan niets ontbreken zou vóor hij naar school ging. 's Winters legde zij zelve meermalen met verkleumde handen zijn kacheltje aan, als hij in de vroegte nog werken moest, en zorgde dan voor zijn thee, zijn ei, zijn melk en zijn boteram.

Zij wijdde zich geheel aan hem. Hoe ook gedrukt door geldzorgen, tegenover hem wist zij steeds haar opgewektheid te bewaren. Haar vriendelijk woord begroette hem als hij uit school kwam, en met belangstelling zat zij altijd te luisteren naar alles wat hij vertelde van zijn werk, zijn onderwijzers, zijn kennissen. Zij maakte het haar jongen gezellig, en voor zijn beste vrienden had zij een vriendelijk woord. Kortom — zij bleek een uitstekende opvoedster, omdat zij de onschatbare gave bezat, die veel talenten overschaduwt: — tact.

Toch was er een tijd geweest, dat zij vreesde het niet vol te kunnen houden. Dat was in laatste maanden vóor zijn examen. Toen had ze geen leven meer. Haar jongen zag zij blokken van 's morgens vroeg tot 's avonds laat, en in zijn moedelooze buien, die nu en dan als natuurlijke reactie hem overvielen, die hem bezwaar op bezwaar deden stapelen, moest zij hem steunen en moed inspreken, terwijl haar hart ineen kromp als zij in dat bleeke, vermoeide gezicht staarde. Zij moest hem opwekken, terwijl zij zat te tobben hoe zij alle extra-uitgaven gedekt zou krijgen, terwijl het rekenen en zorgen haar hoofd zoo moe maakten, dat zij soms niet meer denken kon. En natuurlijk moest zij juist in die dagen meer

schrijven en meer vertalen. Er waren dan ook oogenblikken geweest, waarin de strijd dreigde haar te zwaar te worden.

Doch gelukkig — zij hield het vol. En als kroon op het werk, slaagde Willem voor zijn examen. Zoo dankbaar had zij zich in jaren niet gevoeld, zóo gelukkig! Er kwam een rust over haar, een gevoel van veiligheid dat veel leed goed maakte.

Doch dit duurde niet lang.

Te midden van de beslommeringen voor Willems uitrusting besloop haar soms een ander gevoel, iets dat zij niet onder woorden had kunnen brengen, maar dat haar nu en dan met vagen blik voor zich uit deed staren. Willem had zijn doel bereikt en nu.... nu had zij voor hem afgedaan,... nu was zij voor hem niet meer noodig. Zeker — zij zou hem nog wel moeten helpen met geld de eerste jaren, — dat wist zij wel, — maar dat was het zenden van een brief of postwissel, meer niet. Zij had zeventien jaar voor hem geleefd, — voor niemand of niets anders, — zeventien lànge jaren... Haar geheele zijn was met die zorg saamgegroeid, vergroeid, en nu werd haar die ontnomen. Wat moest zij nu?... Wat nú?... Als hij weg was, wat zou zij dan doen?.... Dan was immers alles weg, àlles!...

Daaraan dacht zij ook dezen ochtend, den ochtend van zijn vertrek terwijl zij de laatste hand aan haar toilet legde. Toen zij bij het vaststeken van haar broche zichzelve strak aanzag in den spiegel, schrikte zij, dat zij zoo oud geworden was. Van de neusvleugels tot de mondhoeken waren de lijnen zoo duidelijk zichtbaar, die de kommer trekt in het menschengelaat, en de rimpels van haar voorhoofd waren niet meer glad te strijken... Met een zucht keerde zij zich af.

Zij verliet haar kamer en tikte aan de deur daarnaast.

— Willem, 't is zeven uur.

— Best, moe.

Zij ging naar beneden.

Het venster der kleine achterkamer stond wijd open, en het zonnescherm was neergelaten. Dit laatste beklemde haar, zij had toch al een gevoel van drukking op haar borst. Met een ruk trok zij de klepperende latjes omhoog.

Toen zij het ontbijt in gereedheid en nog eenige beredderingen voor zijn vertrek gemaakt had, kwam Willem beneden, met zijn laatste bagage in de hand.

Hij was blijkbaar ook zenuwachtig, en toen zij over elkaar aan de ontbijttafel zaten,

zwegen zij eerst beiden. Doch dat zwijgen hield zij niet uit.

— Heb je nogal kunnen slapen, jongen?

— En u, moeder? luidde de wedervraag.

Zij knikte even. Weer volgde er stilte.

Op eens sprongen met geweld teruggehouden tranen op haar wangen, groote tranen. Zij wischte ze snel af, en zei:

— Maak je maar niet ongerust, Wim, maar 't zal natuurlijk vreemd voor me zijn... als jij weg bent.

De laatste woorden zei ze heel zacht. Dan weer flinker:

— Maar je moet gauw schrijven, en als je kunt, dikwijls. Gaat het jou goed, dan is voor mij alles goed, dat weet je wel.

— Natuurlijk zal ik dikwijls schrijven, dat spreekt toch vanzelf, antwoordde Willem en deed kloeke pogingen om zijn boterammen even vlug als anders te verorberen.

Zij zwegen. Het getik der pendule werd duidelijk hoorbaar in de kleine kamer.

Door Anna's hoofd suisde het wonderlijk. Hoe dichter zij den wijzer bij het vastgestelde uur van vertrek zag komen, hoe benauwder het haar werd. Zij gevoelde zelve hoe zij aanhoudend van kleur veranderde.

Willem wilde zijn ontroering bedwingen en

—

begon te praten, te babbelen over zijn uitrusting, zijn bagage, zijn toekomst, zijn vermoedelijke superieuren, alles op zijn wonderlijkst dooreenhaspelend. Trouwens – hoe onaangenaam hem het afscheidnemen was, hij had het optimisme van zijn leeftijd en zag in de toekomst veel schoons, veel nieuws en aantrekkelijks. Hij kon dus luchtiger gestemd zijn.

Zijn moeder hoorde hem aan als in een droom. Bij dat praten over het toekomende overviel haar een gevoel, alsof inwendig iets langzaam, als 't ware droppelsgewijs leeg bloedde, en het werd haar zoo vreemd, zoo akelig te moede, dat zij opstond en even aan het venster ging ademhalen.

Dan kwam zij achter zijn stoel, legde haar hoofd tegen het zijne en zei zacht:

— Pas toch vooral goed op, Wim. Doe nooit iets.... iets.... gemeens.

Willem schudde het hoofd en stond ook op. Zij nam zijn beide handen en keek hem diep en met teedere aanhankelijkheid in zijn trotsche bruine oogen, zoo jong, en vurig, en uitdagend als eens de hare!...

Hij maakte zijn rechterhand los en legde die op haar schouder.

— Maak u maar niet ongerust over mij, moedertje!

Dat klonk geruststellend genoeg, maar tevens.... afwijzend. Voor haar lag er een wenk in om van zedelijk gezach afstand te doen. Stoffelijk mocht zij niet meer dagelijks voor hem zorgen, — geestelijk kon hij haar steun ontberen.

Zij legde haar hand op zijn arm en leidde hem naar haar schrijftafeltje. Daarboven hing het portret van zijn vader.

Zwijgend staarden zij eenige oogenblikken op die beeltenis; hij gevoelde hoe haar hand trilde op zijn arm, en met plotselinge innigheid drukte hij een kus op haar wang....

— Mevrouw, de trem komt er aan, waarschuwde de meid.

Samen gingen zij de trap af. Beneden nam Willem haastig, gewild haastig afscheid, greep zijn bagage en ging vlug de straat op. Mevrouw Verster bleef in de deur staan om haar jongen, die weldra plaats had genomen op het achterbalkon van den tremwagen na te kijken.

Zij knikte hem toe en wachtte met naar binnen gaan tot hij, iets verder, het plein op zou gereden zijn. Zij had haar zakdoek in de hand en wilde, als de wagen de bocht beschreef, hem daarmee toewuiven als laatste groet....

Vroolijk glanzend in den zonneschijn be-

woog zich de trem onder luid geschel naar het einde der straat.

Juist op dat oogenblik kwam van het plein een jong, bijna volwassen meisje. Het was een slank en kittig persoontje met veel beslistheid in houding en tred, dat met de schooltasch in de hand over het trottoir voortstapte. Er lag iets brutaals in haar gezicht, met het kokette wipneusje, den moedwilligen mond en de groote koude oogen, en ontegenzeggelijk had haar geheele voorkomen iets dat haar niet licht onopgemerkt deed blijven.

De trem was aan de bocht en Mevrouw Verster begon haar jongen toe te wuiven.

Maar zij zag hoe hij opeens oplettend naar de andere zijde keek, dan plotseling naar zijn hoed greep en diep, veelbeteekenend diep groette voor de jeugdige b e a u t y, die zijn groet met een lichte hoofdbuiging beantwoordde en pauwig doorstapte.

Ringting! — ringting! — zong de tremschel, en Willem was voor zijn moeder niet meer te zien.

Zij frommelde haar zakdoek ineen, wierp nog een blik op het aan de overzijde der straat naderend nufje, en sloot de voordeur met een zucht....

DE VREEMDELING.

Zij hadden samen ontbeten onder de kleine veranda, tegen de September-zon beschut door donkerroode festoenen van wilden wingerd, — dan arm in arm om de twee bloembedjes gedrenteld in het bescheiden vierkant, dat zij hun tuin noemden, en daar een enkele late roos bewonderd.

Dan kwamen zij allengs in de gang en aan de voordeur, want het was voor hem tijd om naar zijn bureau te gaan. Zij had er in de drie maanden sedert hun huwelijksreis al een vaste gewoonte van gemaakt om zelve hem uit te laten, — meestal na een vrij gerekt afscheid nemen.

De straat was altijd stil op dit uur. Op het wandelpad in het midden met de twee rijen

iepen, waartusschen het bij mooi weer 's middags krioelde van wandelaars, was nu bijna niemand te zien, en het luidruchtig gesjilp van kibbelende musschen werd alleen overstemd door het langs hotsen van een wagen.

Zij stonden een oogenblik in de open deur naar rechts en links te kijken. Dan reikte hij haar nogmaals de hand, en toen zij de hare daar argeloos en vertrouwelijk in lei, trok hij, misbruik makend van wat meer kracht, haar even een paar pasjes het trottoir op, tot het haar gelukte haar hand weer vrij te krijgen. Dan knikte hij nog eens lachend en ging heen.

Op hetzelfde oogenblik dat zij terugtrad, kwam een vreemdeling, die haar man strijkelings voorbijging, met heel langzame stappen door de straat.

Rijzig, met breede schouders en een uitdrukking van kracht over zijn geheele persoonlijkheid, had hij iets gewild onachtzaams in houding, gang en kleeding.

Een reistaschje bengelde aan een lederen riem over zijn schouder, een veeldeukige lichtgrijze flambard was met nonchalance op zijn donkerblonde haren gedrukt, het korte jasje hing open, en over zijn lage geregen schoenen speelden de einden der veters.

Zijn gelaat had een gezonde, verbrande tint.

Hij droeg een vollen blonden baard en had donkerblauwe, bizonder sprekende oogen. In die oogen openbaarde zich de gansche persoon. In hun stoutmoedig rondzien getuigden ze van zelfbewuste kracht. Zij waren vol levenslust en tevens vol spot.

Het jonge vrouwtje merkte hun spotachtigen blik op, toen hij, na zich te hebben omgewend om haar man na te kijken, haar opeens strak in het gelaat staarde. Hij haalde even de schouders op en glimlachte. Zij trad terug de gang in. Duidelijk zag ze hem nog, vóor zij de deur kon sluiten, het gezicht met spotachtige uitdrukking ter zijde wenden. En lachend knikte hij haar toe.

Zij voelde haar wangen warm worden van verontwaardiging en keerde met driftigen tred naar de veranda terug, waar ze de meid schelde en met bruuske bedrijvigheid het ontbijt begon op te ruimen.

Wat had die man haar opeens ontstemd!

Zij was boos.... Wat verbeeldde hij zich wel om tegen haar te lachen en te knikken! En wat hoefde hij zoo spottend Willem na te kijken en dan haar aan te zien?

Waarom had hij dat gedaan?.... Om zijn uiterlijk?

Zij wist best dat Willem geen Adonis was.

—

Dat hij voor een man klein was en smalle schouders had. Dat hij er eigenlijk wel een beetje jongensachtig uitzag met dat ijle kneveltje.... Maar wat deed er dat toe? Zij hield van hem — dat was voldoende, — en hij zag er toch volstrekt niet belachelijk uit, of om medelijden mee te hebben.

Wat hoefde die vreemdeling dan?....

Och — ze zou niet meer aan dien vervelenden man denken.... Dwaas, dat zij het zich een oogenblik had aangetrokken, dat het haar een oogenblik gehinderd had!

Zij kon wel kwaad op zichzelve worden.

Maar wat een onbeschaamd gezicht had hij ook!.... Of onbeschaamd — dat was nu wel wat sterk.... Meer uitdagend. Wel knap — zeker, heel knap.... maar brutaal.... of ondeugend. Meer nog ondeugend.

Want er was iets grappigs in zijn oogen, — ze tintelden zoo. Daarbij was zijn heele gezicht zoo krachtig — zoo echt mannelijk.... Die oogen! Wat had hij haar provoceerend aangekeken.... Hoe zou hij haar vinden?

Zij zag even in den spiegel.

Ontegenzeggelijk was hij veel knapper van uiterlijk dan Willem.

Béter zou hij natuurlijk niet zijn: dat kòn niet. Willem was zóo goed!

Maar wel veel knapper....

Nu — gelukkig dat Willem er maar zoo heel gewoon uitzag. Ze had al dikwijls gehoord dat een vrouw meestal ongelukkig is met een mooien man.... Willem's uiterlijk trok de aandacht niet, als ze met hem in het publiek kwam, en dat was toch maar veel rustiger. Want zij zou wel jaloersch zijn, als andere vrouwen veel notitie van haar man namen — dat voelde ze best — erg jaloersch... Zij zou het verschrikkelijk vinden....

Maar — misschien.... was het toch ook wel niet zoo heel onplezierig jaloersch te kùnnen zijn.... Dan zou je toch nog wel trotscher op je man worden, als je merkte dat hij ook voor andere vrouwen veel aantrekkelijks had. Je kon immers altijd denken: hij is van mij en van niemand anders.... Ten minste — als hij trouw was.... àls....

Wat een vreeselijk idee — je man niet trouw!....

Willem zou haar wel altijd heel trouw blijven. - Natuurlijk. Haar Wim òntrouw!.... Dat was ondenkbaar. Toch wel prettig voor haar dat het zoo ondenkbaar was. Zeker — heel prettig....

Als hij eens zulke oogen had als die vreemdeling.... van die flikkerende, ondeugende....

Ja, 't waren ondeugende, brutale oogen — spotachtig en onbeschaamd!

Onuitstaanbaar — zulke oogen.

Eigenlijk waren die van Willem veel mooier — o, veel mooier! Lichtbruin en nogal groot. Zoo verstandig! Zij zagen haar altijd zoo open aan — zoo eerlijk. Er was iets vochtigs in als in oprechte, lieve hondenoogen.

Hoe heerlijk — hoe veilig — : nooit zou ze aan haar man behoeven te twijfelen — nooit! Hij was zoo goed, zoo edel — zoo echt, dooren-door degelijk. Wat hield ze toch innig veel van hem....

Zij bleef eenige oogenblikken zichzelve in den spiegel aanstaren — dan zuchtte zij even, keek de kamer nog eens rond en ging heel zacht neuriënd de trap op.

Boven aan de voorzijde van het huis had zij een klein kamertje voor zich ingericht — een smaakvol gezelligheidje als ze alleen was. Dat zat zij 's morgens altijd gedurende Willem's uit-zijn zich bezig te houden met kleine werkjes, of te lezen. Zij had er een uitkijkje naar beide zijden in de straat, doordat de twee vensters schuin waren uitgebouwd als een erker.

Ook nu zette zij zich in haar hoekje, en onder allerlei klein geknutsel ging een gedeelte

van den ochtend voorbij. Dan nam zij een roman, om nog een halfuurtje te lezen.

Maar dat ging niet best, — zij kon haar gedachten maar niet de baas blijven. Altijd door bleef die ontmoeting aan de deur haar hinderen. Zij wilde juist in 't geheel niet meer aan dien vreemdeling denken, — en aanhoudend dacht ze aan hem. Vervelend!

Waarom ook Willem met hem vergeleken?... Zij wist toch best, dat hij niet tot de mooie of forsche mannen behoorde. Welnu dan?....

Een prettig gezicht — zoo'n forsche man! Zoo'n hooge, fiere gestalte — zoo iets sterks.... Iemand om tegen te leunen, om bescherming bij te zoeken, om je veilig bij te voelen als er een of ander gevaar dreigde, — heerlijk om het hoofd tegen zulk een breede borst te laten rusten.... Zij was even groot als Willem, dus dat denkbeeld had zij bij hem nooit gehad.... Toch wel plezierig om tegen een man òp te kunnen zien....

Hij zou wel sterk zijn....

Als hij je in zijn armen nam, zou hij je wel pijn kunnen doen.

Zou het heel onaangenaam zijn, als zoo'n hardhandige man je een beetje ruw....?

Maar dat hoefde toch niet — volstrekt niet. Juist het idee, dat iemand, als hij wou,

je pijn zou kùnnen doen — en het dan niet doet.... integendeel — heel voorzichtig en zorgzaam met je is!.... Zoo'n reus die het éene oogenblik in adoratie voor je knielt, en het andere je als een veertje in de hoogte tilt.... die je met het grootste gemak van den grond kan beuren als een moeder een klein kind, en je dan hulpeloos tusschen zijn handen laat spartelen....

Willem kon haar niet oplichten — laatst had hij het geprobeerd.... Och kom!....

Ze wou dat ze dien onuitstaanbaren man nooit gezien had.... Wat waren dat nu allemaal voor onzinnige gedachten!... Zij schaamde zich en zou voor niets ter wereld willen, dat Willem er iets van vermoedde. Foei — 't was slecht — 't was schandelijk dat ze nog éen minuut aan dat brutaal heer gedacht had.

Want brutaal — ja, dat was het rechte woord, — hij was niets anders dan brutaal.

Zoo'n man zou tot alles in staat zijn, — dat kon je wel àan zijn oogen zien.

Verbeeld je, dat hij eens aangebeld had!.... Hij wist toch dat haar man niet thuis was. Als hij eens aangebeld en naar haar gevraagd had? Of zonder vragen naar binnen of naar boven was gekomen?.... Ja — wat zou ze moeten doen, als hij het deed?....

Wel — doodeenvoudig hem de deur wijzen, kalm en waardig. Als hij binnenkwam aan de andere zijde van de tafel gaan staan, dan fier hem aanzien en zoo koel mogelijk zeggen: „Mijnheer, u vergist u zeker. Wil u heengaan!" O zeker, dan zou hij merken dat hij een gek figuur maakte, dan zou hij bedremmeld worden en weggaan — ongetwijfeld....

Maar — als hij eens niet ging!.... Als hij niet bedremmeld werd, maar lachend en brutaal haar aan bleef zien.... Als hij, in plaats van heen te gaan, heel bedaard naar haar toe kwam — en zijn sterke armen....

Hè!

Haar blikken waren over haar boek heen allengs starend naar het venster gegleden, en daar zag zij opeens.... nog altijd even nonchalant slenterend — den vreemdeling weer aankomen. Hij had nu zijn hoed in de hand. Prachtig golvend haar!

Hij keek met veel opmerkzaamheid naar de huizen, net of hij iets zocht, eerst beneden en dan naar boven.

Rtts! liet zij een jaloezie zakken, toen hij nog een pas of tien van haar huis verwijderd was en den erker in het oog kreeg. Even zag hij haar — en terwijl zij door de latjes

nog naar hem tuurde, bemerkte zij dat hij glimlachte.... Mooie tanden!

Rtts! voor het andere venster ook de jaloezie neer. Nu kon hij zijn onbeschaamde blikken maar vóor zich houden.

Doch hij keek al niet meer omhoog, — hij had zijn gelaat met bizondere belangstelling naar den anderen kant gewend.

„O — dat nest van hierover!" mompelde zij.

Van de overzijde der straat kwam een dienstmeisje in helder katoenen kleedje, en met een mandje in de hand. De bijnaam „nest" werd haar waarschijnlijk gegeven omdat zij meer dan strikt noodig was de aandacht vestigde op een paar kleine witgekouste voeten in chevreau-leeren pantoffeltjes, die heel voorzichtige pasjes maakten, en ook meer dan bepaald noodzakelijk was met haar mooie donkere oogen links en rechts de straat in tuurde.

De vreemdeling, die haar ook van de overzijde zag aantrippelen, bleef rustig staan tot zij hem passeerde en groette haar nu met een knik en een paar vriendelijke woorden, welke groet door de aldus gehuldigde echter alleen met een niet al te schuwen blik beantwoord werd. Vlug verdween zij in den bakkerswinkel, door hem met blijkbaar welbehagen nagestaard.

Het jonge vrouwtje in den erker had dit nauwkeurig gadegeslagen en was opeens boos geworden — zeer boos en verontwaardigd!.... Eerst onbeschaamde blikken naar boven te richten om háar te zien, — waarom zou hij anders naar boven gekeken hebben? — en dan dadelijk daarop een dienstmeid toespreken, ze had het duidelijk gehoord.... en ze zóo blijven nastaren....

Nu was hij met recht onuitstaanbaar — nu was opeens alle illuzie weg.

Zij wendde zich om, en ging zitten en zag niet meer de straat op, kwaad op zichzelve, ontstemd dat zij den heelen ochtend aan dien man gedacht had, — en nog meer beschaamd dat ze hem vergeleken had met haar nobelen Willem!....

Ba! wat een man — zoo'n dienstmeid!.... Daar zou Willem toch zeker niet naar omzien. Zoo'n nare man....

Zij had Willem's portret, dat altijd tegenover haar stond, in de hand genomen, blee het bezien, en een weeke teederheid doordrong haar en deed haar oogen vochtig worden bij het met liefde, met groote liefde denken aan hem....

O, wat was hij veel beter dan zij — veel beter.... Wat schaamde zij zich!

Nooit mocht hij eenig vermoeden hebben, dat zij zich zóo kon laten meesleepen .... dat zij zóo zwak kon zijn ....

't Was haar of zij uit een kwellenden droom ontwaakte; — en met ongeduld zat zij nu te wachten op Willem's thuiskomst, — en den minuutwijzer van haar pendule had ze wel een duw willen geven.

Eindelijk hoorde zij hem ....

Zij wachtte niet tot hij naar boven kwam, zooals anders, maar liep vlug de trap af hem tegemoet, en sloeg de armen om zijn hals met een hartstochtelijke innigheid, met een profuzie van teederheid, zoodat hij haar een oogenblik eenigszins verwonderd aanstaarde. Maar, een-en-al verrukking, beantwoordde hij haar kussen, toen zij hem toefluisterde:

— Ik heb zoo naar je verlangd!

EEN EINDE.

Jacques zat nu goed.

Zoodra de trein had stilgehouden, en de reizigers zich haastten den waggon te verlaten, was hij op een ledig geworden plaats in een hoek geschoven, aan den kant waar het portier gesloten bleef. Daar zat hij nu in het half donker op de harde bank, die hem het zitten op den duur pijnlijk maakte, met rug en schouders tegen het beschotwerk geleund. Hij huiverde voor de van het donkere perron binnendringende koude, trok zijn half versleten jas vast om zich heen, met een mislukte poging om er dieper in weg te duiken.

Twee boeren kwamen den wagen in, twee groote, dikke mannen, een oogenblik bijna alle ruimte vullend met hun omvang. Hen

volgden een jood en jodín met eenige bagage, die ze achteloos in de hoeken en onder de banken wierpen. Een groot vak van de geelbruine beschotkleur over hem ging verloren achter de breedte van een der boeren, die ging zitten met de handen op de dijen; gore, ruwe handen, tweemaal zoo groot als de zijne, die hij, onwillekeurig vergelijkend, even bekeek. God, wat waren zijn handen mager! De andere boer zette zich met een smak naast hem. Hij kreeg een gevoel van veiligheid, van warmte achter dat kolossale lichaam. De jood trok het portier met een ongeduldigen ruk dicht, blies in zijn handen, zette den kraag van zijn jas op en ging weer zitten, met de voeten naar de waterstoof tastend. Van de vrouw zag Jacques alleen nog den ondersten rand van haar japon. Het overige maakte de kolossus naast hem onzichtbaar.

De boeren begonnen te praten. Volle, grove geluiden verdrongen elkaar in de kleine ruimte, met gedempte nadreuning. Zij klaagden over den strengen winter, over bevroren aardappelen en beetwortelen, en werden driftig over de vertragen der treinen. Blijkbaar hadden zij gedronken. Een hunner bracht een dik horloge te voorschijn, ving het armelijke gele licht op de wijzerplaat en mompelde met

een vloek: „Alweer een half uur over tijd."

In de duisternis op het perron hoorde Jacques driftig heen-en-weer gedraaf en zwaar gerol van lage wagentjes. Allerlei gezichten zag hij buiten langs het portier, een oogenblik geraakt door het licht en terstond weer verdwenen.

Dan vernam hij het dichtklappen der portieren, waarvan het geluid steed nader kwam.

De deur van den wagen werd eensklaps opengetrokken en de conducteur verscheen in de opening.

— Kaartjes asjeblieft!

Jacques kroop nog verder weg in den hoek achter den dikken boer. Hij beefde van angst en sloot de oogen. De conducteur zag hem eerst niet. Hij merkte hem pas op door een zijdelingschen blik van den boer, die den reiziger even de zware hand op de knie legde. Verschrikt sloeg deze de oogen op.

— Kaartje asjeblieft, herhaalde de conducteur, toen hij die der anderen geknipt had.

Jacques zette een onnoozel gezicht en keek hem verbaasd aan.

— Comprends pas, mompelde hij, aarzelend.

— Bieljèt! riep de conducteur, met ongeduld.

Hij durfde nu niet langer veinzen, keek met schuwe, angstige blikken de coupé rond, als

—

zocht hij hulp bij zijn medereizigers, schudde dan moedeloos het hoofd, haalde de schouders op en kroop dieper in zijn hoek.

De conducteur kwam in den wagen.

— Hèb je geen kaartje? vroeg hij bruusk en dreigend. Kom — geen smoesjes! .... Dan er maar uit.

Een oogenblik kwam er een glimp van onwil op het vervallen gelaat van den vreemdeling, toen hij zich aan de mouw voelde trekken. Dan stak hij zijn hand diep in den broekzak en haalde er een versleten leeren porte-monnaie uit, waaraan hij zenuwachtig begon te plukken om ze open te krijgen.

— Kom, ik heb g .... geen uur den tijd! snauwde de beambte.

De porte-monnaie was nu open en werd met de gapende holten onder het lampeschijnsel gehouden. Er lagen eenige centen in, meer niet.

— Geen kaartje — dan er uit! herhaalde de conducteur bevelend. Gauw, gauw, der uit! ....

Jacques keek nog eens angstig onderzoekend naar zijn mede-passagiers. De boeren zaten beiden met lodderige blikken naar de punten van hun klompen te staren, alsof zij niets hoorden, de jood in den anderen hoek

zag met een cynische uitdrukking in zijn slimme oogen naar den sjovelen vreemdeling, en zijn vrouw hield zich slapend.

Toen stond Jacques op, trok den valen flambard dieper over het voorhoofd, en volgde den conducteur, strompelend over de waterstoven.

Klets! werd het portier dichtgeslagen, zoodra hij er uit was.

— Klaar achter!.... riep een schrille stem.

Dan — het luiden eener bel — een doordringend gefluit — en met groote zuchten schoof de trein weg, de duisternis in.

Hij stond met een gevoel van versuffing, gedachteloos den trein na te kijken tot het leeg werd om hem heen. Dan trok hij zijn hoofd tusschen de schouders en liep een paar maal langs de vensters van de wachtkamers, geheel besluiteloos. In de restauratie IIe klasse zag hij een heer tegen het buffet staan leunen, die met een welbehagelijk gezicht in kleine teugjes een glas dampend vocht leeg dronk. Onwillekeurig drukte Jacques de hand op zijn leegen porte-monnaie, prevelde een vloek en liep terug in de richting van den verdwenen trein.

Het vroor hard — de bestrating van het

perron gaf een hollen klank bij elken voetstap.

Hij liep door. Buiten de overkapping gekomen, zag hij dat het een beetje gesneeuwd had; de wind blies snerpend en voerde nog enkele sneeuwvlokken aan: hij voelde iets kouds, nats op zijn wang.

Vóor hem lag de spoorbaan, een breede, rechte, witte strook, met twee zwarte lijnen, die verderop wegdoezelden. Behalve het gegier van den wind, met rukken aanzettend, geen geluid. De hemel was aschgrauw, zonder een lichtplek. De telegraafpalen stonden als doellooze posten, geen draad was zichtbaar.

Jacques bibberde. Hij voelde den fellen wind door zijn kleeren dringen tot op zijn huid. Hij kreeg behoefte aan beweging en draafde een eind de baan op om zich te verwarmen. Dat duurde niet lang; hij geraakte spoedig buiten adem, begon te hoesten, stond een oogenblik stil en ging toen weder in gewonen stap. Het liep nogal gemakkelijk, terzij van de rails, op een hard bevroren paadje met weinig sneeuw.

Die verd... conducteur! Waarom kon zoo'n kerel hem niet stil laten meerijden, het kostte hèm toch niets. Dan was hij in elk geval alweer een heel eind verder het Zuiden in gestoomd. Want naar Antwerpen moest hij

weer terug — het ging hoe het ging! ....
„Beroerd volk in Holland!" mompelde hij met een verwensching.

Als hij nu maar de spoorbaan bleef volgen. Hoever? Dat wist hij zelf niet. Maar 't liep goed langs de lijn, en je kon nooit verdwalen. Had hij maar eens opgelet, toen hij hier langs gekomen was op zijn reis naar Harderwijk. Maar, bij God, nooit had hij gedacht weer terug te zullen keeren. Wèg had hij gewild, weg naar de Oost. Daarom had hij Antwerpen verlaten, met de papieren in zijn zak. Vijftig francs van zijn handgeld zou hij Rosalie sturen, dat had hij haar beloofd: die had ze ook verdiend. Goeie meid, die Rosalie .... Maar jawel — afgekeurd was hij, ineens afgekeurd voor een slechte borst. „Veel geleden" had een der dokters gezegd.

Hij stond stil om te hoesten, met op- en neerschokkend lichaam. „Veel geleden" — dat was wel zoo. Hij had woest geleefd — te woest, een tijdje. Dat was hem niet in zijn kleeren gaan zitten. Maar hij dacht nooit dat die dokters zoo nauw zouden letten. Hij meende dat voor de Oost alles goedgekeurd werd. 't Was een erge tegenval.

Daar zag hij licht voor zich uit: een wachthuis waarschijnlijk. Een vermoeden bekroop

hem van over verboden terrein te loopen. Hij kruiste de rails en passeerde het huisje aan de andere zijde, zoover mogelijk buiten het lichtschijnsel. Maar alles bleef stil, en toen hij het voorbij was, zocht hij zijn oude wegje weer op en stapte door. Hij voelde zich ellendig, verlaten, verstooten. Wat moest dat nu, dat doorloopen, en hoe lang zou dat gaan? Nu was hij nog niet moe: hij had de laatste uren in den trein gezeten, maar als hij moe werd, wat dan? Zoo liep hij te overwegen, en zijn blik peilde de duisternis voor hem, als of er iets goeds uit zou opdagen, hoewel hij zelf niet begreep wat dat wel zijn moest.

De wind bleef fel. Gelukkig had hij hem niet geheel van voren, dan zou hij er niet tegen op gekomen zijn, maar nu moest hij voortdurend zijn flambard vaster om zijn hoofd trekken. Op zijn wild krullende haren stond de hoed elk oogenblik los. En als hij afwoei, was er geen terugvinden mogelijk. Nog eens een eindje hard geloopen om wat warmer te worden — en dan weer hijgend in den stap.

Toen hij zoowat een uur geloopen had, struikelde hij even over een steen. Eenige oogenblikken later begon zijn rechtervoet hem zeer te doen. Die was nog altijd gevoelig. Verleden jaar bij een vechtpartij in een kroeg

was hij gevallen en had toen zijn enkel verzwikt. Weken lang had hij er mee moeten zitten. Toen had Rosalie zoo goed voor hem gezorgd. Voortdurend had zij koude, natte doeken op zijn enkel gelegd. Hij zag zich weer op het armoedig zoldervertrekje zitten met het rechterbeen op een stoel, en zij bezig hem te helpen. Daarvoor had hij haar vijftig francs beloofd van zijn handgeld. En nu.... als hij terugkwam.... dan had ze niets — dat wist hij veel te goed — niets dan verdriet van hem.... „Vervloekte poot!" kreunde hij, aan een telegraafpaal leunende, en den voet een oogenblik in de hand houdend. Dan weer verder.

Als hij terugkwam.... Hij begon kreupel te loopen, en zijn gang vertraagde. Een twintig pas verder begon hij terweerszijde van den weg een verhooging te zien. En heel uit de verte vóor hem uit kwam een dof geluid, een dreuning. De verhoogingen bleken bij nader komen de hardsteenen borstweringen van een viaduct te zijn. Nu eerst bespeurde hij plotseling, dat hij op een helling liep: de weg steeg bijna onmerkbaar. Het land naast de baan was allengs weggezonken, veel donkerder dan eerst. Sterker hoorde hij het gesuis van den wind, bij het naderen van de

viaduct. Naast zich zag hij het heen en weer bewegen van donkere massa's, zwiepende boomkruinen. En het gedreun werd sterker. Vóor hem, maar op een niet te bepalen afstand, bespeurde hij een licht, een schel licht — heel ver. Hij leunde eerst, in een hoestbui, tegen het hardsteen, en staarde dan strak de baan op naar het licht in de verte. Het verdubbelde zich eensklaps: er kwam een trein aan met woest geraas. Toen de twee lichten heel duidelijk zichtbaar werden, verminderde het gedreun zoozeer, dat het hem een oogenblik voorkwam of de trein stilstond. Maar de afstand tusschen de beide lichten werd steeds grooter, hun gloed steeds scheller. Zij naderden in vliegende vaart!.... Nu begon het geraas ook weer sterker en sterker. De bodem trilde onder de dreuning. De lichten waren op dertig—twintig—tien pas afstands, en hij zag ook geflikker van koper. 't Vloog recht op hem toe. In dollen schrik sloeg hij eensklaps beide handen om den rand der borstwering, dook ineen en.... snuivend en donderend stoof de trein achter hem de viaduct over. Alles daverde. Schichtig zag hij om en greep, toen de trein in zijn volle lengte voorbij was, naar zijn hoed, die dreigde weg te vliegen in de warrelende luchtzuiging.

Half bedwelmd door het helsche leven staarde hij het wegsnellende gevaarte een oogenblik na. Had hij zich niet bijtijds vastgegrepen, zeker zou hij achterover getuimeld en onder de wielen geraakt zijn. Dat besefte hij thans levendig, en hij rilde. Hij was dus den dood ontsnapt. Den dood, ... zucht tot zelfbehoud had hem instinktmatig doen handelen, anders... Anders lag hij nu verminkt daar tusschen of naast de rails. Dan was hij „er uit" geweest. Hij lachte even, hardop. Eigenlijk een geluk als hij er met goed fatsoen „uit" was. Niemand zou hem missen.

Zoo soezend, sukkelde hij weer den weg op, altijd in de richting van het Zuiden.

Neen, daar was nu letterlijk niemand, die om hem treuren zou. Rosalie misschien?....

Kom, — nonsense! De vijftig francs zou ze missen, hem niet.... Toch 'n goeie meid!...

Neen, als zijn moeder nog leefde.

Hij huiverde. Scherpe korreltjes, net stukjes ijs, voelde hij tegen zijn wang tikken en tusschen zijn hals en kraag glijden. Hij trok zijn kraag weer wat op, want de wind was zoo grimmig koud. Zijn handen — zijn handen!....

De hand van zijn moeder voelde ook zoo koud. Toen was zij bijna dood. In het groote

vertrek met de witte muren had ze hem de laatste maal de hand gegeven, nadat de geestelijken waren weggegaan. Ze hadden hem niet toe willen laten in 't ziekenhuis vóor het allerlaatste. Toen mocht het nog — even. 't Was ook een akelige geschiedenis geweest. Een groot ongeluk ook. Nooit had hij haar een vinger aangeraakt als hij dronken thuis kwam, nooit — alleen dien éenen keer. En toen nog niet eens geslagen. Hij had haar een duw gegeven omdat zij huilde — daar kon hij niet tegen, vooral niet als hij wat òp had. Zij moest bizonder zwak op haar beenen geweest zijn, want zij viel zóo maar. Over den kolenbak heen met het bovenlijf. Den volgenden dag was zij naar 't gasthuis gebracht; ze had een rib gebroken, en een long had daardoor geleden. En acht dagen lang had hij als een hond om 't gasthuis geloopen, om zijn moeder te mogen zien. Maar 't was verboden.

Eindelijk mocht het.... toen had ze hem nog even aangekeken en de hand gegeven, meer niet. IJskoud — die hand!

Ging de weg nogal de hoogte in?.... Hij strompelde nu moeilijk over het smalle paadje, dat hier veel hobbeliger, veel meer betreden

was. Wat was dàt? .... In de duisternis voor hem, slechts iets getemperd door de flauwe kaatsing van de sneeuw, zag hij een nog donkerder groot vierkant.

Hij stond stil en hoorde, door het windgeruisch heen, tusschen de rukkende vlagen in, iets anders. Hij luisterde met gestrekten hals. Opeens begreep hij het. Dat geluid kwam uit de laagte en daar voor hem, dat zwart, was de ingang van een brug. Duidelijk hoorde hij nu het schurend en persend glijden van water. Maar er was iets vreemds bij, dat hij niet wist te verklaren.

Hij liep weer door. Opeens zag hij vóor zich een licht, een zwaaiend licht laag aan den grond, blijkbaar van een gedragen lantaarn. Een klotsend geluid van klompen naderde. Het licht kwam dichterbij. Opeens zag hij het rijzen tot de hoogte van zijn gelaat, en een mannestem bromde: „Je mag niet over de brug, of heb je een kaart?"

Jacques stond den brugwachter verschrikt aan te staren. Hij moest daarvoor naar de hoogte zien. Zelf had hij het volle schijnsel van de lantaarn in zijn gezicht en dat verblindde hem half, maar hij zag toch een grof gelaat met ruwen bruinen baard en knevel. Dan zag hij ook de oogen, waarboven terstond

een wollen muts begon die het heele hoofd, ook de ooren bedekte. Alle haren om den mond waren wit bevroren.

Jacques keek met groote bevreemding naar de groote want, waarin de ring van den lantaarn hing. Verbazend, zoo'n want: de pink of de duim, wist hij het, bleef als ongebruikt uitstek in de lucht staan. Hij besefte flauwtjes dat hij vroeger om zoo iets zou gelachen hebben, — nu keek hij er een beetje angstig naar.

De brugwachter zag onverschillig neer in het bleeke gezicht met de schuwe bruine oogen en het dunne kneveltje. Maar die oogen kregen allengs zulk een bange, vragende uitdrukking, dat hij opnieuw bromde:

— Je mag niet over de brug, of heb je een bewijs?

Jacques schudde het hoofd.

— Waar mot je zoo laat naar toe?

— Naar Antwerpen.

Blijkbaar verwonderd liet de man de lantaarn zakken en haalde de schouders op. Dat was nu te gek om alleen te loopen.

— Heb je den trein gemist?

— Neen. Hij sloeg met de hand op zijn zak.

— Zoo, geen centen. Hoe wil je er dan komen?

— Loopen.

— Dat lap je 'm niet. 't Is veel te ver.

— Och laat me maar door; ik wil het toch probeeren.

— Nee — ik mag je niet doorlaten; je moet dan maar naar 't veer loopen, misschien halen ze je nog over voor dubbel veergeld, want er gaat al knap veel ijs, ten minste aan dezen kant.

Dàt was het dan, het vreemde geruisch. Zij stonden nog een oogenblik tegenover elkaar in de dikke duisternis, de wachter ongeduldig, de vreemdeling besluiteloos, terwijl de rivier beneden hen haar ijsschollen stuwde tegen de kantige hardsteenen pijlers. Zij hoorden duidelijk het splinteren en brijzelen van het ijs; het gewring en gebrokkel van de schotsen tegen elkaar.

— Waar is het veer?

— Ik zal je wel even den weg wijzen, loop me maar na.

De man schoof hem met de lantaren voorbij. Jacques keerde zich om en volgde weer het hobbelig wegje, waarover hij gekomen was. Onder het licht van de bengelende lantaren leefde de baan op. Hij zag de rails glinsteren als zij een schamplicht even vasthielden, en kreeg door de zijdelingsche glimpen over

de dijkhelling eerst besef hoe hoog hij liep.

— Zie zoo, hier mot je er af, zei de wachter, en liet het schijnsel glijden over een voetpaadje, bijna steil naar beneden. Ik zal het licht zóo houden tot je er bent.

Jacques sukkelde zachtjes, half glibberend, omlaag. Toen hij weer vlakken weg onder zijn voeten voelde, wendde hij zich om en keek naar boven. Hij zag niets dan een lantaarn en een stuk blauwen duffel. Dan klonk weer de stem:

— Nou sta je op den rivierdijk. Kijk eens goed of je niet iets van een toren ziet, vlak bij je, een kerktoren. Wacht — de man hield de lantaren even achter zich — nou kan ik ook zien. Nee, de toren, daar is het te donker voor, anders moest je hem rechts laten liggen. Maar hier en daar zie je een lichtje, dat is het dorp. Je houdt den dijk maar langs die lichten, en als je het dorp gepasseerd bent, dan sla je links van den dijk af, naar het veer. Ik zou je raden maar hard te bellen, heel hard, dan komen ze misschien nog. In den namiddag hebben ze nog overgezet.

— Ik zal het doen, merci! riep de vreemdeling, die een hoestbui voelde opkomen, met zwakke stem naar boven.

Er kwam nog een geluid naar beneden, dat

hij door zijn hoesten niet verstaan kon, en het licht verwijderde zich weer, al schommelend.

Jacques had zich aan een houten hek vastgegrepen als voor steun in een hevige hoestbui, die zijn gansche lichaam schokte. Toen die voorbij was, voelde hij zich zoo flauw en lusteloos, dat hij nog niet den moed had verder te gaan. Boven hem zag hij weer de viaduct, waar hij zooeven gestaan had, een plompe opstekende donkerheid in de duisternis.

En voor de tweede maal rees de gedachte bij hem op: had ik mij maar niet vastgehouden, dan was ik er onder geraakt, en „er uit" geweest. In zijn verbeelding zag hij opnieuw de lichten als wijd starende oogen in vliegende vaart hem naderen. Hij zuchtte, trok zijn jas vaster om zich heen, zijn hoed in zijn nek en begon te loopen. Zijn rechtervoet hinderde hem meer en meer, zoodat hij nu geheel kreupel was. Van draven was geen spraak meer, en toch werd hij warm van vermoeidheid en pijn, terwijl hij zich over den dijk voortsleepte met de doffe berusting van een dier, dat gedreven wordt. Iets wezenloos overviel hem langzamerhand, dat het gevoel van honger en dorst, eerst zoo kwellend en afmattend, verdoofde.

Toch kwam het nu en dan boven: dan

stond hij stil en staarde naar de lichten, terzij van den dijk in de laagte. Eerst flauwtjes en allengs sterker voelde hij den lust om aan een van die woningen wat eten, wat drinken te gaan vragen en een nachtverblijf. Hij verzette zich tegen die neiging, met den kleinen wil van iemand die begint met zichzelven te bestrijden en al te voren weet dat hij zal toegeven.

Zoo was hij al meer en meer aan de binnenzijde van den dijk gaan loopen. In de duisternis kon hij moeilijk uitmaken of hij gemakkelijk eraf zou komen, àls hij eens ergens wilde aankloppen. Opeens gleed hij uit, tegen iets aan. Het was het einde van een schuin omhoog stekenden staak, blijkbaar als leuning dienende naast een trapje van een der woningen naar boven. Hij greep zich vast. De aanraking was, niettegenstaande zijn trage beweging, tamelijk hard aangekomen, juist tegen zijn borst. Hij kreunde, in een wee gevoel van ellende, en de kramphoest deed hem opnieuw schudden, zoodat hij den staak met beide handen vastklemde.

Toen het bedaarde, gaf hij willoos toe aan zijn verlangen naar rust. Hij zou vragen om nachtverblijf, in een stal of geitehok. Tastend met den gezonden voet vond hij de eerste, in

den dijk gegraven trede. Langzaam en sukkelig, meer aan zijn handen hangend dan op zijn voeten steunend, daalde hij de helling af. Doch nauwelijks had hij den gelijken bodem bereikt en zag het licht van een paar vensters op korten afstand, of hij hoorde gebrom, nijdig knorren van een hond die onraad merkt.

Sacré-nom! siste hij tusschen de tanden, de handen weer aan de leuning slaande. Woest geblaf volgde toen hij, door den schrik de pijn geheel vergetend, zoo snel mogelijk de treden opklauterde. De hond scheen zelf niet op zijn gemak te zijn, volgde hem niet naar boven, maar vergenoegde zich met eenige malen een uitval tot halverwege de helling te doen, daarbij halve cirkels beschrijvend en een luid misbaar makend. De vreemdeling, zelf weer in het duister en onzichtbaar, nam dit met een zucht van verlichting waar. De deur van de woning werd geopend, en er kwam iemand in de opening staan. Een mannenstem riep: „Moor, kom hier! Moor koest!" De hond kroop steeds brommende terug. „Zeker weer een kat," sprak dezelfde stem naar de binnenzijde der woning. En daarna weer naar buiten: „Koest Moor!"

De man ging terug en sloot de deur.

Jacques bleef een oogenblik onbewegelijk.

Hij prevelde verwensching op verwensching, minder tegen den hond, dan wel om lucht te geven aan het gevoel van pijn, dat nu weer veel feller werd. Dan ging hij langzaam verder.

Hij raakte nu door het dorp heen; de schijnsels verdwenen ter rechterzijde en alles werd donker, want hij liep onder hooge boomen. Hier lag haast geen sneeuw op den weg, en derhalve moest hij uiterst voorzichtig gaan. Gelukkig duurde het niet lang, en toen hij onder de boomen uitkwam, leek hem den heelen omtrek lichter. Aan zijn linkerhand, een eind buiten den dijk, zag hij iets als een breede, nevelige strook, en daarachter heel flauwtjes kleine lichte stippen. Als hij goed keek, bespeurde hij een lijn van die lichte tittels. Zou dat een stad zijn met gaslicht? Zoo had hij het buiten Antwerpen ook wel gezien van de overzij der Schelde. De breede grijze strook was de rivier.

Hij koos nu den buitenkant van den dijk om langs te loopen, in de hoop den afweg te vinden naar het veer. Hoewel de lucht geheel bedekt bleef met een effen wolkmassa, was het merkelijk lichter geworden. Waarschijnlijk kwam de maan op. Hij keek langs de dijkglooiing. Zij was voor zoover hij kon waar-

nemen belegd met gladde bazaltstukken, en daar hij de lichten aan de overzijde nog iets meer stroomafwaarts zag, sleepte hij zich nog een wijl voort, zonder ophouden zijwaarts turende. Het gebeurde met den hond had hem weer eenige veerkracht gegeven; hij was niet zoo dof meer en wezenloos als straks.

Eindelijk — daar was een afweg, en in de verte zag hij duidelijk iets vierkants staan, kort aan den oever.

Daar naar toe.

Hij voelde dat hij op een straatweg liep, iets gemakkelijker dan op den dijk. Toch ging hij nog langzaam en kreupel. Enfin — hij was nu dichtbij het veer. Het donker vierkantje kwam nader en nader.

De weg sneed door uiterwaarden, vlak wit land aan weerskanten in eentonige uitgestrektheid, waarover de wind fel kwam aanzetten. 't Was overal eenzaam. Na het hondegeblaf had hij behalve het windgehuil geen ander geluid gehoord dan het geklopklop van zijn voeten, dof op de dunne sneeuwlaag. Stellig kwam de maan in de lucht — hij begon verder te kunnen zien.

Hij stond nu voor het wachthuisje. Iets zwarts stak er boven uit. Dat zou de bel zijn.

Zouden ze nog overhalen? — Hoe laat zou

het wel zijn? — Elf uur — halftwaaf misschien?

Hij stapte in het huisje. Het was er zeer donker, en eerst na eenig tasten vond hij in het midden iets in de hoogte: een afhangenden ketting met een ring er aan. Met forsche rukken begon hij te trekken.

Dang — dang — dang! klonk het luid, dang — dang — dang!....

Hij kwam weer naar buiten en tuurde over de rivier. Ja, er ging nogal drijfijs, vooral aan deze zijde zag hij veel witte plekken, die langzaam voortschoven. Verderop kon hij niet duidelijk genoeg onderscheiden.

Behalve het gespikkel der gaslantarens zag hij aan de overzijde hier en daar een verlicht venster. Ook in een groot blok kort bij den oever, recht over. Dat zou het veerhuis zijn. Hij spande zich in om duidelijk te kunnen waarnemen, of er geen beweging kwam. Doch alles bleef onbewegelijk; ook werd er niet tegengeluid.

Misschien niet gehoord — dan nog maar eens trekken.

En weer klonk het met volle galmen: dang — dang — dang! als een geroep om hulp.

Hij was tegen het huisje gaan staan leunen, ook om beschut te zijn voor den wind. Wat

was het koud! Zijn handen stak hij diep in zijn zakken, en hij stampte met den gezonden voet hard op den grond.

Aan de overzijde bleef alles stil.

Hij keek naar de torens der stad, die donkere kloven sneden in den ophelderenden horizon, en dacht aan de menschen daar ginds die rustig bij hun kachel zaten of in hun bed lagen en het gelui van de bel hoorden. Zeker hoorden ze het. Hij klappertandde en kon niet langer stilstaan. Halfversteven begon hij voor het huisje heen en weer te strompelen, zachtjes heen en weer. En nog steeds geen beweging aan den anderen kant.

Nog eens gebeld: luid — heel luid.

Hij wankelde bij den laatsten ruk en sloeg de handen uit. Toen raakte hij aan een bank langs den wand van het huisje. Hij liet zich erop neer en richtte door de deurlooze opening de oogen strak op de rivier. Zitten deed hem goed. Hij voelde nu eerst hoe door-en-door moe hij was.

Als ze nu maar kwamen .... Hij hoorde den wind gieren tegen het houten beschot en gonzen langs het metaal der bel. Hij zag de ijsschotsen met kalme vaart voortdrijven. Nu en dan was er eenig geruisch aan den kant als een paar schotsen tegen elkaar of tegen de punt

van een krib werden gestuwd. Doch de stroom bracht in eenige oogenblikken alles weer tot stilte.

Nog kwamen ze niet. Als ze eens in 't geheel niet kwamen?.... De brugwachter had gezegd „misschien.”

Moeilijk rees hij overeind en rukte nog eenige keeren aan den ketting. Dang — dang — dang!....

Als ze eens niet kwamen?.... Wat dàn?....

Angstig tuurde hij over de ijsschotsen naar de overzij, het hoofd vooruit gestrekt in vruchteloos gestaar en geluister. Alles bleef stil. En het begrip vormde zich langzaam in zijn bewustzijn dat ze niet komen zouden, dat hij voor niets gebeld had en vernieuwd gelui niet zou baten.

Suf ging hij weer zitten, aanzakkend tegen het beschot, niet meer luisterend, niet meer starend. De kou begon hem allengs te verdooven. Stil bleef hij leunen en gedachteloos een heele poos....

Opeens bonkte er een hevige rukwind tegen het gebouwtje; de bel knarste in haar scharnier. Hij schrikte en zette zich rechtop. Had hij geslapen? Hij streek met de hand langs

zijn voorhoofd en oogen. Dan keek hij naar buiten.

Nog was er niets te bespeuren aan de overzijde of op het water.

Hij wist nu dat ze niet komen zouden om hem over te halen. En een vlaag van heldere bezinning deed hem zijn toestand overwegen. Als hij hier bleef — dan zou de kou hem bevangen, dan zou hij doodvriezen. Hij huiverde voor dat denkbeeld en wilde naar het dorp terug. Met een schok stond hij op van de bank en deed driftig een paar schreden. Doch toen gilde hij het uit van de pijn en was bijna omgeslagen. Door het zitten was hij geheel stijf geworden, en hij poogde vruchteloos zijn rechtervoet te bewegen. Die gloeide, klopte en stak; was gezwollen en loodzwaar geworden. Hij zonk terug op de bank. Hij kon niet meer loopen en kreunde in machteloosheid.

Toch wilde hij niet hier blijven. Als een aangeschoten dier sleepte hij zich naar de opening en leunend, half hangend tegen een post, stak hij het hoofd naar buiten.

Niets op de rivier. Men kwam niet over. Dan dwaalde zijn blik onverschillig langs de daken en torens, die met grillig op en neer duikende lijn in de verte aftoonden op de nu vrij heldere

lucht. Stroomopwaarts zag hij duidelijk de spoorbrug in breede spanningen zich uitstrekken van pijler tot pijler. Dan zocht zijn blik den weg, waarlangs hij gekomen was. Daar die rechte streep was de dijk. Vanwaar hij stond liep de witte straatweg er loodrecht naar toe. Over het geheele landschap was geen levend wezen te zien.... Opeens schemerde het hem zoo vreemd.

Zijn slapen begonnen te gloeien, te kloppen, te bonzen — zijn ooren te suizen. Zijn oogen werden strakker, wijder geopend en bleven met meer en meer starre uitdrukking den weg opstaren.

Plotseling slaakte hij een kreet. Dáar.... daar vóor hem.... op den straatweg....

Hij tuimelde terug op de bank en sloeg de handen voor het gezicht, trillend over het heele lichaam. Zijn tanden klapperden nu zoo hard, dat hij de onderkaak met de hand in bedwang moest houden.

O God, hij had ze duidelijk gezien.... daar op den straatweg.... daar stond ze. En ze had hem strak aangekeken met groote oogen in een wit gelaat.... en ze had hem gewenkt met een dorre, bleeke hand.... z ij, zijn moeder!....

Hij sidderde van ontzetting. Zijn handen

hield hij voor zijn aangezicht, en nòg zag hij die oogen .... groot — wijd open — starend. Opeens waren het de lichten van de locomotief, in vliegende vaart hem naderend — en dan weer, vlak voor hem, starre menschen-oogen, groot, wijd open ....

Hij durfde niet meer naar buiten kijken, maar kreeg een angst, een angst voor het verschrikkelijkste, een onberedeneerden, woesten, dolzinnigen angst .... Zij had hem gewenkt .... zij had hem gewenkt ....

En zijn hart bonsde zoo luid, dat het hem klonk als kloppen tegen den wand van het huisje.

In een woedende koorts trok hij zijn jas uit: dat gaf lucht.

Toen zijn boezeroen.

— Ja, — ja — schreeuwde hij luid, ja, — ja — ik kom! ....

Als een bezetene toog hij aan den arbeid, scheurde zijn boezeroen aan flarden, lange breede, rafelende flarden. Hij knoopte er een paar aan elkaar. Het zweet gudste hem nu van het voorhoofd; hij voelde het in zijn oogen loopen en steken. Hij wreef langs zijn oogen. Dan maakte hij met waanzinnige haast bij het flauwe indringende licht een lis in de aaneengeknoopte strooken.

Toen hij daarmee gereed was, werd hij iets rustiger. Hij keek naar boven, naar den ketting. Met sluw overleg, hoewel kreunend en steunend van pijn, wist hij, met groote inspanning op de bank geklauterd, den ketting naar zich toe te trekken. Dan maakte hij den strik met een paar groote knoopen aan den ring vast. In zichzelf grinnekend bond hij de lis heel kort aan — 't zou anders niet lukken!

Dan kwam de angst weer. Een windvlaag deed opnieuw het belscharnier klagend krassen.

— Ja, — ja, — ik kom! .... ik kom! .... gilde hij, en stak het hoofd door de lis. Dan liet hij zich van de bank vallen ....

De bel gaf opeens een woesten galm — een schrillen noodkreet, die over de rivier en het stadje heen klonk als het geschreeuw van een vreemden wilden vogel, hoog uit de lucht.

Dan volgden er nog eenige korte slagen: dong — dong — dong.... als stuipsnikken....

6

